

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును.

VOL. I. { డిన్న పట్టణము 1914 వం జూన్ నెల 4 వ తేది గురువారము. { No. 56
సంపుటము ౧ { ఆనంద నామ సంవత్సర శ్వేత శుద్ధ పంచమి కృత్తిక ౧౧. { సంచిక ౫౬

“ఆనంద” గ్రంథమాల, తృతీయ కుసుమము.

శ్రీమదాంధ్ర మహాభారతము వచనము.

ఎట్లనఁ:—“భారతః పశ్చిమో వేదః” అన్నట్లు ఇదియు వేదమనుట జగద్విదితము. వేదము మాత్రమే కాదు. వేదవేదాంతములకంటె నధికమైనది ఇది యన్నింటిసారము; సకల శాస్త్ర సర్వస్వము. రాజోత్తముల యుద్ధాంతచరిత్రములును, మహాపుల మహాద్వీ విశేషములును, కృష్ణుని పరమసౌభాగ్య నైభవములును నిందు గలవు. ఇంతేకాక యిందు వర్ణాశ్రమ ధర్మములును, శ్రవ్య శ్రవ్య శ్రవ్య ధర్మములును, ఆపదధర్మములును, అన్నియు నిందుగలవు. సాంఖ్యము, యోగము న్యాయము మొదలగు సమస్త ధర్మములును గలవు. సమస్త పురుషార్థముల స్వరూపములును దత్త శాస్త్ర ధర్మములును గలవు. ఇందలి యవాంతరకథలూ, ఇన్ని యన్నియని చెప్ప నలవికాదు. ఇది కథకు కథ, వేదము వేదన, ము, పురాణముకల పురాణము, ఇతిహాసమునో ఇతిహాసము, శాస్త్రమునకు శాస్త్రము, కావ్యమునకు కావ్యము, ఏదానికి అది, అన్నిటికిని అన్ని. ఇందుగలదియే తక్కినయెడను గలది. ఇందులేనిది మఱియెందును లేనిదే.

ఇది సరికాస్త్రసారమే కాదు; భగవద్గీతామృత పూరమునై యున్నది. భగవంతుని యవతారములలో నెల్ల మనోవాగాకారమైన శ్రీ కృష్ణవతారమునందలి మోహనలీల లిందున్నవి. మేలయిన కాగితములందు ముద్రితమై చక్కని కాలిగ్రామముతో గూడియున్నది.

శాశ్వతపు చందాదారులకు తపాలాఖర్చులు సహా వెల

Vol. i ఆదిపర్వము Rs. 1-4-0, Vol. ii ఆదిపర్వము 1-4-0, Vol. iii ఆదిపర్వము సంభాషణము 1-8-0.

ఆర్. డెంక శేష్వర్ ఆందుకో, ఆనందముగ్రంథాలయము, మద్రాసు.

దినపత్రిక

— (౧) —

ప్రతిదినము 10 పుటల విషయ ముండును.

చందా సం॥ నకు రూ. 12-0-0.

6 మాసములకు రూ. 6-4-0.

3 మాసములకు రూ. 3-4-0.

1 మాసమునకు రూ. 1-2-0.

పత్రికయందు దీక్రింది విషయములుండును.

ఆంధ్రోద్యమము.

ఆంధ్రోదేశభాగ్యదయమునకు సాధనభూతములైన రాజ్యాంగ స్వవర్ణలు, విద్యావ్యాపనము, న్యాయపాపవాదవిద్యవర్ణలు, భాషాభివృద్ధియొదలగు సహోద్యమము లిప్పత్రికయందు స్వతంత్ర విధమున విపులముగ విమర్శింపఁబడును.

వార్తా వళి.

ఆంధ్రోదేశవార్తలు, పరరాష్ట్రవార్తలు, విదేశ వార్తలు, మొదలగు సమస్తవార్తలను సకాలమున సంగ్రహముగఁ బ్రచురింపబడును. అంగ్లప్రతి కాపేక్ష లేకయే సమస్తవార్తలను మొదలవేడిని యిందు జరిపుటకు వీలుండును. ఆంధ్రోదేశవార్తా వళిని సమకూర్చుటకై ప్రత్యేక ప్రతినీధు లేర్పాటు చేయబడుదురు.

చిత్ర పటములు.

ప్రసిద్ధపురుషులయొక్కయు విషయముల యొక్కయు స్థలములయొక్కయు చిత్రపటములును, చమత్కారచిత్రపటములును జనరంజకముగ ముద్రింపబడుచుండును.

రాజ్యాంగ వ్యవస్థలు.

నిరంకుశాధికారమును తగ్గించుటకును ప్రజా తంత్రమును వృద్ధిచేయుటకును సాధనభూతములైన గ్రామస్వవర్ణలు, స్థానికపరిపాలనావ్యవస్థలు, రాష్ట్రీయస్వవర్ణలు, నార్యభౌమికపాలనావ్యవస్థలు, శాసనసభాసభల వ్యవహారములు నుచితరీతిని స్వతంత్రవిధమున దీక్షయందు జర్పింపబడును.

మత సాంఘిక చర్యలు.

జాతిమతపక్ష పాతమునుబాసక సకలమతా నలబడులును, అన్నిజాతులనాయును, భిన్నాభిప్రాయములను గలనాయును నభివృద్ధినిబొందుటకుదగిన యుద్ధాభివృద్ధిములును నాదర్శములును నిష్పక్ష పాతిబుద్ధితో వ్యక్తీకరింపబడును.

హైకోర్టు తీర్పులు.

జనోపయోగములైన క్రొత్త హైకోర్టు తీర్పులు, భోక్తృనిర్ణయములు, క్రొత్త చట్టములు, ధర్మశాస్త్రమునకు సుబంధించిన ముఖ్యాంశములును పత్రికయందు విరళముగా దెలుపబడుచుండును.

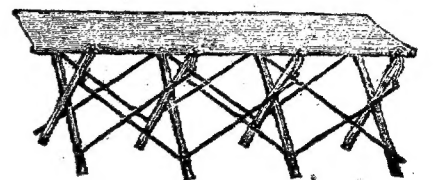
వ్యవసాయ వాణిజ్యములు.

వ్యవసాయభాగమును చేయు విమర్శనలు, స్వదేశీపరదేశీయుల లోని నవీన వ్యవసాయపద్ధతులు, యంత్రసాధనములు, లాభకరమైనపర్యవేషన్యాపారములు, పరిపతి సంఘములు, వానివలన గలుగులాభములు బజారుధర్మము మొదలగు విషయములు విరళముగా దెలుపబడును.

గ్రామ వ్యవస్థలు.

గ్రామముల సుఖస్థితి కవసరమైన గ్రామపాలనము, పంచాయతీసభలు, పరిపతిసంఘములు, గ్రామపారిశుధ్యము, వైద్యసహాయము, విద్యావ్యాపనము మొదలగు విషయములు చర్చింపబడును.

ఇది వాణిజ్యమున అతిశీలక సాంబో అంకి అభ్యుద్ధకబలముకలది.

ఇండియన్ క్యాంపుకాట్.

ఈ క్యాంపుకాట్ మంచము 1000 పానల బరువును భరించగలను. 6 అడుగుల 4 అంగుళముల పొడవు, 2 అడుగుల 6 అంగుళముల వెడల్పు, 4 అడుగుల 3 అంగుళముల నైటు.

మంచము ధర 9-8-0 మంచము మడిచితేటు సంచి 2-0-0

దోమతెర 5-12-0 దోమతెర కర్రలు 2-0-0

ఈ సామాను అన్నింటితో పూర్ణ 18-8-0.

లండను ప్రెసింగు కంపెనీ,

37/38 రత్న బజారుకిడి, మద్రాసు.

LONDON TRADING CO.,

37/38-Rattan Bazar Road, Madras.

గ్రంథ ప్రచురణములు.

ఆంధ్రభాషయందు ప్రచురింపబడు ముఖ్య గ్రంథములు వంశీతులచే జక్కగా విమర్శింపబడి భాషాభివృద్ధయమునకును జ్ఞానాభివృద్ధికిని దగినసాధనములు సూచింపబడును.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పలకు పరమామృతము

ప్రతివారము వేలకు వేలు విక్రయము.

సీసా 1-కి 0-8-0 అణాలు మాత్రమే.

తలనొప్పల మాన్పును. వాయువుపోట్ల బాపును.

సాంస్కృతికనొప్పల బారదోలును. పోట్లపోగొట్టాను

వనమూలికలచే హిందూదేశమంగు

తయారుచేయబడు మంచిమందు.

సువాసనగలిగియుండును.

దీనిని విదేశములలోకూడ వాడుచున్నారు.

పంచభాషచీటి మాచిగొనిన మోసము గలుగదు.

చిరునామా:—ఆంధ్ర పత్రికాకార్యాలయము, పోస్టుబాక్సు నెం. 212, మద్రాసు.

అభ్యాయికా నిలయము, తేనాలి.

23వ గుంటూరు మండలసభ.

బంగోలులో 4వ తేదీని ప్రారంభమగుట.

సభాద్యక్షుల ఉపన్యాసము.

ఈ నెల 4వ తేదీ యుదయమున 23వ గుంటూరు మండలసభ జ్యూరీలు మిమోరియల్ హాలులో సమావేశమైనది. గుంటూరు, తెనాలి, బాపట్ల మున్నగు స్థలములనుండి ప్రతినిధులు చాలవంది విచ్చేసిరి. ప్రతినిధుల నిమిత్తమే సన్మాన సభవారు మిక్కిలి చక్కని యేర్పాటులు చేసిరి. సభాప్రారంభమునకు ముందు న్యాయపతి సుబ్బారావు పంతులు, మోచర్ల రామచంద్రారావు పంతులు, కేశవపిళ్ళ మున్నగువారు సభకు రాజాలక చింతిలుచు పంపిన సానుభూతి సూచకములగు నుత్తరములను తెలిగ్రాములును జదువబడినవి. పిమ్మట సన్మాన సభాద్యక్షులగు బి. లక్ష్మీనారాయణ రావుగారు సభ్యులకు స్వాగత మొసగుచు బంగోలు పట్టణముయొక్క చరిత్రవిషయకముగ వైభవము గూర్చియు, మండపాటి రాజులకును, విజయనగరము పూసపాటి వారికినిగల సంబంధము గూర్చియు వివరించిరి. బంగోలులో పశుసంపద క్షీణించి పోవుచున్నదనియు, కొంతకాలమునకు పుంగవారుజాతికీ పట్టినగతియే పట్టు నేమోయను భయముకలుగుచున్నదనియు, దొరతనమువారును ప్రజలను నేకీకరించి పశువుల వృద్ధికై ప్రయత్నము చేయవలయుననియు, చెప్పిరి.

తరువాత విద్యాభివృద్ధి, నీటిపారుదల యేర్పాటులు, తాలూకాబోర్డులకు ప్రజలుకొరకవైసి డెంటులనునియమించుట, మున్నగువిషయములు చర్చించిరి. ఇదివఱకు ప్రజల కొరకచే నియమింపబడిన వైసి డెంటులు తమ పనులను తృప్తికరముగా నెరవేర్చినదియు, నీవద్దలి నితర తాలూకాబోర్డులలోకూడ ప్రారంభము చేయవలసినదనియు నుడివిరి. క్రిమినల్ ప్రొసీజరుకోడు మార్పు చాల ఆవశ్యకమనియు, వాగ్మూలములు చదువుట హానికరమనియు, నిదియు సవరణ కావలయుననియు వాగ్రుచ్చిరి. పిదప ఆంధ్రోద్యమము, విషయమై ముచ్చటించుచు ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రము ఆంధ్రుల ప్రవృద్ధికి ముఖ్యమని యాశీర్వదించిరి. వీరి యుపన్యాసము ముగియుటతోడనే చోరగుడి వేంకటాద్రి గారిచే నుపసాహింపబడి, రంగావస్థుల శ్రీరామకృష్ణగారిచే బలపఱచబడి, సభ్యులందఱు నైకకంఠ్యముగా నంగీకరించినపిదప భావనాచార్యులవారు సభాధిపత్యము వహించిరి. తరువాత మిక్కిలి రసవంతముగను నుపయుక్తముగనున్న నయాక్రిందియుపన్యాసమును సభాద్యక్షులొసగిరి:-

సన్న మహాసభకు నగ్రసాధిపతిగ నెన్నుకొనినందుకు మికందఱకును హృదయపూర్వకముగా వందనము లాచరించుచున్నాను. తన మండలముయొక్క రాజకీయాది విషయములు చర్చించు సభకు నగ్రసాధిపతిగ బ్రజలచే నెన్నుకొనఁబడి మాతృమండల సేవచేయుటకంటె దేశాభిమానియగు మనుజునకు శుభోపకరమును ఉత్సాహవంతమున నగు కార్యమింకొకటి లేదు. నేనీ యన్నతపదవికి దిగకపోయినను నాకుఁగల మాతృభక్తికి సహకారిగ నన్నీ పనిచేయుమని నా సోదరులగు మీరిచ్చినయాజ్ఞ నాకించిజ్ఞతను మఱపించి నాకు నుత్సాహమిచ్చుచుండుటచే, నాశక్తికొలది ఈ మహాకార్యమును నిర్వహింపఁ బూనినాఁడను. శక్తి స్వల్పముగనున్న నన్ను మీరందఱును నిమిత్తమాత్రునిగ నెంచి నాకుసాయపడి సభను నిర్విఘ్నముగను జయప్రదముగను నెరవేర్చు వేడుచున్నాను.

మండలసభలు - జిల్లాసంఘము

హిందూదేశమునకంతకును దేశీయ మహాజనసభలెను రాజధానులకు రాజధాని సభలకలెను, బ్రత్యేక మండలములకుఁ బ్రత్యేక మండలసభ లవనరములు. మండల సంబంధములగు విషయములన్నియు దేశీయ మహాజనసభలోఁ గాని, రాజధాని సభలోఁగాని, చర్చించుట యసాధ్యము. ఈ విషయమును గురికొందియే. హిందూదేశమున కంతటికిని బ్రథమమున మండలసభ 23వ సం॥ నాడు గుంటూరులో స్థాపింపబడినది. అప్పడంతగా ముఖ్యపట్టణముకాని గుంటూరునందు స్వల్ప సంఖ్యాకులచే స్థాపింపఁబడె యాసభయే నేడు రెండుకాలకై కృష్ణామండలసభయనియు, గుంటూరు మండలసభయనియుఁ జేర్చి నొప్పయ, దేశోపకారము చేయుచున్నది. కాని యీ

మండలసభలు సంవత్సరమున మూడొకటిసంఖ్యలయొక్క ముందు నవిగాన, ఆసభలలోఁ జర్చించు తీర్మానములను జనసంఘము చేఁ గాని తత్తదధికారులచేఁ గాని సఫలములుగఁ జేయించుటకును, జనులు చేయవలసిన కృత్యములను వారుచేయుటకుఁ బ్రోత్సాహపఱచుటకును, జనులకుఁ గలుగు నిబ్బండులు క్రొత్త వియన్న యెడలఁ దన్నివారణమునకై తగు శ్రద్ధతీసికొనుటకును, జిల్లాసంఘము స్థాపింపఁబడియున్నది. కావున మండల మహాసభల జయము జిల్లాసంఘమువారి పనినిబట్టి నిర్ణయించవలయున్నది. మన జిల్లాసంఘముయొక్క గత సంవత్సరపుఁ గార్య నివేదనమునుబట్టి వారుచేసి యుండినపని మీకుఁ దెలియును. ఆసంఘమునకు నేనే యధ్యక్షుడనుగా నుండుటచే దానివై నామభిప్రాయమును జెప్పఁబూననుగాని, తత్కార్య దర్శులగు గొల్లపూడి సీతారామకృష్ణగారును, రాయప్రోలు లింగన్న సోమయాజులుగారును తమ తీరిక కాలమంతయఁ నీ సంఘమునకై వినియోగించి చక్కగఁ బనిచేసినది మాత్రము చెప్పగలను.

కాని జిల్లాసంఘాధ్యక్షుడను, గార్య దర్శులును, ఏవోవృత్తియందుండి జీవనోపాధిచేయుచు దీరికనుబట్టి జేశ సేవచేయువారేకాని తమయావత్కాలమును దేశమాతకర్పించిన వారుగారు. ఇందుచేత వారెంత పనిచేసినను గొఱతలుండక పోవు. కావున జనుల కప్రస్తుముఖములను దెలిసికొనుటకును, గ్రామములయందలి సంగతులు జిల్లాసంఘమువారికి ప్రభుత్వము వారికిని తెల్పుచుండుటకును, అవసరమైనప్పుడు జనులకు సలహాల నిచ్చుచుండుటకును, ఉపసంఘముల నేర్పరచుటకును, జిల్లాసంఘమున కెక్కువ సభ్యులను జేర్చుటకును సంచార కార్యదర్శియొక్కఁ డుండుట యావశ్యకము. అపనిక దగిన సమర్థుని నొకని నేర్పరచుట ముఖ్య కర్తవ్యము. ఇందుకు సంవత్సరమునకు వేయిరూపాయలు కావలసియున్నవి. కావున నియంత్రణమును మీరాలలోంచి తీర్మానించు కొనవలెనని కోరుచున్నాను.

ఒక సంవత్సరమున మండలమునందలి రాజకీయాది విషయములన్నియుఁ దత్సంవత్సరాంతమునఁ జర్చించి యందున్న లోపములను దన్నివారణమార్గములను గనుగొని సవరించుటకును అధికారులకు నివేదించి సవరణ చేయించుటకును, మండలసభ లేర్పడినపని చెప్పియున్నాను. కావున దేశమునకెల్ల వర్తించు విశాలవిషయములను విడిచి మన మండలమునకు సంబంధించిన విషయములనే మనము చర్చించి తీర్మానించుటయు క్రమము. ఉపన్యాసకులు తమ తమ విషయములను జక్కగ నెఱింగినవారుగ నుండి, తమ యుపన్యాసముల ముఖ్యాంశములను వ్రాసి తెలుపుదురేని, ఆయుపన్యాసములన్నియు సభానివేదికయందొడిచదువువారికి జక్కగఁ దెలియఁగలవు. అధికారులు వానిని గమనించుదురు. మనయోచన లేకున్న త్వరగా సఫలములు కాఁగలవు.

ఆంధ్రోద్యమము.

మనమండలవిషయములనుగూర్చి చర్చింపక పూర్వము ఇప్పుడొంద్రదేశమునందెల్ల వ్యాపించి, ఆంధ్రమహాజనులకొక నూతనోత్సాహమును, ఆవేశమును, గలిగించుచున్న ఆంధ్రోద్యమమునుగూర్చి కొన్ని మాటలు చెప్పవలసియున్నది. ప్రధమ ఆంధ్రమహాజన స్థాపకులయిన గుంటూరుమండలము వారికి విషయమును గూర్చి విశేషముగఁ దెచ్చిట యనవశ్యకమే. ఇనను, గడచిన ఆంధ్రమహాజనసభలోని ప్రత్యేక రాష్ట్రమును గూర్చి తీర్మానమునందలి నాల్గవభాగమున నాసభవారు ఆవిషయమును గూర్చి ప్రత్యాభిప్రాయమును వివరించుటకు వివిధసంఘములవారిని గోరవంపన; ఈవిషయమునుగూర్చి క్రమముగా ముచ్చటించఁ దలచినాను.

ఆంధ్రోద్యమమునుగూర్చి ప్రముఖులగువారిలోనే కొందఱు పోషకులు లోకై యుండుట శోచనీయము. ఆంధ్రోద్యమము నేఁ దుడియించినదికాదు. దీనికి బునాదివేసినది శ్రీయుత నాయుడగు కందుకూరి వీరేశలింగముపంతుల వారు. ఏనాఁడామహానీయుఁడు తనవీరేశ్వరస్వప్రతిష్ఠామాలమునను, అమూల్యగ్రంథములమాలమునను, సంపూర్ణాభివృద్ధి కల్పకతఁదెలిపి యాంధ్రులయందు ఏకసంఘభావమును గలుగ

జేసెనో, యానాఁడే యాంధ్రోద్యమము తలయెత్తెను. తర్వాత నాంధ్రసాహిత్య పరిషత్తువారును, విభానచంద్రికామండలివారును, ఆంధ్రభాషాభివృద్ధిసంఘమువారును, ఆంధ్రప్రచారిణీ సంఘమువారును, వేగుచుక్కగ్రంథమాలవారును, జనసామాన్యమునందు భాగవతము కలిగించి యాయుద్యమవ్యాప్తికిఁ బోషించిరి. బందరులోని ఆంధ్రజాతీయకళాశాలవారును, రాజమహేంద్రవరములోని జాతీయపాఠశాలాధికారులును, దీని సభివృద్ధిపఱచిరి. ఆంధ్రపత్రిక, కృష్ణాపత్రిక, దేశాభిమాని, ఆంధ్ర, ఆంధ్రఅవ్వోటి, ఆంధ్రప్రకాశిక, ఇండియన్ పేట్రీయటు మొదలగు పత్రికలు దీనికిఁజేయుఁతనిచ్చెను. గుంటూరు బాపట్ల పునఃవాసులు మతేయు గుంటూరుజిల్లాప్రజలు దీనికి రంగస్థలము నమర్చిరి. ఇది యిప్పుడు రంగస్థలముపై విలాసముగ నాట్యమునల్లుచున్నది. ప్రత్యేక రాష్ట్రమునకేప్పు యామహోద్యమోద్యమములను మనయాంధ్రసోదరులేమి, మన ద్రవిడసోదరులేమి. యేకగ్రీకముగ సంఘోషముతో నంగీకరించుచున్నాను. ఏప్రిల్ 11, 12 తేదీలను బెజవాడలో శ్రీయుత న్యాయపతి సుబ్బారావుపంతులుగారి యాధిపత్యముక్రిందజరిగిన రెండవ యాంధ్రమహాజనసభకుఁ బ్రతిజిల్లామండలియఁ బ్రతినిధులువచ్చి మహోత్సాహమును గనపరచిరి. వీరిసంఖ్య యిందుమించు 1670. విషయన్నియకసభలో నందరు గౌరవనీయులును, దివాన్ బహదర్ ముట్నూరి ఆదినారాయణయ్య, నెమలి పట్టాభిరామరావుగారు నుండిరి. ఆంధ్రరాష్ట్రవిషయమై యొక తీర్మానము తయారుచేయుటకై సభలో జర్చకుఁదెట్టినప్పుడు సభలంకరించినవారుగనవరచిన యుత్సాహమున నాతీతము బహుస్వల్ప సంఖ్యాకులుకప్పు మిగిలినవారందఱేకగ్రీకముగ నాతీర్మాన మంగీకరించుచుండిరి. గౌరవనీయులగు ఏ. యస్. కృష్ణారావుగారును, దివాన్ బహదూరు నెమలి పట్టాభిరామరావుగారును తీర్మాన మీనవత్సరమునకు నిలుపఁగోరికేకాని వ్యతిరేకాభిప్రాయమియ్యలేదు. మరియుతొమ్మిదవ విశాఖపట్టణమండల సభాగ్రాసనాధిపతిగారు తమ దివ్యమయిన యుపన్యాసమునందు నాంధ్రోద్యమమును గొనియాడుచు, ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రావశ్యకతనుగురించి సంపూర్ణమయిన ఆంగీకారమొసంకుటయేగాక ఆంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణ మవసరమని యాసభవారు తీరుమానించి, మన గుంటూరు మండలమువారును గడచిన మండలసభయొక్క 10వ తీర్మానమున నీయుద్యమమును ఆమోదించియున్నారు. కమ్మ, వైశ్యమహాజనసభ లీయుద్యమమున కనుమోలుములుగానున్నవి. ఈనడుమ మదనపల్లిడివిజనోత్సాహరెండునందును ప్రత్యేక రాష్ట్రవిషయము నంగీకరింపక పోయినను, ఆంధ్రోద్యమము నామోదించుచు దీర్మానింపఁబడినది. గట్టియుద్యమము కొద్దికాలములోనే యాంధ్రదేశ మెల్లవ్యాపించి జనాంగీకారము బొందియున్నది.

కావున ఆంధ్రోద్యమము శోకేభిప్రతికాపతిగారు తలంచినట్లు గుంటూరుమండలము నందలి అగ్ని పర్వతములుగల్గు అగ్ని బ్యాలు' కాదని స్పష్టపడుచున్నది. చల్లరియాండ్లయ ప్రభుత్వముక్రిందమాకొక ప్రత్యేక రాష్ట్రము కావలెనని మనము కోరుకోరికలకును, ఆండ్లయరాజ్యము బోధోత్త్రాయలెనని యతివాదులుచేసివారను వాదమునకును వివరితపుసంబంధము కల్పించిన యాప్రతికాధిపతిగారు సంగతిసందర్భముల నెఱుంగక యేమేమో వ్రాసియుండుట శోచనీయము.

ఆంధ్రోద్యమము నామోదించుచున్నను, ఏకాగణము చేతనోకాని యాంధ్రరాష్ట్రమున్న బెదరుచున్నవారు మన వారిలో స్వల్ప సంఖ్యాకు లున్నారు. కొద్దికాలములోనే వీరి బెదరును తీరువని నానమ్మకము. సభ్యునిభముల మనకంటె సభివృద్ధి కెందియున్న అరవవారిలో గలిపి మనము పరిసారి పబడుచుండుటవలన మనక నేకనష్టములు గలిగిన వరుటకు సందియము లేదు. 25 ఆగష్టు 1911 తేదీగల నున వైస్రాయి లార్డు హార్డింగ్ జిగారి డిస్పాచ్చిలో సువ్యోగవిషయమున శివోరీయులకు, శివోరీను వాదమునకై తమసానుభూతిని తెలుపుచు, బంగాళమునందలి హిందీభాష మాట్లాడువారికిఁ బ్రత్యేక హాసాలనుండుట యావశ్యకమనియు, వర్షవిధిముల యుత్సాహులగు డెంగాలీయులతో గలిపి సహింసాపరులగుటవలన వారిక నేక నష్టములు కలిగిననియుఁ దెలిపియున్నాడు. మన రాజప్రతినిధిగారి విశాలహృదయమునుండి యావాక్యములు వినినతర్వాత మనము ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్ర విషయమై సురక్షితమైనదలపిన పనియేలేదు.

ఆంధ్రోద్యమమునందలి రెండవ ముఖ్యవిషయము ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయము. దీనిని గూర్చి భేదాభిప్రాయములుండుటకు నవకాశమే లేదు. మనము ఆంధ్రవైకౌ నెమోరియలుహోగో గౌరవనీయులగు సర్ హోబ్బా న్యూఆర్డుగారు ఉన్నత విద్యావ్యాప్తికి నెండు గొన్ని విశ్వవిద్యాలయములు స్థాపించుట యావశ్యకమని వాడిరి. మఱియు మద్రాసు లార్డు యొకప గారు దేశ భావలయంచే విద్యను నెప్పట యొక్క యావశ్యకతను గూర్చి పలుకుచు వచ్చి చెప్పియున్నారు. ఈ రెండు విషయములను గలిపి చూచుచేతనే ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయమువలెకొక యావశ్యకత స్పష్టముగ దెలియవచ్చును.

ప్రభుత్వమునకు మహావనమున జరిగిన సంవత్సరములలో గాన, యందలి తీర్మానములలో దత్తమండలమున కొక కళాశాల, రాజమహేంద్రవరమున బోధనాధ్యక్షన కళాశాల విషయమైనవి ప్రభుత్వమువారి యంగీకారమున బొందినవి. అవి త్వరలో సఫలమగును. ఇంతేగాక, తెలంగాణ ప్రాంతపు వులను ప్రభుత్వమువారి సేవలో జేర్చుకొనుటకుగూర్చి ప్రజాభిప్రాయమును దెలిసికొనుటకు గడచిన యేడాదిలో నెలలో కొంత ప్రభుత్వము గుంటూరునకువచ్చి వనకలెక్టరుగారికి సమీపమునందు, ఏ హెనువుచేతనో గాని వీరక్కడనుండి పోవుచును వీరిరాక గుప్తముగ నుంచబడినది. జిల్లా సంఘమువారికిగాని ఆంధ్ర ప్రాంతమున కిమిటివారికిగాని వీరిని గాన తెలియదయ్యెను. ఇందుచే నా సభ్యులకు వారిని దర్శించి వారిలో ముచ్చటించు భాగ్యము కలుగలేదు. తెనాలిలోగూడ కైఫియముగ నెరిగినట్లును దెలియుచున్నది. ఇది మిగుల శోచనీయము. జిల్లా కలెక్టరుగారిచే నేర్పించబడిన కొందఱి యభిప్రాయములను దెలిసికొనినట్లును, ఆంధ్ర హిందవులను సేవలో జేర్చుకొనుట యుక్తమనియే వారు తలచినట్లును. వినికి. ఎట్లయినను, యాంధ్ర ప్రాంతపు ప్రభుత్వమువారి సేవలో జేరి తమ రాజధానిని జూపించు భాగ్యము కొందఱుకాలములో లభించు నూరనలు పొడగట్టుచున్నవి. కావున మనము గతి సంవత్సరముచేసిన 31వ తీర్మానము త్వరలో సఫలమగునని సంశయించుట సరియైనది.

ఈ సంవత్సరముననే, అనగా నాంధ్రోద్యమ ఫలముగానే, చెప్పవలసిన యంతయుకొకటి గలదు. ఆంధ్రదేశపు విషయములను బ్రచురించుటకును జన్మించుటకును ఒక దిన పత్రిక యన నరమున ప్రభుత్వమునకు మహావనమున తీర్మానమునకు ననుగుణముగా, నాంధ్రపత్రికాధికారులకు శ్రీయుత కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారు తమ పత్రికా కార్యస్థానమును బొంబాయినుండి చెన్నపురికి మార్చి, విశేష వ్యయప్రయాసలతో దినపత్రికను నెరవేరించుచున్నారు. దీని చందా మిక్కిలి స్వల్పముగ నిర్ణయించబడినది. స్వాధ్యక్షాగ్రేవేరితమగు నియోజ్యులమునకు నందఱును దొడ్డుడి, పత్రికను బోషించుట యత్యాశ్యకమైన విషయమై యున్నది.

విద్య.

జనసామాన్యమునందు విద్యాభివృద్ధి కలుగజేయుటకు ప్రభుత్వమువారు విశేష శ్రద్ధ తీసికొనుచున్నందుకు మనకెంతయు కృతజ్ఞులము. 1911-వ సంవత్సరమున జిల్లీనగరములో జరిగిన మనవక్రమర్త్యగారి పూర్ణాభిషేక వహాత్సవ సమయమున జన సామాన్యమునందు విద్యాప్రచారము కొరకు సంవత్సరము 50 లక్షలు యాపాయ లిచ్చునట్లు వాగ్దానము చేయబడియుండెను. ఇందు 8 1/2 లక్షలు మనరాజధానిపాలికి వచ్చినవి. ఈధనము వలనను ప్రభుత్వమువారు లోకముబోధలవారును వ్యయించిన యితర ధనములకును రాజధానియందెల్ల వెనుకటికంటె 800 పాఠశాలలను 82,000 మైగా విద్యార్థులను నభివృద్ధి కల్పింతుమన్న వీరికి మనము సంతసించ వలసియున్నది. కాని విద్యాభివృద్ధి సంపూర్ణ కార్యనిజేదిక వెనుకటికంటె బ్రహ్మాండమైన బ్రచురింపబడదనియు, ప్రతి సంవత్సరమున ప్రభుత్వము నిజేదిక నిచ్చుచు నైదుసంవత్సరముల కొక్కసారి సంపూర్ణ కార్యనిజేదిక ప్రచురింపబడుననియు, కానింపబడియున్నది. ఇది యంగీకారాభికారికాదని నాయభిప్రాయము. ఏసంవత్సరమున కాసంవత్సరము విద్యాభివృద్ధి సంపూర్ణ కార్యనిజేదిక ప్రచురింపబడగాని యెప్పటికప్పుడు మనసెంతవఱకు నభివృద్ధి చెందినదియు దెలిసికొని యింకను నభివృద్ధి బొందగల ప్రయత్నించుటకు వీలుండదు.

విద్యావిషయమున మనమండలము అభివృద్ధిని జూపించుచున్నందుకు మన మాండలము చెందవలసియున్నది. మన జిల్లా యొక్క జనసంఖ్య 16,97,551 అందు పురుషులు 8,56,666 మహిళలు 8,40,885 మనై యున్నారు. 1912-13 సంవత్సరపు లెక్కలనుబట్టి యాసంవత్సరాంతమున నన్ని విధములకు పాఠశాలలను గలవి 1770 యు, నందు విద్యార్థులు 67,234 ము ఉన్నట్లు తెలియుచున్నది. దీనివలన 1911-12 సంవత్సరాంతమునకంటె 102 పాఠశాలలను 6518 విద్యార్థులను కృత్తి గనుపించుచున్నది. అయినను మనమండలమున 10,000 జనమునకు 71 గురు పురుషులు 2 గు మహిళలు మాత్రమిచ్చి ను భాషావాదన కలవారుగా నున్నారు. 1901-వ సంవత్సరములో 10,000 కి 47 పురుషులు 2 మహిళలు మాత్రమే యుండెను. దీనినిబట్టి పురుషులలో 200 ము విద్యయభివృద్ధియైన శ్రీలోకం గాలేదని తేలుచున్నది. విదియులున్నను, పాఠశాలకు బోధనన వారుగల పాఠశాలకు బోవు భావనసంఖ్య హెచ్చించుటకు నంగీకరింపవలసియున్నది. 1911-12 సంవత్సరమున పాఠశాలలలో జరిగిన 100 బాలురలో 36.6 పురుషులు 10.9 స్త్రీలు పాఠశాలకు

బోవుచుండిరి. 1912-13 సంవత్సరమున బురుషుల సంఖ్య 39.6 ము స్త్రీల సంఖ్య 12.9 ము అభివృద్ధిచెందియుండెను. రాజధాని మొత్తమునూ పాఠశాలలు 36.4 1.9 అయియుండుటవలన, మన మండలము రాజధాని మొత్తమునకన్న గొంతెము మెరుగుగానున్నను, గృహాంగీదావరీ మండలము లతో బోల్చినచో వెనుకబడియున్నది.

ఈ మండలమున పాఠశాలల సంఖ్య 1770 అని చెప్పియుంటిని. అందు 1 కాలేజియు 17 సెకండరీ పాఠశాలలను 1664 ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలను 6 బోధనాధ్యక్షన పాఠశాలలును చాలరకును, 1 సెకండరీ పాఠశాలయు 75 ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలను 4 బోధనాధ్యక్షన పాఠశాలలను బాలికలకును గలవు. ఇవిగాక 5 చేతిపనుల నేర్పుపాఠశాలలను, రెంటుచింతలలో నొక గ్రుడ్డివారి పాఠశాలయును గలవు. ఇందు గాలేజియు శ్రీల సెకండరీ పాఠశాలయు, చేతిపనుల నేర్పు పాఠశాలలలోను సెకండరీ యెలిమెంటరీ పాఠశాలలోను జెప్పులు, గ్రుడ్డివారి పాఠశాలయు, వైద్యక బోధనాసంఘములవారి పాలలోనున్నవి. వీరికి మనమెంతయు గృహాంగీదావరీ యుండవలసియున్నది. గుంటూరుమండలములో విద్యావ్యాప్తికి విశేషము కారణముగానున్న వైద్యక బోధనాసంఘముల వారే. గుంటూరు, తెనాలి పట్టణములలోని యున్నత పాఠశాలలను, పొన్నూరు వంగనోలు వేటపాలెము చింతలకురి మెల్ల గ్రామములలోని సెకండరీ పాఠశాలలను, స్వంతముగా గ్రామములలోని జెట్టుకొనిన వీధిబడులను మాత్రము మనజిల్లా ప్రజల పరిపాలనలో నున్నవి. వీనికి దగినంత ధనము లేనందున మనమండలమును వీనికి ధనసహాయము చేయవలసియున్నది. లోకముబోధల పాఠశాల లంతకంతకు వృద్ధియగుచున్నవిగాని, యవి చాలనకు మంచిస్థితిలో లేనని నాయభిప్రాయము. ఉపాధ్యాయుల జీతములు స్వల్పములుగా నుండుటచే, సామాన్యముగ నీపాఠశాలల యుపాధ్యాయులు వైవిధ్యపరిపత్రిలో మాత్రము గడతేలి మిక్కిలి స్వల్పజ్ఞానము కలిగియుండుచు వీరు చాలరకు గజపునది యంతకంటె స్వల్పము. ఎలిమెంటరీ లేక ప్రాథమిక విద్య మంచిస్థితిలో నుండవలసియున్నది మఱి యొక కారణము, విద్యాభివృద్ధి నిబంధనలలోనే కలదు. 3-వ తరగతివఱకు విద్య చెప్ప పాఠశాలలో నుపాధ్యాయులు తమజీతములకు దోడు చాలరకులన వచ్చుచుండు జీతములను గూడ దామే యనుభవించుచు. నుజీయు చాలర సంఖ్యను బట్టి కొంత పాఠశాలమున బ్రభుత్వమువారిచే బడయుచు. నాల్గవతరగతివఱకు గల పాఠశాలల యుపాధ్యాయులకు వారి జీతములు తప్ప నేమి రావలెనులేదు. ఈ హేతువుచే 3-వ తరగతివఱకు గల పాఠశాలల యుపాధ్యాయులు 4-వ తరగతిని జెట్టుటకు ప్రయత్నింపక, చాలరకు నిరుత్సాహ పడచి, విద్యను గుడించుచున్నారు. కాన 4-వ తరగతి గల పాఠశాలల యుపాధ్యాయులు గూడ చాలర జీతములను, చాలర సంఖ్యను బట్టి పాఠశాలములను, బొందుటకు నహులుగ జేయబడలేదు. లేదా, 3-వ తరగతిగల పాఠశాలల యుపాధ్యాయులకు సెక్సన సాకగ్యములు లేకుండ జేయవలెను. ఈ విషయమై విద్యాభివృద్ధి కార్యులు తమ నిబంధనలను సరిపరచుకొనవలసి యున్నది.

ఇక బోధనాధ్యక్షన పాఠశాల విషయమై యొక్కంత చెప్పెదను. అనేక పాఠశాలలు కలిగియున్న యీ మండలమున నొక హైయర్ గ్రేడు బోధనాధ్యక్షన పాఠశాలను స్థాపించుట యత్యాశ్యకముగ దొరుచున్నది. రాజమహేంద్రవరమునందలి బోధనాధ్యక్షన పాఠశాలలో జేరంగోగిన 130 మందికి 40 మంది మాత్రము చేర్చుకొనినట్లు తెలియుచున్నది. మండలములోని పాఠశాలలకు దగిన యుపాధ్యాయులు దొరకుట కష్టముగనున్న యీ తరుణముందు, రాజమహేంద్రవరములో స్వల్ప సంఖ్యకులను మాత్రమే చేర్చుకొనుట శోచనీయముగ నున్నది. విద్యాభివృద్ధికారులు గుంటూరునందలి బోధనాధ్యక్షనపాఠశాలను హైయర్ గ్రేడు పాఠశాలగా మార్చి, పాఠశాలలకు దగిన యుపాధ్యాయులు దొరకుటకుగల కష్టములను నివారింపవలెనని కోరుచున్నాను. ఈ సంవత్సరముననే మఱియొక యంతయుగూడ జెప్పవలసి యున్నది. బోధనాధ్యక్షన పాఠశాలల యేర్పాటును గూర్చిన క్రొత్తసీక్రిము ప్రకారము ఒంగోలునందలి బోధనాధ్యక్షన పాఠశాలను దీసివేయునని తెలియుచున్నది. ఇట్లు తీసివేయుటవలన మండలమునకు నష్టకారియనియు గావున ఒంగోలునందలి బోధనాధ్యక్షన పాఠశాల నవ్వేయుచుండు యుక్తమనియు విద్యాభివృద్ధికారులకు నివేదించవలసి యున్నది.

మొత్తముమీద మన మండలమునందు జరిగిన విద్యాభివృద్ధికి బ్రభుత్వమువారికిని విద్యాభివృద్ధికిని మనమెంతయు గృహాంగీదావరీ. వైన వివరించిన లోపములనెల్ల నాలోచించి, సవరించి, యింకను విద్యాభివృద్ధి చేయుటకును, మనమండల

మునందెల్ల వెనుకబడియున్న స్థానము, పల్నాడు, వినుకొండ తాలూకాలయందు విద్యాభివృద్ధి చేయుటకు దగిన మాగముల నరయుటకును, విద్యాభివృద్ధి కార్యులు గోరుచు, నీవిషయ మింతట ముగించుచున్నాను.

క్రొత్తమొమిపన్ను - లోకముబోధలు.

మనము ప్రభుత్వమువారి కిచ్చుచుండు పన్ను లేగాక, మన సాకగ్యముల నిమిత్తము స్థానిక స్వపరిపాలనా సంఘములకును గొన్నిపన్నుల నిచ్చుచున్నాము. రైలునిమిత్తము యాపాయమీద కాని పన్నున మన మిచ్చుచుండుటవలన ఫలితమును రేపరైలులువేసిన పిమ్మట ననుభవించగలము. జిల్లాబోధలవారికిని, తాలూకాబోధల వారికిని మనమిచ్చు రోడ్డు పన్ను మన జిల్లాలోని గాధారీ చాటలు, పాఠశాలలు, వైద్యశాలలు, సక్రములు మొదలగు మనసాకగ్యములకంద విని యోగపరుపబడుచున్నది. కాని యీపన్ను మనసాకగ్యములన్నింటికిని బాలకులందున 1 అణా పన్నును వారికిష్టమైనయెడల రెండణాలవఱకును హెచ్చించు నధికారమును జిల్లాబోధలవారికిచ్చునట్లు కానిపవచ్చునాయని రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమువారు ప్రజాభిప్రాయముల నడిగి యున్నారు. జనసంఘము దీని కంగీకరించుటలేదు. కొన్ని బోధల వారుతప్ప తక్కినబోధల వారెవరు నిదియుక్తమని తమ యంగీకారమునుదెలిపియున్నారు. ప్రభుత్వమువారివిషయమయిన యాలోచించు చున్నారు. మనకుగావలసిన సదుపాయముల కన్నీటికిని మనమిచ్చుపన్ను చాలనందన ద్రవ్య మియవలసి యున్నది. మన యితరస్థితిగతులనుబట్టి మన కక్కర్ద్రవ్య మిచ్చుట కష్టము. ఈవిషయము మీరు భాగనాలోచించి యభిప్రాయ మియదగినవై యున్నది.

ఇక నీస్థానిక స్వపరిపాలనా సంఘములు లేక లోకము బోధలనుగూర్చి కొన్ని విషయములు చెప్పబోవుచున్నాను. 1882 సంవత్సరమునందు రిప్పన్ ప్రభుత్వమువారు చేత పరిపాలనమును మంచి స్థితిలోనికిదెచ్చుటకును, ప్రజలయందు స్వపరిపాలనాశక్తి కలిగించుటకును స్థానిక స్వపరిపాలనమును స్థాపించి మనదేశమునకు మిక్కిలి మేలుచేయుండెడి. తర్వాత 1884 సంవత్సరమున మన చెన్నపురి రాజధాని ప్రభుత్వము వారు లోకముబోధలకు నధ్యక్షులుగను, ఉపాధ్యక్షులుగను, అనుద్యోగీయుల నేర్పరచవచ్చుననియు, నీబోధలయందు సభ్యులలో మూడువంతు లనుద్యోగీయులను 1 వంతు ఉద్యోగీయులు నుండవలెననియు, సకటించియుండిరి. 30 సంవత్సరములనాడు ప్రతిపాడింపబడ్డ యీస్థానిక స్వపరిపాలనాధికారము, నేటికిని సంపూర్ణాచరణమున జెట్టుబడి యుండ లేదని గుంటూరు మండలములోని లోకము బోధలయందలి సభ్యుల వివరమునుదెలుపు నీక్రింది పట్టికవలన తెలియగలదు.

	గిరి సభ్యులు	సభ్యులు గిరి	సభ్యులు గిరి	సభ్యులు గిరి	సభ్యులు గిరి
గుంటూరుజిల్లాబోధ	5	11	15	15	16
గుంటూరుతాలూకాబోధ	1	8	8	6	11
తెనాలి	1	7	8	5	11
ఒంగోలు	1	8	8	4	13
నరసరావుపేట,	1	10	7	4	14

బోధసభ్యులలో నుద్యోగీయులు నాల్గవంతుమాత్రమే యుండవలసి యటయందు, నిందున నుద్యోగీయులుగా జేర్చబడిన గ్రామోద్యోగీయుల సంఖ్యను, అనుద్యోగీయులలో బ్రభుత్వమువారిచే నేర్పరచబడిన వారిసంఖ్యను గమనించెద మేని మనకింకను నొసంగబడవలసిన హక్కులైనగాని వని తెలియగలదు. ఈబోధల యధ్యక్షులెల్ల ను నధికారులై యున్నారు. ఇక జిల్లాబోధ వైసెప్రెసిడెంటుగా సభ్యులచే నెన్నుకొనబడిన వారుగాక ప్రభుత్వమువారు నేర్పరచినవారే యున్నారు. జిల్లాబోధ వైసెప్రెసిడెంటు నెన్నుకొను నధికారమును దయచేయుదని మనము ప్రభుత్వమువారికి విన్నవించవలసి యున్నది.

కడచిన సంవత్సరపు 9 వ తీర్మానము (సి) లో తాలూకాబోధ వైసెప్రెసిడెంటు సగూరుద్యోగములు కాని వారలనుండి యొన్నిక ద్వారాగాని నియామక మూలమునగాని యేర్పాటు చేయవలయునని గోరియుంటిమి. అంతకు మున్నే తెనాలిబోధలకు నీబాధులు నొసంగియున్నను, గుంటూరునకు ననుద్యోగిని వైసెప్రెసిడెంటుగా గడచిన ఫిబ్రవరీ మాసములోనే యేర్పరచియుండిరి. జిల్లా రిజిస్ట్రార్ ప్రతిపేక్షియపకార వేతనమును బుచ్చుకొనియున్న గుండు వాసుదేవ శాస్త్రి గారిపనికి నియమింపబడి యీహోదాలో బ్రవేశించి పనిచేయుచున్నారు. వీరి నియామకము ప్రజలకంత తృప్తికరముగలేదు. గుంటూరుస్థానిక స్వపరిపాలనా సంఘములలో రకాలము మెంబర్లుగనుండి స్థానికపరిపాలనమున విశేషముగ

వముగలవారును, పట్టపగడిం దేరినవారును, న్యాయవాదులును, దేశసేవకులందఱు యందఱును, సంవత్సరము క్రిందటనే గుంటూరుపట్టణ గజ మహోత్సవములో నివసించుచుండి తరీరాగోగ్యముచేయుచు కాశ్రిగారి కీపదవి నొసంగుట యందఱో యాశ్చర్యమును, సర్కారువ్యోగియులుకాని దేశాభిమానులకు నిర్దేశానుమతును గలిగించినది.

దీనిబట్టి చిరకాలము రాజకీయ సేవలోనుండి వార్షికముచేతనే అంగ దౌర్జన్యముచేతనే దానినుండి విముక్తయై యుపకార వేతనమును బడయుచున్న సర్కారువ్యోగ్యులను ద్యోగియులుగా బరిగణింపఁ బడునట్లు తేలుచున్నది. ఇది కేవల మనంగీకారార్హ మయినదగుచున్నది. దీనినిదూర్చుటకు సర్వ విధములను బ్రయత్నింపవలెను. అటుకాదేని యిట్టియధికారము లుద్యోగ్యుల పౌరకన్యమునకే యేర్పరచబడిన వనదగును. సర్కారువ్యోగ్యములచేసి విసిగి వేసారియున్నవారలు తృప్తిగఁ బనిచేయఁజాలరు. కావున నుపకార వేతనములు బడయుచున్న సర్కారువ్యోగ్యులు అనుద్యోగియులు కారనియు వారి సేవరచుటవలనఁ బరిపాలనము చక్కగ జరుగదనియు, వారినిరీతి పరిగణించుట స్వపరిపాలనా దర్శనమునకు దురమనియు మనము ప్రభుత్వమువారికి మనవిచేయ వలసియున్నది.

మఱియుఁ దహశీలు వారులును, గ్రామోద్యోగియులును వోట్లచే నెన్నుకొనుటకు ననర్హులుగఁ జేయఁబడుట యవసరమనితూడ మనము ప్రభుత్వమువారికి నివేదించు కొనవలసియున్నది. మఱియు నీబోర్డులలోఁ బ్రతినిధులుగా నెన్నుకొనఁబడుటకుఁ గావలసిన యాసి నియమములు తెగించి విద్యాధికు లిందుఁజేరునట్లు చూడవలెననియు, మొత్తముమీఁద లోకముబోర్డుల ఆప్తవలనఁ గలుగఁజేయబడిన సంపూర్ణపరిమితి వజరు మనకు హక్కుల నీయవలసినదనియుఁ బ్రభుత్వము వారిని వేడుట కర్హము.

న్యవసాయము.

ప్రస్తుతము మనమండలమునందెల్ల రయతుల కష్టములను గూర్చిన సమస్యలు వెక్కు గలవు. కావున నీ జిల్లామొక్క క్ష్యవసాయమును గూర్చియు, రయతుల కష్టములను గూర్చియు నొక్కంత వివరముగఁ దెలిపెదను.

చిన్నదయినను గుంటూరుమండలము మనరాజధాని లోని ముఖ్యములగు మండలములలో నొకటి. దీనివైశాల్యము 5,764 చతురపుమైళ్లు, అనగా 36,70,687 యకరములు. జన సంఖ్య 16,97,551. ఇదియందును 12 లక్షలజనము వ్యవసాయము వలనఁ జీవించుచున్నార. ఈ మండలము నడవలి భూమిలో 26,79,708 యకరములభూమి వ్యవసాయ యోగ్యముగనున్నది. కావున జనలకుఁ దలకి రమారమి య1.50 మాత్రము వ్యవసాయయోగ్యమైన భూమికలదు. ఈ భూములలో ఫలింపు పంటలవలననే జనసంఖ్యమంతయు జీవించవలసియున్నది. వైనుదహరించిన భూములలోఁ కేవలము కృష్ణకాల్వల నీటి యాధారముగల భూమి 3,01,711 యకరములు మాత్రమే. మిగిలినది మెరకలును, నీటిభూములును, బంజరులును, జెరులయధారముచే ఫలింపు భూమియు వైయున్నది. జనసంఖ్యపట్టి యాలోచించినయెడలఁ బ్రస్తుత మిభూములలోఁ బంటుపంటలవలన నందఱకును జాలినంత యాహారమునుటకు వీలులేదు. ఈ భూములలోఁ గొంతభాగము మిక్కిలి పొగాకు, ప్రత్తిమేదలగు భోజనయోగ్యములు గాని పదార్థములుపండించుట కుపయోగింపఁ బడుచుండుటవలన భోజనపదార్థములను బండించుభూము లంత కంతకుఁ తక్కుచున్నవి. శ్రేష్ఠమైన వ్యవసాయపద్ధతుల నవలంబించి ఫలమధికము చేయవలసిన భారము వ్యవసాయకుల యందున్నను, వీరిందరును విద్యావిహీనులుగనో, కేవలమతీర్ణ జ్ఞానమాత్రము గలవారుగ నుండుటవలన నీవనిని నిర్వహింపఁ గలరనుమాట కల్గు. కొంతకాలముక్రిందట వ్యవసాయసంఘ మొకటి గుంటూరులో స్థాపింపఁబడియుండెనుగాని, యందు వ్యవసాయకులు విశేషముగ జోకన్యము కలుగజేసికొనకపోవుటవలనఁ గొన్ని సంవత్సరము లేవేవేయొ తీర్మానములను బుస్తకములలోఁ ప్రాసీ తుదకంతరించినది. ఇక నీపని ప్రభుత్వమువారే చేయవలసియున్నది. కావున నేదియోయొకవ్యవసాయ పరిశోధనప్రదేశము నేర్పరచి, తన్మూలమున జనలకు వ్యవసాయవిధులను నేర్పుట ప్రభుత్వమువారి విధియనక తీరదు.

1. మెరకభూములు:—మెరకభూములు వనాధారములయి యున్నవనియు, మెరక తాలూకాలలోఁ గొన్నిటికి వనాధికృత కావలసిన మఱికొన్నిటికి వనామంతగా నక్కరలేదనియు, నెల్లరేటిగిన విషయమే. కాఁబట్టి వనము లధికముగ గురిసినప్పుడు కొన్ని తాలూకాలకును, గురియనప్పుడు కొన్ని తాలూకాలకును వనము కలుగుచునే యుండును. కావున రయతులలో, గొందరెల్ల కాలమునుజీవనముచాలక కష్ట

పడుచునే యున్నారు. దీనినాలోచించియే కొన్నిలక్షలు వ్యయపెట్టి యెక్కువనీటియొనరు నేర్పరచుటకు నవకాశము లుండు నేమో గమనగొనుటకు ననుభవజ్ఞులగు మద్యోగియుల కొందఱు సేవరచియుండిరి. చింతపల్లిపల్లె 1,22 చతురపు మైళ్ళ భూమిని జెర్వుగాఁ ద్రవ్వ వానికిఁ గృష్ణనీరు పెట్టినచో గుంటూరుజిల్లాలో 6,10,000 యకరముల భూమిని మాగాణి చేయవచ్చుననియు, నిందుకు 8,33,64 000 రూపములు వ్యయ మగునయు, మనస్థానిక ప్రభుత్వమువారాలోచించి యిండియా స్టేటు సెక్రటరీగారి యుత్తరవునిమిల్లము ప్రాసీయున్నారు. వారేమందులో చూడవలసియున్నది. మరికొన్ని స్వల్పవన కాశములుగూడఁ గలుగఁజేయుటకుఁ బ్రయత్నములు జరుగుచున్నవి.

మాగాణిభూములు. పి. వి. తరగతులు.

ఇక మాగాణిభూములను గురించి తెల్పెదను. ఈ జిల్లాలో కృష్ణకాల్వలక్రింద నీరు పారుదల యగుభూమి 3,01,711 యకరముల వైశాల్యముకలవై తెనాలి, కేపల్లె, కాపట్ల తాలూకాలో స్వల్పముగ నున్నది. కృష్ణజిల్లాలోనుండు బందరు, గుడివాడ, కైకలూరు, ఏలూరు, బెజవాడ, గన్నవరం తాలూకాలలో సముత్తము విశేషభూమి కృష్ణకాల్వలనీటిచేఁ దడుపఁబడుచున్నది. ఈ రెండుమండలములలో కృష్ణనీటి యాధారముగలభూమి 7,11,275 యకరములు కలదు. 1921-సంవత్సరమునాటికి 7,25,000 కాకచ్చునని మదింపు చేయబడియున్నది. ఏజిల్లాలోనున్న గృష్ణజలాధారపు భూముల విషయములగు నిబంధనలు స్థితిగతులు నిండుమించుగా నొకటియే యైనందున, కృష్ణజిల్లాభూముల విషయముగ నరిత్ర మనకు నుపయోగించును.

1897-98 సంవత్సరమునఱకు పిలయినట్లు నాటబడుచుండుటయేకాని మాగాణి భూములకుఁ తరగతులులేవు. తర్వాత (1) కొల్లేరు బుడమేరు ప్రాంతములయందుండు భూములకు నాగట్టు పెట్టెంబరునెలలలో వరదలువచ్చి నీటి ముంపు కలిగియుండుటచే వానికిని, (2) మురుగునీరుపోవుటకు మంచి సదుపాయములేని భూములకును, (3) కాల్వలచివర నుండు మారపుభూములకును, మున్ముందుగ నీరిచ్చుట యవసరమని యధికారులకు దోచినది. అందుచే నాభూములకు ముందుగ నీరివ్వడమగుననియు, కాల్వలకు నీరువచ్చినతరువాతఁ గొంత నియమితకాలము గడచువరకును దక్కిన భూములలో నాటు నేమఁగూడవనియు, నట్లు నేయును తేనిన పేదవృక్షులగుం పఁబడువనియు, బ్రకటించియుండిరి. ఇదియే పి. వి. తరగతుల భూముల ప్రథమచరిత్ర. ముందు నీటిని జొందు భూములు పి. తరగతిగాను, దక్కినవి పి. తరగతిగాను నిర్వచింపఁబడినవి.

ఈనిబంధనములు పేరుకనుమాత్ర ముండినను బాష్టముగా నాచరణలోఁ దెట్టబడలేదు. బెజవాడ ప్రాంతముల వారిందుకాజేపింపలేదు. గుడివాడలో నిబ్బండిగలుగునని యెంచి యమలులోఁ దెట్టలేదు. బందరులో నీపద్ధతివలనకంటె నీపద్ధతి ఆచరణలోనికి తెచ్చుకట్టి యేర్పాట్లు వలనఁ జాలఁజిక్కులు కలిగినవి. అందుచే నీపద్ధతులు ఆయకట్టు స్థానము నిద్దుగునఱకు నావుండని మొదట చెప్పిరిగాని, యవి సిద్ధము చేయుటకు విశేషకాలము బట్టును, గనుక నానిబంధనల నాచరణలోఁ దెట్టలేననియు, నితరవివరములను మాఘరింపఁబడిం గుయింజిసీగురు చేయుదురనియు, స్థానిక ప్రభుత్వమువారు కాసింపిరి. నాటబడు యాపద్ధతి కృష్ణజిల్లాలో నాచరణలో నున్నది. పి. తరగతి భూములక్కడక్కడ నుండి యొక వారికి మఱియొకటి దూరమగుట వలనను, పి. తరగతి భూములవద్ద పి. తరగతి భూములుండి యనేకములగు చిక్కులకు గారణమగుట వలనను, కాల్వలనీటి ననుసరించి భూముల తరగతులు ఖర్చుములుగా విభజించుట యుక్తమని యింజిసీగురు గారు 1909 వ సంవత్సరమున నభిప్రాయ మిచ్చినారు.

ఏయయిననేమి యీపయ విభజనము లనేక చిక్కులు కలిగించుటచేఁ బ్రజలు మొనపెట్టుటచే నీవిషయము గుంటూరు కృష్ణమండలసభలోఁ జర్చింపఁ బడినది. అందువై గౌరవ నీయులగు రావుబాద్దరు మొదల రామచంద్రరావుగారు ప్రభుత్వమువారిని గోర, వారు నర్నాపురం నుబుకల్తెరుగారగు టాంపూగారిని దీని విచారణవై నియమించియున్నారు. వారు ప్రతిభూమివిషయమై విచారణ జరిగించిరటగాని, సామాన్యముగా విచారణచేయుచున్నారట. ఈవిచారణకు వీరి నొక్కరినే నియమించుట యంత పొగుగలేదు. అడవులకష్టముల విచారణ జరిగినప్పుడు వలెనే గౌరవనీయులగు రామచంద్రరావుగారినిని, ఈభూములవిషయమై చక్కగఁ దెలిసిన మఱియొక యనధి కారిని ఒక యింజిసీగురు కారిని, ఈవారవారికి సహాయముగా నేర్పరచినయెడల నెంతయో తృప్తికరముగ నుండెడిది. ఈవిచారణ వచ్చెడు నాగట్టు మాసాంతములోఁగా నుమాప్తి నొందింపవలయునని ప్రభుత్వమువారి యాజ్ఞగాని యింత ముఖ్య విషయమున కీస్వల్పకాలము జాలదు.

గుంటూరు భూములవిషయమై ప్రత్యేకవిచారణ జరుగదనియు, కృష్ణమండలము విషయమై చేయు నిర్ధారణమే యీమండలమునకుఁ గూడ నుపయోగించుననియు నేర్పాటు జరిగినదట. ఇది తృప్తికరముకాదు. గుంటూరు మండలమునఁ గొల్లేరు బుడమేరు భూములందరివిగాని, వరదమంపులుగాని, లేవుగాన నామండలభూములకు నీమండలభూములకు భేదము కలదు. కాన, నిక్కడ ప్రత్యేక విచారణ జరుపుట యవసరమై యున్నది. గతమాసము 10-వ తేదీని తెనాలిలో జరిగి యుండిన రయతులసభలో నీవిషయమై ప్రభుత్వమువారిని వేడియున్నారు. కావున నీయంతము నిచ్చుటనుజర్చించి తీర్మానించుట యుక్తము.

ఇకను మనజిల్లాలోని సంగతులను ప్రత్యేకముగఁ జర్చించెదను. వైశిష్ట్యతరగతి విభజనము మనమండలములోఁ గొద్దికాలము క్రిందట నేనచ్చినది. ఒకసంవత్సరము పి. తరగతిలోనున్న భూములు మఱియొకసంవత్సరము పి. తరగతిలోను వి. వి. పి. లోను జేర్చుచుండుటవలన నేభూమి యేతరగతిలో నీదో కనుగొనుటయే దుష్ట భముగమండెను. ఎట్లయినను, దూములసంఖ్యయుఁ దూముల పరిమాణమును దగ్గు దుర్లభ వచ్చునకును తరగతి విభజనముయొక్క కాశస్యత యంతిగాఁ గనుపించలేదు. ఈ దుర్లభకంగాని తర్వాత చర్చించెదను.

ఈసంవత్సరమున గ్రామములకు గ్రామములే కాల్వలకుఁ కాల్వలే వి. తరగతిలో చేరినట్లు మన యెగ్గిక్యాటివ్ యింజిసీగురు లట్యుక్ గారు నేజెట్టులోఁ బ్రయోగించినారు. ఈప్రకటనను బట్టి 1,67, 213 యకరములు పి. తరగతిలోను, 1,34, 498 యకరములు పి. తరగతిలోను జేర్చబడినవి.

ఈప్రకటనమునుబట్టి కాలవలు వదలివ 25 దినముల వఱకు పి. తరగతిభూములకు నారుమళ్లకును, చిమ్మట 25 రోజులవఱకు వారి యూడ్చులకును పి. తరగతి భూముల నారుమళ్లకును, దర్వాత పి. తరగతిభూములలో నాట్లకును, నీరిచ్చునట్లు కనుపించు చున్నది.

పి. వి. విభజనమునుండేవల జూన్ నెల 10-వ తేదీన నారుపోయుట కారంభింపఁబడి జూలై 5-వ తేదీన నాట్లు జరుగుననియు, ఆపుడే పి. తరగతిభూములలో నారుమళ్లకు నీరొసంగఁబడుననియు, జూలై 30 నుండి పి. తరగతిలో నాట్లుకు నీరొసంగఁ బడుననియు, విభజనమే లేనియెడల నిక నొక పక్షములవ్యవహారమనియు, లట్యుక్ గారు చెప్పెదన్నారు. ఇటు విభజింపవలసి వచ్చినందున వారు చెప్ప కాణములు:—(1) నీరు కావలసినంత లేకుండుట (2) కాలవలు మంచిస్థితిలో లేకుండుట.

కవచిన 14 సంవత్సరములలో కృష్ణ నీటికొలతలను బట్టి 10వ జూలైవఱకు కృష్ణ కెక్కువ నీరులేక 20 జూలై తాత్క్షిణికముగాని చాలినంత నీరు లభింప కుండుటయు 20 జూన్ జూలై 5-వ తేదీలవఱకు కాలవలలో 4 వంతు నీరుమాత్రమే యుండుటచే, నన్ని భూములకు నొక్కసారిగ నీరిచ్చుటకు సాధ్యపడకుండుట, మఱియు జూలై 20 తేదీలగాయతు ఆగష్టు 20 తేదీవఱకు నీరెక్కువ కావలసియుండుట కూడ నీవిభజనమునకుఁ గారణములని వారి యభిప్రాయము.

గుంటూరుజిల్లాకు సంబంధించిన జిల్లాలో నాల్గవంతు మాత్రమే పి. తరగతిలో జేర్చుటకు మొదట గుంటూరు కలెక్టరుగారి యంగీకారమును గోరయుండునట్లును, గృష్ణా డిప్యూటీ క్లర్క్ వీరు చేసిన ప్రచురప్రతికలో వారు మొదట నుజ్జేరించిన పరిమాణమునకు సగమున కెక్కువగాఁ జేర్చునట్లును కనుపించుచున్నది. దీనికి గాఢమేమా తెలియకున్నది.

తరగతినియోధాగముల మాలమున నారువెంచి సిద్ధముగ నున్నవారు, కాల్వలు వదలివెంటనే నాటువేసికొనవచ్చునని వీరియభిప్రాయమైయున్నను, సంభవిషయమై వీరి ప్రకటనలో నేమియు నుదాహరింపలేదు. వీరుచేసిన కేలకు నాయాపనులు గడియోము తిరిగిట్లు జరుగునా యనునది యాలోచనీయము.

(1) జూన్ నెల 10 వ తేదీన నే యన్ని నారుమడులు పోయుటసంభవమా? (2) వేదకమువలనఁగాని యితరకారణమువలనఁగాని 5 వ జూలై నాటికి పి. తరగతిలో నారుమడులు పోయలేనివారిక నారుమడులు పోయకుండు నిర్బంధింపవలెనా? (3) జూలై నెల 30 వ తేదీనాటికి నాటువేసికొనలేనివారు దరిమిట్లా నాటుకొనకుండు నాపడుదురా? (4) జూలై 5 వ తేదీ మొదలు 30 వ తేదీలోగా పి. తరగతి భూమియెల్ల నేవ్యమగుట సాధ్యమా? (5) అదేవిధముగ 5 వ జూలై మొదలు 30 వ జూలైలోగా పి. తరగతివారందరు నారుమడులు పోయగలరా! (6) అట్లుపోయలేని ఆగష్టు నెలలో నాపని చేసికొనుటకు వారాటంకపెట్టబడుదురా? (7) పి. తరగతినాటుటలు పూర్తియగువరకును పి. తరగతికి నీరేయాయరా? లాచరించి

8. ఆగస్టు మాసంతమందుగాని సెప్టెంబరు మాసారంభమందుగాని నాటికభూములు జూలై నెలలో నాటిక భూములవలె ఫలించునా? (9) తూములపరిమాణమును సంఖ్యయందగ్గించి గాఢతలలోనుండి నీరు నెడనిర్ణీతమైన స్వల్పకాలములో పారునా? (10) జూలై 5 వ తేదీవరకు ఏ తరగతి భూములకు నాగుమలకు నీయందగిన నీరుకంటె వెక్కువ నీరు కాల్యలలో నుండదా? దాని నేమిచేయుదురు? ఈ మొదలగు కొన్ని ప్రశ్నలు నాకు స్ఫురించుచున్నవి. వీనికి సరియైన సమాధానమురాదేని ప్రాంతానియ మనవనరుని చెప్పకపోదురు.

ఎటులయిననీమి, యానిభజనము బి తరగతిభూమి భూమందులకవరిచితిమైన నష్ట మొనర్చుచున్నది. వారు తమ భూములు ఫలవంతములనియు మంచినీటియొనరుగలవనియు నెంచి యే నాటిక మెంటుకాలమందు వెక్కువకష్టమున, నీటిమణిక భూములకును సకాలమున నీరు లభించనిభూములకును ఫలవంతములుకాని భూములకును దక్కవకష్టమున ప్రభుత్వమువారు విధించి, యిప్పుడు తమభూములకు సకాలమున నీరువలకుట యన్యాయమనియు, 6 మాసములందలసిన నీరు 4 న్నర మాసములకు మాత్రమే యందుటవలన గడ్డిలోనేమి ధాన్యములో నేమి 100 కి 25 లేక 30 వంతున దగ్గుచున్నదనియు, గాల్యలలో నీరుపారుట యారంభముకాగానే యూటవలన గాల్యలసహింసభూములు తడవబడి వెంటనే దున్నకపోవుటచే జప్తుకొనుచున్నవనియు, దమభూములు ఫలవంతములగుటచే 2 మాసములవరకు దున్నకుండిన గడ్డిపట్టి తరువాతయెన్నుటకు గవ్వతరముగ నెత్తువనియు, జెప్పుచున్నారు. కాబట్టి తరగతులు తీసివేయునెడల గొందఱకును, ఉంచునెడల మరి కొందఱకును నష్టముని ప్రవాదములవలన జేలుచున్నది. ఈ సంగతులు కనిపెట్టి ప్రభుత్వమువారు అక్కడక్కడ స్వంతముగ నారులుపోసి కాల్యలకు నీరువచ్చినవెంటనే నాటుటలు జరుగులాగు నైతులకునుపాయము గలుగుననియు, నట్టిసాధ్య సాధ్యములను గనుగొనుచుననియు, వ్యవసాయశాఖవారిని గతే క్షరుగానిని నాజ్ఞాపించియున్నారు. కాని యిది సాధ్యమని చెప్పుటకు వీలులేదు. ప్రభుత్వమువారిందువలన భరింపవలసిన నష్ట మెటులున్నను, ఇన్ని గ్రామములకు రయితుల స్వయంకృపి లేనిదే నారు లభింపజేయుట యష్టరము. డెల్టాకలెక్టును నాలుగైదు ప్రదేశములయందు వ్యవసాయశాఖవారి యధికారముక్రింద నారుమడులను జేర్చినను, ఆ ప్రదేశమునుండి ప్రతి బాలమునకు నారు చేర్చుటకు ఏ తరగతిభూములకు నారు మడులకు నీరియ్యక నిబంధనలేర్పడిన, యితరజలాధారములకు నారు వెంచులాగు నిర్బంధపరచి, సకాలములో నూడ్చిలు జరుగులాగున జేయుదున్నను గ్రామములన్నిటిలో నారు మడుల కుపయోగించు జలాశయములేవు. మరియు బి.తరగతి భూములకు నారుమడు లిచ్చుకాలమందున నాట్లకాలమందున మార్పులుగలవు. ఏ తరగతి భూములకు నితరజలాధారములచే నారువెంచి కాల్యలు తెరువకనే యూడుపు లాంఛించి యూడుపులకు నీరుచ్చుచు నాకాలమునందే బి తరగతిభూములకు నారుమళ్ళికిచ్చుట సాధ్యమగునని బి తరగతిభూముల కంతకష్టముండదు. కాని యదియు సాధ్యమగునటులేదు.

నేను దీనిని గుఱించి చక్కగా నాలోచింపగా ఏ, బి తరగతులను బూర్తిగదీసివేసి, పూర్వపుబద్ధతి ననుసరించుటయే యుక్తమని తోచెదను. అటులకాదేని పావులు చెరువులు మొదలగు నితరజలాధారములచే నారుమడులు పోయందగిన గ్రామము లెవ్వయో కనుగొని వానిని ఏ తరగతిలో జేర్చి కాల్యలు జేయవలెనని నాటులకు నీరియ్యకలయును. ఈ కాలములోనే కొంత బి. తరగతి భూములలో నారుపోయటకు సాధ్యమైన యెడల నీరియ్యవచ్చును. నారు పోసియున్నచోటల నాటులకు నేనివో నారుమడులకును నీరియ్యవచ్చును. ఈ పద్ధతివలన నాలస్యముగా నాట్లుకావలసిన భూములొరగును. ఏది యెటులున్నను, నారు మడులు ముందుగ బోయటకు సాధనములకల యన్నిచోట్లను గాల్యలు వడలకముందే నారులు పోయటయు, అట్లు సిద్ధముగనున్న భూములలో నాటుకునీరిచ్చుటయు దప్ప మరి యొకవిధ వికాసములను దొలగింపజేరదు. మేము పట్టిన కుండటికి మూడేకాళ్ళని రయితులను నీటియధికారులను బట్టుపట్టుటవలన మరింత చిక్కులకే కారణమగును. లక్ష్మీకొండగా కేర్పరచిన ప్రకారము బి తరగతి భూములాలస్యము నాటుగునని కనీసము 35000 పుట్ల పంటతగ్గును అందు నలనర గలుగునట్లుము 20 లక్షల రూపాయలు. ఇది యధికారులు నిర్లక్ష్య పరచవలసిన సంగతికాదు. మరియు నీటిముంపువలన ప్రైవేటువారును గాల్యలవికరమందుటవలన సకాలములో నీరు పోకకనివారును, కష్టపరచుకాలమయిన పరిణామలను బండ్లందుట సాధ్యమేకాదు. ఇటులు కనుగొనుటకు ప్రయత్నింపకలెను. వారికి కష్టములకావలసిన తగినసాను భూతికనుపరచి యాలోచన జేర్చవలెను. ఇందువిషయమై నాకుంజోచిన సంగతులనుకొంత చెప్పితిని. మీరందరు నాలోచించి యింకానేరకమాత్రము నీటి విషయము చక్కకు చేర్చినప్పుడు చెప్పవచ్చును.

(3) తూముల పరిమాణములు.

ఏ, బి తరగతులను నే రయితులు తో భజెందుమండ, గోరుచుట్టువై రోకటిపోటు చందమున దూములవాధయొకటి తటస్థించి రయితులను మరింత తో భజెట్టుచున్నది. ఆయా భూములు ఫలమునకు సాగయినప్పుడును, దర్వాత ననుభవమునుబట్టి యవసరమైనప్పుడును ప్రతికాలమునకును దూములు నెట్టబడినవి. వీనిలో స్వల్పసంఖ్యాకము లనవసరములై యుండిన నుండవచ్చునగాని, యెక్కువ సంఖ్యగల తూములనవసరములని చెప్పుట కేవలసాహసము. నిష్ప్రయోజనముగ రయితులు నీరును వడలందునని వచించుటయు సరికాదు. రెండు సంవత్సరములనుండియు బూర్వమున్న తాటితూములను సవరణ జేయుటకు నారంభించియున్నారు. కొన్ని భూములకు నాటితూములు తీసివేచి మట్టితూములను జేర్చినారు. పూర్వముండకు ప్రతితాటితూమునకును మట్టితూములు నెట్టు నెడల నాజేసింతుట న్యాయముకాదు. 100కి 10చొ॥ సంఖ్యలో దగ్గించినను వంతగా భాదకరముకాదు. ఇప్పుడింజనీరుగారు తూములను సవరించుటలో నవలంబించియున్న పద్ధతి మిగుల నాజేపణీయముగనున్నది. కొన్ని కాల్యల తూము లిదివరకే తీసివేసియున్నారు. కొన్ని యీ సంవత్సరము తీసివేయు సిద్ధముగానున్నారు. ఘరికొన్ని ముందు సంవత్సరమున దీని వేయుదురు. ఈ తూములవాధ యంతయుతయని చెప్పుటకు వలనుగా కున్నది. ప్రతికాల్య విషయమై చెప్పుట సాధ్యముకాదు. కావున క్రింగపురం కాల్య విషయమయి మాత్రముకొంచెము వివరముగ చెలిపెదను. ఇదియే తక్కిన కాల్యలకును వర్తించును.

క్రింగపురము కాలనక్రింద రమారమి 8250 యకరముల భూమి నేద్యమగుచున్నది. కనుకట్టు, ములకుదురు, చిరగలపూడి, నిమ్మబోలు, పొన్నూరు, దండమూడి, పచ్చల తాడిపల్లు, తొలైంపూడి, వారికేళ్ళపల్లి, కొత్తపల్లి, వెల్లటూరు, మంచాళ్ళ, చేబోలు, క్రింగపురం గ్రామములలో గొంత భూమియు, మరికొన్ని గ్రామముల భూములు, పూర్తిగను, దీనిక్రింద నేద్యమగుచున్నవి. దీని కిదివరకు 187 తూములుండగా నందు 100 తూములుతీసివేసి 87 మాత్ర ముట్టెయుంచినారు. కొద్ది సంఖ్యగల తూములు యధాస్థానముండేయున్నను దక్కినవి తారుమారయినవి. కొన్ని భూములకు నీరుకుట్టుటకు మాత్రమే కేకపోయినది. ఇంజనీరు అధికారులకును రివిన్యూ అధికారులకు నచ్చిన విన్నప పత్రములు బుట్ట దాఖలుగుటచే గాఢబోలు ప్రయోజనకారులు కాలేదు. మొత్తముమీద నా భూములపంట చాలవరకు తగ్గినది. యిది 40చొ॥ అగుచుండిన భూమి 8 తూములకంటె హెచ్చుకాలేదు. ఈ భూములకు నేదో కాస్త్రీయమయిన కొలతలనుబట్టియే యీ తూముల పరిమాణము నిర్ణయింపబడి యుండవచ్చునగాని యనుభవముండి యుపయోగించలేదు.

పూర్వము 60 యకరముల నీటిదూర్వాటి, అనగా 1 అడుగునీరు 60 యకరములకు జాలినవెంటబడి దానికి పిలగునట్లు కాల్యలు లెక్కబడి తూములు నెట్టబడినవి. తరువాత గొంత కాలమునకు 1 అడుగునీరు 90 యకరములకు జాలునని కనుగొనబడి కాల్యలకు నీరు లెగింపబడియున్నది. ఇప్పుడు 70 యకరముల దూర్వాటి నిర్ణయించి యీ తూములు నెట్టికట్టు విసిరి. కాస్త్రీయత వారేర్పరచిన పరిమాణము సరియయినదే యయినను, ఎడతెగక నీరు పారుటకు వీలులేని కాల్యలకది యుపయోగించదని నానమ్మకము.

45 యకరములకు 5 అంగుళముల తూము చాలుననియే యనుకొందము. కాల్యకు నీరువచ్చినప్పటినుండి కృష్ణలో నీరయిపోవునంతకు గాల్యలో నీరుండి, వారు నెట్టిన తూములగుండ నెడతెగక పారుచుండేనని, వారికొలత సరికావచ్చును. ఇతర గ్రామములకు నీరిచ్చినప్పుడు మూసివేయుటకును, ఎప్పుడో తెజవబడి కొద్ది దినములుమాత్రమే ప్రవహించుటకును ఉద్దేశింపబడిన యీ తూములు భూములకు జాలినంత నీరు నెట్టు ప్రవహింప జేయ జాలునో నేనూహింప జాలకున్నాను. ఈ యభిప్రాయములో నాతో నే కి భ వింశని రయితులేదని నానమ్మకము. తాముజెప్పునదంతయు తప్పవనియనియు నితరులు జెప్పునది తప్పకతప్పనియు నభిప్రాయమువదలి లేని యింజనీరులను నాతో నేకీభవింపగలరు.

ఏ, బి. తరగతుల సంగతి మరింత కొంచెము జ్ఞాపకము చేసికొందము. క్రింగపురం కాల్య 6. 5 ఫస్టాంగులవరకు (బి) తరగతిలోను మిగిలినది (ఏ) తరగతిలోను జేర్చబడినది. ఏ తరగతిభూములకు నారుమళ్ళకు నీరిచ్చినప్పుడే పయిభాగము తూములు పూడ్చివేయబడును. కాల్యలు తెరచిన 25 దినములకు తూములు తియునరుగాని యప్పుడు ఏ మార్పుభూముల నాట్లకు నీరు వలవలవనవచ్చినందున నీతూములు పూర్వముగ పారుటకు వీలుగానీ, యవసరముగాని, యుండదు. అందు 25 దినములకు బి.మార్పుభూములకునీరిచ్చెదరు. అప్పటికేకాలము మీరిపోయినదని రయితులు తొందరపడుచుదురు. కొద్దిదినములలో ఏ తరగతి భూములన్నియు ననగా 4770 యకర

ములు నోకేసారి నాటుకావలెను. ఈభూములకంతకును నీరు పారుదలయగుటకు గ్రాత్రపద్ధతి ప్రకారము 40 తూములు లోపుగనున్నవి. ఈతూములయినను 5 లేక 6 అంగుళములగుటచే వీనిలోనుండిపారునీరు మోటకాల్యల ప్రవాహముకంటె నెక్కువయుండదు. గతసంవత్సర మాగట్టునెలలో నేను నెరిగిన తూము పారుదలను స్వయముగా జూచియుంటిని. అతూము క్రిందభూములకు నీరు సరిగాయెక్కక పోవుటవలన నవి సరిగా ఫలింపలేదు.

ఏ, బి. తరగతుల విషయమయి రయితులు భిన్నాభిప్రాయులగుటకు నవకాళ ముండునుగాని, తూములవాధ యందరకును సమానమే యయియున్నది. ఇదివరకున్న కాల్యలను గూర్చియే రయితులిట్లు మొఱిసిచుచుండ నధికారులు కొక కాల్యలకుగూడ నీపద్ధతు లవలంబించుటకు నేల సాహసించుచున్నారో నాకు తెలియకున్నది.

మే నెల 19వ తేదీన చెన్నపురి శాసనసభాసభలో గౌరవనీయులగు ఏ. యస్. కృష్ణారావుగారు ఈతూములవాధ విషయమయి ప్రభుత్వమువారిని బ్రబ్బించి యుండిరి. డెల్టాపథ మరయంక గ్రాత్రతూములను గోరుచు గొన్ని యట్టిలుగవర్చు మెంటువారికి వచ్చియుండెననియు, విచారణార్థములగు సందర్భములున్నను కలెక్టరు మొదలగు స్థానికోవోగ్గీయులు తగువిచారణ చేయనియెడల ప్రభుత్వమువారు జేతురనియు వాల్చిప్రశ్నల కుత్తర మొసంగబడెను. దీనిబట్టిచూడ కలెక్టరుగారికి ముందు విటీషను లిచ్చుట యవసరమనికన్పడుచున్నది. విటీషనులిచ్చుట కారంభించినచో వానిసంఖ్యకు మితియే యుండదు. ఇదివరకే యనేక విటీషను లియ్యబడినవియే నానమ్మకము. గతసంవత్సరమున క్రింగపురం కాల్య నీటి యిబ్బందివిషయమయి మొఱులెట్టుకొనినప్పుడు కలెక్టరు గారుగానియింజనీరుగారుగాని స్వయముగాయిత్తి దాల్చుచెప్పనది నిజమో యబద్ధమో కనుగొనజల్లులేదు. అధికారుల కాగితము లెట్లున్నను రయితులు మిక్కిలి సంకటపడుచుండుట వాస్తవము. కావున ఏ బి తరగతుల విషయమయి పరిష్కారమగు వరకును నిక పాలెతూములను దీయకుండులాగున నధికారులకికరించుట సమంజసము. మరియు గోదావరి కాల్యల నీటి పారుదల తూముల తగాదాలు పరిష్కరింపబడిన విధముగానే మన మండలమునందును నీటిపారుదలకాలమున నొక పెద్ద రివిన్యూ ఉద్యోగియుండను యింజనీరును బ్రతితూమును స్వయముగాజూచి యాలోచించి పరిష్కరించులాగున గవర్నమెంటువారి రాజ్జ నొసంగుదురని కొంతభాద నివారణమగును.

(4) డొంకలలోని కాల్యలు.

ఇక డొంకలలోని కాల్యలంగూర్చియు, నవరాధపుర బహులనుగూర్చియు నొకకొంత తెలుపవలసియున్నది. మొట్టమొదట రయితులను మాగాణిచేయుటకు ప్రభుత్వమువారి ప్రోత్సాహపడచిరి. అందుచే వాకాడనదియట్లు నూడినదిపట్టక నుండటయు సర్కారు బంజరులోనుండియు నుత్తరపులపొందియుం జొందకయుం గాల్యలుత్రవ్వటయుం సంభవించెను. ఇందు గొన్ని కాల్య లిరువది వత్సరములపై కాలమునుండియు మరికొన్ని తక్కువకాలమునుండియు ఉన్నవి. ఈకాల్యలు రహస్యముగ ద్రవ్యబడినవిగాని రివిన్యూ అధికారులు చూడనివిగాని కావు. కొటినిమాత్ర మంగీకరించుచున్నను, అధికారులు ఇప్పుడు వా నాక్రమణలుగాఁ బరిగఱించి పన్నులు విధించుచున్నారు. ఇట్టి యాక్రమణలు గుంటూరు తాలూకాలో విస్తారము లేకపోయినను తెనాలి వాపట్ల రేపల్లె తాలూకాలోగలవు.

వాపట్ల తాలూకాలో 21 గ్రామములయందు ఇట్టి యాక్రమణములున్నవి. మఱి పెనుగుదురుపాడను నొక గ్రామమున 21 ఆక్రమణములుగలవు. అందు 18 ఆక్రమణములు 27 సంవత్సరములనుండియు నున్నట్లు జమాబంధి లెక్కలవలననే తెలియుచున్నది. అయినను 1823వ ఫస్టీలో నాయాక్రమణలమీద కనూలుకాబడినపన్ను గు 99-12-0 అయియున్నది. 27 సంవత్సరములనుండియున్న యాక్రమణలమీద నిప్పుడు పన్నువిధించుట న్యాయమని నేడలంపడు. తెనాలి తాలూకాలో యిట్టి గ్రామములొక్కయు నాక్రమణముల యొక్కయు సంఖ్య తెలుపుటకు నాక్రమణలకుగాను 1821 ఫస్టీకి గు 6969 లును, 1822 ఫస్టీకి గు 13196 లును పన్ను విధింపబడినవి చెప్పినజాలురు.

ఈపైసంఖ్యలనుబట్టి యావిజను మై రయితులయిబ్బంది మీకేగోచరమగును. వీని యాలోచన కాల్యలు కొందరి కుపయోగకరములయినను జమల హక్కుకు భంగకరములగుటకు సందియములేదు. డొంకలన్నియుం గాల్యలతోనిండియున్న యెడల డొంకల ప్రయోజనమే గుండదు. అట్లని మరియొక మార్గములేనిచో కాల్యలం దీసివేయుటయు సాధ్యము కాదు. కావున వానిన త్రైయించి యాకాల్యలకు డొంకలలో స్తోవులు గట్టుటయు, 20 సంవత్సరములకుమించిన కాలమునుండియున్న కాల్యల నేకారణముచేసయిన సమితిలేకండ దీసివేయుట బలవంతపరచుండుటయు, 20 సంవత్సరములకు లోపలనుండియుండి

తీసివేయుటకు వీలులేని కాల్యల నుండునుటకు నుత్తర్యులమృత్యులు, దీనిని వాస్తవమృత్యులని త్రవ్వకొనిన కాల్యల విషయమై నాగాజీపంపకుండుటయు, స్వంతి పాలములలో ద్రవ్యకొనుటకు వీలున్నంత వేడుకలను జొంకలనుండి కాల్యలను దీసివేయుటయు, పంతులు కౌశ్ఠీయమున హక్కున్నను మరొకవిధముగా ద్రవ్యకొనుటకు సదుపాయమున్నయెడల కలుచేయుటయు, జరిగెనేని రయతుల కష్టములను జనుల యిబ్బందులను దొలగించి నాయభిప్రాయము.

ఈ విషయమై మే నెల 19 క తేది జరిగిన మద్రాసు శాసనసభాసభలో ఎ. యస్. కృష్ణారావుగారిగారి 44 వ ప్రశ్నకు ప్రభుత్వమువారిచేయి తీర్పుము తృప్తికరముగ లేదు. దీనిపై దీని తర్వాత హాజరు తగ్గని ఉద్యోగియని నియమించి పైన సుదాహరించిన కాల్యలసంఖ్యయు నేకావ్య యెప్పుడు త్రవ్వబడినదియు నేకావ్య లవసరముగ నుండవలసినవియు నెవ్వ యనవసరములయినదియు గనుగొనుటయు, కాలలను తీసివేయు నెడల రయతు పరిహారమునకు దగియున్నాడాయన సంఖ్యను దీర్చించుటయు, జరిగించవలెనని నేను ప్రభుత్వమువారిని గోరుచున్నాను.

పంటలు తగ్గుట.

ఈ సందర్భమున మరియొక యంశము చెప్పవలసి యున్నది. మొన్న నీమధ్య నేను చేబ్రోలు వెల్లినప్పుడు కొందరు గొప్పగురువులు నన్ను కలిసికొని, ఏ. బి. తరగతుల నష్టములు ను తూములు బాధలను జెప్పుచు, నీసంవత్సరమున కాల్యలకు స్తోత్రులు పోయియుండు నంజనీరుగా రంగీకరించలేదనియు, నందుచే దమ భూములకు నెరువు తోలుటకు వీలు కలుగలేదనియు, నెంతో యాతరముతో జెప్పిరి. చేబ్రోలు ఎక్కువ రయతులను, విలువగల భూములను గొప్పగామును. ఇట్టి పోట నిట్టి యిబ్బందులు గలుగుట విచారకరముగ నున్నది. ఇట్టి యిక్కట్లు మరెక్కడయిన గలిగినదేమో మీలో జాల మందికి తెలిసియుండవలెను. అనవసరమునచో నియంత్రమును జర్పింపవలసి యున్నది.

ఇట్లు ఏ. బి. తరగతుల విభజనమును, తూములనుదగ్గించుటచే నీరుతక్కువయగుటయు, ఎరువులందోలుటకు నిబ్బందియు, రయతుల యజ్ఞానమునకుండై పంటలు తగ్గుటకు గారణము లగుచున్నవి మెరకపంటలు కేవలము వర్షాధీనము లగుటచేతను గుంటూరు వర్షాధీనమునకు బ్రదికెను యాండుటచేతను, భోజనయోగ్యములగు మెరకపంటలు సరిగా బండుటలేదు. వై కారణములవలన మాగాణి భూముల పంటలును దగ్గుచున్నవి. కావున సభికారులు రయతులనుండు సానుభూతిని జూపుచు, వారికష్టముల దొలగింపులనుత్పించి, వారిని బ్రోత్సాహపరచుట యత్యంతముఖ్యమని తలంచుచున్నాను. త్రవ్వకొనిన కాల్యలను పారెయిక్కియు, స్థానికొద్యోగియుల యొక్కయు నాదరణమునకును దయవలనను రయతుల కష్టములు తొలగించవలసి నమ్ముచున్నాను.

ప లు వి ష య ము లు.

సోదరులారా! చక్కనియాంశము లింకను సేకములున్నను న్యవధిచాలమింకేనీ నాకు ముఖ్యాంశములని తోచిన వానిని మాత్రము చర్చించి మిగిలినవానిచక్క మిక్కి వదలి వేయు చున్నాను.

చాపట్ల తాలూకాలోని చాపట్ల, వెదుళ్ళపల్లి, చీరాల పేటపాలెము, కడపకుదురు మొదలగు గ్రామములలో కుండే ఖన కిరవయివులను ఇసుకదిబ్బలలో ద్రవ్యబద్ధ సోనలీరుచే దనుపవడు మాగాణిభూము లనేకముగలవు. ఆసోనలు కాల క్రమమున దగినంతటి నియ్యకుండుటచే నిప్పు డాకాల్యలను పొడుగుగా ద్రవ్యకొని యున్నది. కాని ఇప్పుడీ యసుకదిబ్బలను గాల్యల మొదలగువలన నడవిఖండములో జేర్చి యుండుటచే, ఇప్పుడు కాలములు ప్రవృత్తుల వీలులేకుండ నడవి కాళివారు నిష్పంధపరచు చున్నారు. అక్కడి యడవిఖండములలో సాధారణముగా జెట్లు వెరుగవు కావున, అడవిలో నుండి వానిని విముక్తిచేసి రయతులకు పట్టాయుచుట గాని గవర్నమెంటు పొందబోక క్రిందనేయించి కాల్యలు త్రవ్వకుటకు గాటంకములు లేకుండ జేయుటగాని, జరుపుదని రయతులు కోరియుండిరి. అందుపై గత్యరూపు చేసిన పరిష్కారము తృప్తికరముగ లేదని వారు మొఱునెట్లు చున్నారు. కావున నియంత్రమును భూమి మీదాలోచింప వలెను.

ఇదిగాక, అడవులకమిటివారి తీర్మానముప్రకారము గ్రామ సమీపాదవులను బంహాయతీల యధికారమునందుంచుటయు ఆదాపన్నులను వేయుపద్ధతి తృప్తికరముగా లేనందున కలెక్టర్లకు సలహా నిచ్చుటకు గొందరు వెద్ద మనుష్యుల నేర్పరచుటయు, గుంటూరుపట్టణపు నీటిసమస్యయు చాలదక్కువగానున్నందువలనను గొట్టములనీరు జనాభిగ్రహమునకు భంగకరముగ నున్నందునను గృహనీటిని గుంటూరునకుదెచ్చు నుపాయములలోచించుటయు, నర్సారావుపేట, వంగల్, మంగళగిరి గ్రామముల నీటి యిబ్బందిని దొలగించుటయు, నల్లపల్లి జీతములు పొందు కరణముల జీతములు పుట్టించే గ్రామముల వదలి నష్టము వారికి బలైము లిచ్చుటయు, తెనాలి మునిసిపాలిటీ సభికులలో సగము

సంఖ్యను అభ్యర్థింపని ఎన్న కొను సభికార మొగుండుటయు, ఈ మొదలగు ససేకాంశములను విరు చ్చర్చించి తీర్మానింపవలసి యున్నది.

మన విధాయక కృత్యములు.

మన యభివృద్ధినిమి త్తమును పౌఖ్యము నిమి త్తమును ప్రభుత్వమువారు చేయవలసిన విధుల సేకములున్నను, స్వయాంక్షపి చే మనము పూనకలైన యభివృద్ధి మార్గములను సంఖ్యకునిండుండుటను మనము మరచిపోరాదు. ప్రపంచమున దేశముగాని ప్రజలయొక్క అందును విద్యాధికులయొక్క స్వయంక్షపియు స్వార్థత్వాగమును లేకయే కేవలము ప్రభువుల యాదార్యమువలననే యున్నతస్థితికి వచ్చియుండినట్లు కొనము. ప్రజలయొక్క యభివృద్ధికి దగినమార్గములను బూట ప్రభుత్వమువారి పనియేయవలెను, వారు చేయుపనులు విద్యాధికుల కృషియు స్వార్థసాధకత్వము లేక కలిగి జాలవు. కావున మనవిద్యాధికులు స్వీకరించు విలయబద్ధము విడిచి తీరికకాలమునందు ప్రజాభివృద్ధికి పాటుపడవలెను.

విద్య, విద్యయని మనము పల్కారు ప్రభుత్వమువారి నడుగుచున్నామేకాని యా విద్యావిషయమున ప్రభుత్వము వారితోపాటు మనమును గృహిచేయవలసియున్నది. గ్రామస్థులకు విద్యయొక్క విలువను తెలిపి వారిని జయప్రకాశమునకు బ్రోత్సాహపరచుభారము మనయందున్నది. మరియు ప్రతి గ్రామమునందును బుస్తకభాండాగారములను స్థాపించవలసి యున్నది. తెలుగు వాస్తవ్యులకు ప్రచారమునకు దోడ్పడి యవి ప్రతి గ్రామమునకును చేరువట్లు చూడవలసియున్నది. ఆంధ్రనిఘంటు నిర్మాణమునకై ప్రభుత్వమువారు రూ 25,000లు యిచ్చియుండినందుకు వందనములర్పించి, యానిఘంటువును ప్రచురింపవచ్చు ఆంధ్రసాహిత్య పరిషత్తువారికి, విజ్ఞానసర్వస్వమును ప్రచురించుచున్నవారికి, దోడ్పడవలసియున్నది. ఈనీతిగా జనసామాన్యమునకు విద్యయందాసక్తి గలిగించి జ్ఞానాభివృద్ధిగలుగజేయుట విద్యాధికుల విధియైయున్నది.

మరియు గడచిన మండలసభలో మనవివాదములను సాధ్యమయినంతవరకు పంచాయతీలద్వారా పరిష్కరించుకొనవలెనని తీర్మానించితిమి. ఈవిషయమై యాసంవత్సరకాలములో మరియొక సబుకోర్టు స్థాపించబడియున్నది; 4 దినములలో మరియొక మనఁబుకోర్టు స్థాపించబడును. మనజిల్లా వయితాల్యములో జన్మదయనను వివాదములలో బెద్దదిగా నేయున్నది. ప్రభుత్వమువారుచేయు కొన్ని పనులవలన నష్టమగుచున్నదని మొరదెట్లు మనము, వ్యాజ్యములచే నష్టపడుచున్న జనులకు నీతిగరపి యేల వారి యభిప్రాయములను దగ్గింపకూడదు?

గృహేష్టపుత్రులను వాడుటచే దేశములోనివృత్తులను వృద్ధిపరచుట మనవిధాయకమని గతసంవత్సరమున దీర్మానించుకొనియుంటిమి. గతసంవత్సరమున నీవిషయమై మనమేమిచేసితిమో, యెంతయంది యాజాతీయవృత్తులను వృద్ధిపరచబ్రయత్నించి యున్నామో మీరేయెరుగుదురు. పూర్వముండెడి రాటుము లిప్పుడు మూలపడుటచే నూలు చాలవరకును దగ్గిపోయినది. మనకూడ్రప్రీతి నివృత్తాజనముగా గాలము వృశపుచుటకంటె నీరాటములను దైకిదీసి నూలు వడకుదురేని వారికి లాభముగలుగుటయేగాక, దూడకులవాండ్రును గ్రామ నేతృగాండ్రు నెందరో జీవనము గలుగును. ఇదిగాక, నంగ్లీలు పట్టణము పూర్వమెంతయో మంచిస్థితిలోనుండి బక్కింగ్ హాము కాలవచే గొంతకష్టపడినది. ఇక్కడ ప్రత్తికొరకునుగాన ప్రత్తిగింజులను విడదీయుయంత్రములను, సేరుకొక, సేను, ప్రత్తి విత్తులనుండి నూనెదీయుయంత్రములను స్థాపించుదురేని యాపట్టణమును జనసంఖ్యయందును గృహమునందును వృద్ధిచెందును. కాన నట్లు చేయబ్రయత్నించు గృహము.

మనమే చేయవలసిన పను లింక నెన్నియొగలవు. గయతులకు, తెనాలి మొదలగు ఫలనంతయును మాగాణిభూములలోని నిరుపయోగములగు దిబ్బలమీద వివిధ ఫలకృషిజాతులను వేసియు, మాగాణిగట్టవై. జాల్మ్య గానుగట్టెను వ్రాచి వానిపువ్వులను ఆకులను మంచిరెంట్లకొంద నుపయోగపాచి కొనియు, జపానులో నవలందించిన పద్ధతిప్రకారము కొన్ని యాకములభూమిలో తుమ్మలు సేంచి వీటిక్రిందవలె పశువుల మేలకు గట్టెలకును గట్టెలకుండజేసికొనియు, నభివృద్ధిచెంది పౌఖ్యముగనుండుటకు బ్రయత్నింపవలెను.

మన విద్యాధికులు చేయవలసిన పను లసేకములు గలవంటివి. విద్యాధికుల డిక్టేట్-క్రొ-డిక్టేట్-క్రొ-చిన్నగ్రామముయొక్క జనసంఖ్య, భూమివిస్తీర్ణము, న్యరసాయము చేయవలెంత, ఏమియును సందించుచు, చేతిపనులెన్ని, చదువుకేర్పరచిసంఖ్య, వృత్తిబట్టిసంఖ్య, గ్రామపాలిమేరలోనందు ఖనిజములు, నీటియెవలయు, మంచినీటి సుసాధ్యము ఆభిగ్రహము 9 బంధించిన సంగతులు, ధర్మచెరువులు, వాని ధర్మకర్మములు, ధర్మములు చక్కగా జరుగుచున్నవా లేనివా, సుచరిత్రము, వివరముగా నాయుంబూని

నాయుంబూని సేని సంవత్సరమునకు 50 గ్రామములలోపున 20 సంవత్సరములలోపుగా మండలముయొక్క సంపూర్ణమున నచిత్రప్రాసి, మహాపకారము చేసినవారగుదురు. ఈవిషయము మీరెల్లను బ్రయత్నింపవలసి యున్నది.

కొందరధికారులు లంచములు తీసియు, సప్లయలు కొనియు ప్రజల బాధించుచున్నట్లు తెలిసినప్పుడు వానిని గురించి నిజమయ్యేనేని వానింబయలు నెట్టి విచారణకు దెచ్చుట మనకు విధియైయున్నది.

ఇంక నొక్క ముఖ్యనియమము, కేషువలసియున్నది. ఆంధ్రకవులలో నెల్ల నగగణ్యుడయిన తిక్కనసోమయాజి యుద్యోగ ధర్మమున కెల్లారు మనుమసిరి రాజుయొద్ద మంత్రిగానుండినను గుంటూరు పురవాసియు గుంటూరునందు జన్మించినవాడను అయియుండినట్లు తెలియుచున్నది. ఇతని తాత గుంటూరువిభండగు మంత్రిభాస్కరుడు. ఇతనికుమారుడును గుంటూరు కొమ్మవిభండని చెప్పబడియుండుటచే గుంటూరునం డెనెని తలపడగియున్నది. ఇట్లు కేవలము మహాకవియగుటయేగాక గొప్పధర్మమును మంత్రిభామణియు నయిన తిక్కన గుంటూరువాడగుట మనకందరకును గౌరవ కరమును గర్వపడవలసినవిషయము నైయున్నది. ఈమహాకవికి నొకసార్వక ప్రతిష్ఠాప్రసమును గుంటూరులో నిర్మింపవలెనని మేముకటి మండలసభయందు దీర్మానించి యుంటిమికాని ఈ విషయమై యంతవరకును బ్రయత్నించి యుండలేదు. ఇంతట యింను శ్రద్ధతీసికొని బ్రయత్నించి రాబోవు మండలసభలో ముగించెదమేని మనము కృతకృత్యుల మగుదుము.

ఇంకను మనము యంగలిగినట్టియు చేయవలసినట్టియు పను లెన్నెన్నో కలవు. వాని నన్నిటిని మనము సాధ్యమయినంతవరకుజేసి దేశక్షేమమునకు దోడ్పడుట విధిగా భావించవలయును.

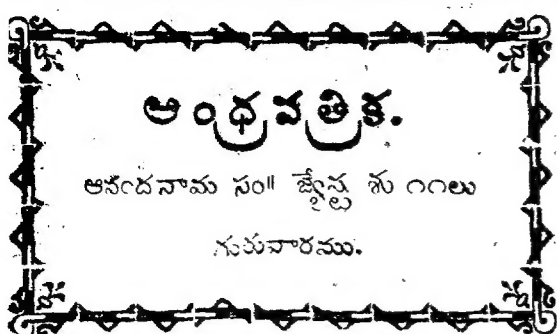
ముగింపు

సోదరులారా, కాలాతీతమగుచున్నది. కావున నింక కొన్ని మాటలను మాత్రముచెప్పి ముగించెదను.

మన గుంటూరుమండలము, ఆంధ్రదేశ చరిత్రమునందు గడు బ్రఖ్యాతిపొంది యున్నది. ఇప్పటికిని కట్టి ప్రోలు, అమరావతి మొదలగు గ్రామములయందలి శాస్త్రసౌఖ్యములను బట్టి, శాస్త్రులకాలమున నీమండలము శాస్త్రసౌఖ్యకలికు నిలయామైయుండినట్లు హింప దగియున్నది. అమరావతి కనతివారమున కిదిమైయున్న ధరణికోట యాంధ్రరాజులకు ముఖ్య పట్టణముగ నుండెను. చరిత్రకలన నింకలి విశ్వవిద్యాలయమున 700 ఉపాధ్యాయులుండినట్లును చెనామొదలగు దూరదేశములనుండికూడ విద్యార్థులు వచ్చుచుండినట్లును తెలియుచున్నది. ఇంక దిక్కనామాత్యుని తాతయైన మంత్రిభాస్కరుడు గుంటూరువిభండగా నుండెను. తిక్కన మనమండలము నందు జన్మించుటయే కాక, కవిత్వయువారలో మూడవవారడగు నెట్టాప్రగడయు మన మండలమునందలి అధ్యంతయందు యనవేమారెడ్డికడ నుండినట్లు తెలియుచున్నది. పన్నెండువలస ఘోరయోధ్యమునకు రంగులమయిన గారెంపూడియు, వారి చరిత్రప్రాసిన మహాకవియగు శ్రీనాథుని యునికపట్టగు కొండ వీడును మనమండలములోనివియే. కొల్లూరునందు సుప్రసిద్ధమయిన కొహినాగు వనము వొరకెనని ప్రతీతిగలదు. ఇదిగాక గుంటూరుపట్టణము ముస్తఫాపూర్ గరు సర్కారునకు ముఖ్యపట్టణమై, మొగలాయిగవర్నరు నికసింపురదేశమై యుండెను. వేయేల! గుంటూరు యధ్యమునందే మనప్రభువుల యుత్తన మండలములు లభించుటయు మనము దీక్షింపవారి చిన్నియేలు బడి బడయుటయు గలెనని తెలి నెడిని.

ఇట్లు సర్వవిధముల బ్రఖ్యాతిపొందియుండిన గుంటూరుమండలము దిక్కిన దేశముకలెనేని సెన భూస్వామ్యియును గోల్లాయియున్నది. ఏతాతాకాలో నమరావతియందు విశ్వవిద్యాలయముండెనో యాన తెనపల్లి తాలూకాయందెప్పుడు లోయరు సెకందరి పాక కాలయైననులేదు. ఇదిగాక ముకొండ పల్లెడు తాలూకాలలో లోయరు సెకందరి సోనికాలగాని, తేనెల్లె నర్సారావుపేట తాలూకాలలో నున్న పాక కాలగాని లేకుండుటయే మనమండలము విద్యావిషయమున దగినంత మంచినీటిలో లేదని జాటజాలును.

ఇట్లు సర్వవిధముల నిష్పాదకకర్తవ్యమైన మమండలమును ప్రభుత్వమువారి సహాయమునను, స్వయాంక్షపికులను ఆభివృద్ధిపరచుట మన విధియైయున్నది. విద్యాప్రచారమువలన నవిద్యను దొలగించి నలులకు జ్ఞానదీపము నీయవలసియున్నది. ఇన్నివరకక కల లున్నను మహాపరహయ సంఘములేని గుంటూరు మండలమున వానిస్థాపించి యభివృద్ధి చేయవలసి యున్నది. సర్వవిధముల మండలము నున్న రోతికి చేవలసియున్నది. ప్రభువుల సహాయమునకు చరిత్రప్రఖ్యాతియైన మమండలమును సర్వవిధముల సాధ్యమగుటకు దెచ్చుటకు దగిన యుత్సాహము సాయపును సామర్థ్యమును మాకు ప్రసాదించుగాలి యని ధగవంతుని ప్రార్థించుచున్నాను. నన్ను గ్రామనాధిపతిగ నెన్నుకొని గౌరవించినందుకు దిగివందనము లాచరించుగు నింక విరమింపుచున్నాను.

23 వ గుంటూరు మండల సభ.

23 వ గుంటూరు మండలసభ నేటి యుదయమున ఒంగోలు పురమునందు సమావేశమయ్యెను. గుంటూరు మండలపు న్యాయచేరుగుల నుండి యుక్త నిధులును ప్రేక్షకులును విచ్చేసి సభన లంకరించిరి. సభాస్థాన ముత్సాహ జనిత వికాసముతో కలకలలాడు చుండెను. ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు శ్రీయుత బి. ఎల్. నారాయణరావు గారు తమ యుపన్యాసమున ఒంగోలు పురపు బూర్గులచరిత్ర నొక కొంత ముచ్చటించి మండలమునకు సంబంధించిన విషయములను కొన్నిటిని సంక్షేపముగా జర్పించి సభాసదులకు హృదయపూర్వకముగ స్వాగతమొసంగిరి. పిమ్మట శ్రీయుత విజయూరి భావనాచార్యులవారి గ్రాసనాశిష్యమునకు నిర్వచితమైరి. పీఠాంధ్రదేశమునకు చిరపరిచితులు. పరియపన్యాసము మండల విషయములకే వినియోగింపబడియున్నది. మండలసభగాన నిట్టి సంగతులవ్యాప్తి న్యాయమేయగును. ఉపన్యాసవ్యాప్తి సంగతులమేయైనను నుపన్యాసకుల దృష్టి సంగతులముగారాదు. ఆచార్యులవా రీషయమును గమనించియే మండలమునకు సంబంధించినవేయైనను మూలాధారములు విడివిగల విషయములనే చర్చించి యున్నారు. వీరుప్రకటముననుడివిన సంగతి గుంటూరు మండల మాత్రమునకే కాక మనదేశమున కంతటికిని ప్రవర్తించునది. దేశ సేవ యందరును జేయవలసినదే యైనను దానికై తమ యానందమును భారపోయి వారొక కొందరేర్పడినగాని మనపురోధి వృద్ధి శ్రీమగమనమున గాజాలదు. సంచారకార్యదర్శిని నియమించుట కర్తవ్యమని యాచార్యులవారు పలికిరి. ఇది చేయలేని నదియే యని మాదుభిప్రాయము. దేశ సేవక సంఘమునకిది పునాది. దీనితో సమానముగ ననుకరణీయముగ పద్ధతి మరెయొకటి కలదు. లోక యాత్ర తగినంత నడిపి నయస్సుచెల్లి యనుభవశాలునై మనకు బూర్వము విధింపబడుచుండిన వానప్రస్థ సన్యాసాశ్రమములకు దగిన నయస్సుతో నుండువారు యథావిధిగ నాయాశ్రమములను నూతనోద్దేశ్యములతో దేశ సేవానిరతిమై స్వీకరించి దారిజూపిన మనభాగ్యము పండిన దనుకొనుటకు కారణ మేర్పడగలదు. ఆంధ్రమాతకీ సంతసము గలిగింపగల సుపుత్రులొక్కరు డీతరుణమున పాడ నూపునా? చూడవలసి యున్నది. ఆచార్యులవారు ప్రశంసించిన రౌడవ విషయ హుంద్రోద్యమము. ఈ యుద్యమము గుంటూరున బుట్టినదగుటయు పిరుగు నీయుద్యమ నిర్వాహకులలో వారగుటయు వీరు దీనిని సంపూర్ణముగ నామోదించు చున్నారని వేరెచెప్పు నక్కరలేదు. దీనికిని మనుష్యులే కావలసి యున్నారు. విద్యావిషయమును గురించి చెప్పిన సభాధ్యక్షులవారు క్రైస్తవ బోధనా సంఘములే గుంటూరు మండలములో విద్యావ్యాప్తికి విశేష కారణ భూతులని వారనిరి. మరెయొకచో ధరణికోట విశ్వవిద్యాలయము తమ మండలమున స్థాపితమై లోకవిఖ్యాతిని సాగింప ప్రారంభమైనదనియు నుదాహరించిరి. ఆ బూర్వవైభవ కథనమును ఆర్వాచీన క్రైస్తవ విద్యార్థిగ దృష్టాంతమును విద్యావిషయక పరిణామ నాందోళనాప్రియు

లును నుత్సాహ పూరితులును నగు గుంటూరు మండలికుల నేవిధముగ బురికొల్పునో చూడ నున్నాము. భావనాచార్యుల వారు ప్రాథమిక పాఠశాలపాఠ్యముల వరుబకులలో కనుపరచిన యనవసర తారతమ్యములను దిద్ది ప్రభుత్వమువారు ప్రారంభవిద్య కొంతవరకైనను బాగుగ వ్యాపించుటకు సమపాయము లొనర్చురని నమ్ముచున్నాము. రాజమహేంద్రవర బోధనాధ్యక్షన శాలలో జేరగోరిన 130 మందిలో 40 గురను మాత్రము చేర్చుకొనుట విచారకరము. విద్యవివిగ వ్యాపింపవలసిన యిక్కలమున నుపాధ్యాయులను తరిచితుచేయు నాలయములు పుష్కలముగ నేర్పడుట ప్రభుత్వమువారి మొదటికర్తవ్యము. శ్రీల విద్య సమాచారము వచ్చినపుడు చదువు నేర్చుకొనుటకు వచ్చువారు లేరనుటయు పురుషుల విద్యా సందర్భమున తగినన్ని విద్యాలయములుంచక పోవుటయు పరిశ్చితులనుబట్టి తప్పకున్నవి కావచ్చునగాని సాధారణ దృష్టికి మాత్రము వింతగ గన్నట్లక మానవు. విద్యాశాఖాధికారులు తగినచర్చ పుచ్చుకొని సాధ్యమయినంత పరిశ్రమ చేతురని నమ్ముచున్నాము. లోకల్ సెస్సుల పెంచునధికారము లోకల్ బోర్డులకు నిచ్చు విషయమున సభ్యులు తీర్మానముగ నేమియు జెప్పలేదు. లోకల్ బోర్డులలోని ప్రాతినిధ్య విషయమున వీరు కనుకలచిన లోపములు గమనింప దగినవి. 1884 వ సంవత్సరమున జేయబడిన నిర్ణయ మింకను కార్యరూప మందకుండుటయు తహసీలుదారులు గ్రామోద్యోగులు నిర్వచింపబడుటకు ప్లీస్ కలుగ చేయుటచేతను నుపకారవేతనములు బడసిన యద్యోగస్థు లనధికారులుగ నెన్నబడి ఉపాధ్యక్షుని పదవులకు నియోగింపబడుటచేతను ఉన్న కొద్దిపాటి ప్రాతినిధ్యమునైనను రద్దుపఱచుచుండుటయు నిస్సంశయముగా సవరణమందవలసిన విషయములే యగును. భావనాచార్యులవారి తక్కుంగల యుపన్యాసమంతయు వ్యవసాయవిషయముల చర్చతో నందు ముఖ్యముగ పి. బీ తరగతుల విభజనము, తాములపరిమాణములు మున్నగువానితో నిండియున్నది. వారుచేసిన సూక్ష్మచర్చగాని వారి చర్చయొక్క పూర్ణసారాశముగాని యీ వ్యాసమున సాధింపవలనుపడదు. అయిన నొక్కవిషయము మాత్రము చెప్పవచ్చును. ప్రభుత్వమువారు కారాగారస్థులకు భోజనముపెట్టు విషయమందనునైద్యశాస్త్ర విశారదుల యభిప్రాయమును గొని ఖయిదీల పొట్టలను మరచినట్లు భూములకు నీరిచ్చుటలో వాస్తవశాస్త్రప్రవీణుల యభిప్రాయమునుగొని పొలముల యావశ్యకతను మఱచుచున్నారు. ఇన్ని గ్యాలనుల నీరింత నుట్టిని, తడిచేయగలదనిన మాత్రమున జాలదు. ఆచార్యులవారు సూచించినట్లు కాల విభేదములు రైతుల శక్త్యశక్తలు వారి జ్ఞానములు నీరిచ్చు క్రిందియధికారుల మనోరైర్వల్య కల్పములు మున్నగునన్నియును నాలోచింపవలసియుండును. ఉన్న తోద్యోగములనుండు వైరోపి యనులకు మన మనోగత స్థితులుగాని మన వైనిక సుఖదుఃఖములుగాని తెలియుట దుర్లభము. తెలిసికొనకుండుట కార్యభంజకము. కావున ప్రభుత్వము వారనధికార స్థభ్యుల సాయముగొని స్థానికప్రజా నాయకుల నాలోచించి కృష్ణా గుంటూరు మండలపు రైతులకష్టములను దీర్చురుగాక. ఖయిదీల విషయమున గా. కేశవశర్మగారు విషవక పాటుపడి కొంతవరకు సఫలమనోరథులైనట్లులే గా. రామచంద్రరావుగారి రైతులవిషయమున పరిశ్రమచేసి కార్యసిద్ధిని గండురుగాక. భావనాచార్యులవారు వ్యవసాయవిషయము చర్చించుచుండగా లోకలలోని కాల్యాలనుగురించి ప్రశంసించి

యము శాసననిర్మాణ సభనుగురించి వ్రాయుచు నీకాల్యాల నిర్మాణమునకు గొంతగొంత ప్రభుత్వము వారి యంగీకారముండవలయు నట్టిభిల్తో సపరాధపు శిస్తులు విధించుట క్రమముగాచనియు సూచించితిమి. ఆ విషయమున నాచార్యులవారు మాణో నేకీభవించి రైతులకు నష్టముకలుగని రీతిని నీ విషయమును సంస్కరింప నగుననుచున్నారు. వీరు ఉపన్యాసము ముగించునట్లున స్వయంసహాయ పక్ష మవలంబించువా రై. పంచాయతీ తీర్పులు, స్వదేశ వస్తునిర్మాణము, మండలచరిత్రకు సాధనములు, దిక్కన స్మరణచిహ్నము ననువిషయములకు సభాసదుల బురికొల్పజూచిరి. ఉపన్యాసాంతము మిక్కిలి సమయానుకూలము. భట్టిప్రోలు, అమరావతి, ధరణికోట, ఎఱ్ఱాప్రగడ, అనవేమారెడ్డి, పల్నాటి పీరులు, కారెంపూడి, శ్రీనాథమహాకవి, కోహినూరు మున్నగు నుదాత్తచారిత్రక నామావళి సంస్మరణ మెవ్వని నామండల పరముగ నుత్సాహనంతుని జేయకుండును?

మొన్నటిదినము ప్రకటించిన తంత్రీవార్తలలో వంగదేశమున మజ్జియొక కన్యక యగ్నిజ్వాలల కాహుతియగుట తెలియగచ్చినది. మొదటివార్త ననుసరించి యీదురంతము వరకుల్లా జనితమయి కాన్పించెను. తరువాతి వార్తనుబట్టి యీమె కిడివరకొక వరుడు కుడినట్లును ఏ కారణముననె నా వివాహము జరుగనందున మరెయొక వరు నేర్పింపవలసి వచ్చినట్లును నీరెండవ వరుడు విద్యావంతుడుగాని ధనవంతుడుగాని కానందున కన్యకమనసున కెక్కనట్లును నిర్ణయింపవలసియున్నది. ఏవిధముగా వ్యాఖ్యానము చేసినను నీమరణము వివాహాద్యమ జనితమనుట మాత్రము నిజము. స్నేహలతా దేవి రగిల్చిన యగ్నిలో నందరును బడిపోవుచుండుట మిక్కిలి విచారకరము. వంగదేశ బాలికల కీయాచారము పట్టువడకుండ దక్షిించుటకు దగినప్రయత్నములు వెంటనే జరుపవలసియున్నవి. ఈ యనాలోచిత ఘోరసాహసములు దుఃఖకరములే యైనను వీనినుండి మనము నేర్చుకొనదగిన విషయములు నేర్చుకొనకుండుట జూడ కొంచె మించు మించు విస్మయము కలుగుచున్నది. కన్యకల యష్టము లేక జరుగు వివాహములు మనదేశమున కోల్లు. విద్యా విహీనమై నిబిడాంధకారబద్ధమై భరితవర్షముండినంత కాలమును సాంఘిక చార్మ్యముల కెదురాడు నుపాయ ముండినదికాదు. జ్ఞానకిరణ ప్రసారము కల్గిన యిక్కలమున నట్టియుధాయములు కన్యకల కైనను దోషక పోవు. వ్యక్తి స్వాతంత్ర్య ప్రకటనకు పరిశ్చితియు మనోబలమును కుదురని మధ్యమావస్థలో తిరస్కారసాధనము స్వహింసకాక మరియేమి కాగలదు. ఈస్వహింస ఖండనీయమే. దీనిని నడుపు స్వక్తియొక్క శాస్త్రబుధావకమే. కాని దానికి కారణభూతములగు దురాచారములను దూరముచేయక రిత్తమాపుల జూచుచుంట్ల సంఘ జీవము చల్లబడుటను చాటుచుండలేదా. ప్రతికార మెప్పుడు గలుగనోగదా.

కడచిన శాసననిర్మాణ సభాసమావేశ సమయమున గా. కె. ఆర్. వి కృష్ణారావుగారు కిస్తి బుడిల తేదీలను రైతుల కనుకూలముగ మారుమనలసనదనిచేసిన యుక్రమమునకు ప్రత్యుత్తిరముగ గా. అట్కినుననుగారు విశాఖపట్టణము, గోదావరి కృష్ణ జిల్లాలలో నివిషయమును విచారణకు దెత్తుమని నుడివిరి. ఆ జిల్లాలలోని కిస్తుబుడి తేదీలను గుఱించి తగుమైనవిమర్శ జరుగుచున్నదని సమ్మతించుచున్నాము.

విదేశీయ తంత్రీవార్తలు.

చక్రవర్తిగారి జన్మదినోత్సవము.

లండను జూన్ 1:—భారత జన్మదినోత్సవము నాడు భారత చక్రవర్తిగారు బక్లింగం హామముందిరములోనేయుండిరి. ప్రపంచములోని అన్ని భాగములనుండియు రాజుగారికి సంతోషమును డెలుపు వార్తలు వచ్చుచుండెను. మొదటవచ్చిన సంతోషవార్తలలో ఆంగ్లాండ్రా రాజుగారి నందరినీ సంతోషపరచుచున్నట్లు నుండెను. డెలులు తమ సంతోషమును తెలుపుచు 50,000 వేల జాబులనుబంపిరి. నేటిరాత్రి రాజముందిరములో విందుజరుగును. అధిష్టింపబడిన జన్మదినోత్సవము 22వ తారీఖున జరుగును. దీనివలపు 21వ తారీఖున ప్రచురింపబడును.

ఎంజెస్ ఆఫ్ ఐర్లాండు స్త్రీమరు.

శవములు దొంగవట్టు.

లండను జూన్ 2:—కేప్ టౌన్—ఇంక కొన్ని శవములు దొంగవట్టు. 102 శవములు గుర్తింప బడినవి. మొత్తముమీద 1024 మంది చనిపోయినారనియు 36 మంది మొదటి తరగతి ప్రయాణికులు, 37 గురు చెండవ తరగతి ప్రయాణికులు, 136 మంది ఓడ పనివాండ్లు, 233 మంది కళాసులు గడింప బడినారనియు, అధికారుల లెక్కలవలన తేలిచున్నది. శవముల ఘోటోగ్రాఫులు తీసినారు, ఘోటోగ్రాఫుల మీదను, శవమును పొలి వెట్టిన గోరి మీదను అంకెలు వేసినారు. చనిపోయిన వారి బంధువు లెవరైనను, గోరి చూడనవేక్షించు పక్షమున ఘోటోగ్రాఫుమీద నున్న నంబరు చూచుకొని, అదే నంబరుగల గోరిని కనుగొన వచ్చును.

ఇరింగుగారి సరిగా గుర్తు పట్టలేదు. ఇట్లే ఒకరిని జూచి ఒకరిని గుర్తుపట్టినవి అనేకము గలవు.

ఈ స్త్రీమరు వివర్తనల కెవైన చీపుగారి సోదరియగు బే దొరసారి చనిపోయినదని పత్రికలు వ్రాయుచున్నవి.

ఉత్తరక్రియలు.

క్యాబెట్:—ఎంజెస్ ఆఫ్ ఐర్లాండు స్త్రీమరుకుకలిగినశవముల 200 మందికి శవపుడదయము 10 గంటలవేళ ఉత్తరక్రియలు జరుగును. ఈవివర్తనలలో చనిపోయిన వీధివానిసహాయమునకై ఏర్పరచినదికి కెనడియన్ పసిఫిక్ కంపెనీవారు 10 వేల పానలను, సర్ధామసు మెగ్నో సేగాను సేయిపానలను నిచ్చినారు.

కెనడాదేశము - హైందవులు.

వికారియా జూన్ 2:—కమాగటామరు స్త్రీమరులో కెనడావేళ్లిన ప్రయాణికుల పక్షమున వాదించిన లాయర్లు చెప్పుచున్నాడు:—

విచారణ సభవారి చర్యలు చూడగా, ఎట్టి నిదర్శనములు చూపిన ప్రయాణికులను దేశములోనికి రానియ్యగూడదని ఒకటివా అధికారులు తెలియజేసిట్లు తోచుచున్నది. హైందవులు హంకాంగుకుతిరిగి వెళ్లుటయనంధవమని నమ్ముచున్నాను. హైందవులు ఆగ్నేప్రాంత దేశములకులిగియున్నారు. కొందరి అభిప్రాయములు అసహ్యకరముగా నున్నవి.

కావలిన దీనివేయుట.

భయకెట్టినందున కమాగటామరు స్త్రీమరులోనున్న కావలా భటులను తీసివేసినారు. కాని, బోట్లవెనెక్కి, ఆయుధ పాణులై కావలా చేయుచున్నవారిని పోవ్వించిరి.

స్త్రీస్వాతంత్ర్యవాదినుల దుండగములు.

లండను జూన్ 3:—స్త్రీస్వాతంత్ర్యవాదినులు రానురాను ఉగ్రులగుచున్నారు. ఒక యువతి డోరుగేలీయందలి చెందు చిల్లెటములను చిన్న గొడ్డలితో నరికి కావలివారిని కొట్టినది. వానికి దారుణముగు దెబ్బతిగిలినది. ముగ్గురు స్త్రీలు హోలోవే డెయిలు డాక్టరును, డెయిలు బయట గుత్తు కొరడాతో కొట్టినారు. ఇద్దరు స్త్రీలు, “జెల్ పాస్టు తెలిగ్రాఫు” “జెల్ ఫాస్టు తెలుగు” అను పత్రికా సంపాదకులనై, తుమ్మబంక తొట్టి మొదలగు వారిని విసిరి, దారుణముగు దెబ్బలు కొట్టినారు. జెల్ ఫాస్టు మిషను కాలిఫోర్నియా వడినది. ముగ్గురు స్త్రీలను పోలీసువారు అరెస్టు చేసినారు.

పాంతుహర్షము అమృతము.

లండను జూన్ 4:—పాంతుహర్షము అమృతము ఒకయిల్లు అడ్రెస్ తీసికొనినది. దీనిమీద నెక్కిన స్త్రీరాజచక్రవర్తిగారి మందిరముగు బక్లింగం హామ సౌధముకనుపడును. ఈమె ఏమి, ఈపకారముచేయునో యను భయముతో పోలీసువారు

రాత్రింబళ్లు కావలికాయుచున్నారు. రాజుగారు ప్రాధుర రాజెక్ రోటు పోవుటమొనరిని డెయిలీ మెయిలు పత్రిక వ్రాయుచున్నది.

రాకుమారునికి హాని

లండను జూన్ 4:—స్త్రీ జాన్ చక్రవర్తి పుత్రుడు హానియను చాలుకు ఈటనులో విద్యాభ్యాసము చేయుచున్నాడు. ఈ కుల్ల వానికి హానిచేయ వలయునని స్త్రీస్వాతంత్ర్యవాదినులు యోచించు చున్నట్లు. సి యతని రక్షణమునకై యిరువురు గూఢచారుల బంపియున్నారు.

మెక్సికో స్థితి

దురాజా, జూన్ 3:—తిరుగచాటు సేనదురాజా పట్టణముపై బడినది. రాజభక్తి పరులగు అధికారులు కేరీ మంది భటుల సహాయము వలన తిరుగచాటు సేనను ఎదుర్కొనిరి. కాని తిరుగచాటు సేనతో పోరాడలేక కోటలో జొరబడిరి. పిమ్మట తిరుగచాటు సేన ఆకోటను ముట్టడించిరి. తిరుగచాటువారు కోటకు నీటిస్థలము లేకుండ, జేసిరి. అట్లుచేసిన తరువాత, కోటలోని అధికారులను, 33 మంది భటులను కోటనుండి వెల్లిపోనిచ్చిరి. వీరు సురక్షితముగా దురాజా పట్టణముచేరిరి.

మెక్సికో గనులు.

వాషింగ్టన్ జూన్:—మెక్సికో లోని నూనెగనులను కాపాడుటకై గ్రేటుబ్రిటను, హోలండు, సంయుక్త రాష్ట్రములవారు ఒడంబడిక చేసికొనిరి. ఇదేవిధమున ఇతర గనులను కాపాడుటకు ఫ్రాన్సు, గ్రేటుబ్రిటను, సంయుక్త రాష్ట్రముల వారు ఒడంబడిక చేసికొనెదరు.

బేగ్ డాడు రైల్వే

బర్లిను జూన్ 3:—ఇప్పుడు ట్రాఫిక్ డిపార్టుమెంటు వారిచేయుచున్న బేగ్ డాడు రైల్వేలోని, బేగ్ డాడు, సుమిక్ శైక్సు ను 39 మైళ్ల పొడవున్నది.

నావికాదళము

బర్లిను జూన్ 3:—నావికా దళమునకు నూతనముగ ఏర్పరుప బడిన అందరు నౌకాధిపతి పదవి అడ్మిరలు కేరెలేగారికిచ్చినారు.

వైమింగ్ ను లిగుల బెట్టుట

పీకింగు, జూన్ 4:—వైటువుల్ను ఆయన యనుచరులను గలసి మింగ్ ను లూటీచేసి తగులబెట్టిరి. మిషనరీలు అందఱు సురక్షితముగ నున్నారు. వీరు తరము వైపునకుపోకుండ నడువెట్టుటకై రెద్ద మహమ్మదీయ సేనపోవుచున్నది.

ఆస్ట్రీయావారి అప్పు.

వియన్నా జూన్ 3:—ఆస్ట్రీయా ప్రభుత్వమువారి మదింపు లెక్కలలో ఈ సం॥ 22 కోట్ల 30 లక్షల క్రోనెలు అప్పుగా తీసికొన నున్నారని తెలియజేసినారు. దీనిలో 10 కోట్ల 30 లక్షల క్రోనెలను సైనిక, నావిక ప్రతినిధు లిచ్చిన సలహాప్రకారము వెచ్చింపబడును.

పెనామా సుగములు.

వాషింగ్టన్ జూన్ 3:—పెనామా సుగముల వ్యవహారము మధ్యస్థుల వలననే పరిష్కారము కాకలేనను వాదమున కనుకూలముగ అమెరికా వినోక వ్యవహారములను జూచు సంఘముయొక్క సలహావారు తీర్మానించినారు.

మిషనరీని చంపుట.

లండను జూన్ 3:—హాన్ కో—నార్వేదేశ క్రయస్తవ బోధకుడు ట్రాయెల్బ్యాండు అనువానిని జంపినందుకు చీనాదేశమువారు 20,000 టాలను అను నాణెములను ప్రతిఫలముగానిచ్చినారు.

మహమ్మదీయులను హింసించుట.

లండను జూన్ 3:—ఏథెన్స్—మేసెడోనియాలో మహమ్మదీయులను హింసించుచున్నారను వార్త తెలిసినందున దానిని విచారించుటకు టర్కీదేశపు మంత్రి స్వయముగ వెల్లినాడు.

పనివాళ్ళ సమ్మె.

పిడ్మీ జూన్ 3:—3,500 మంది పనివాండ్లుపనిచేయు 9 బోగుగనులు మూసివేయ బడినవి. న్యూకేసిలు గనులలో

సాయంకాలము పనిచేయువారు పనిచేయుమని నిరాకరించుటే దీనికి కారణము.

ఇండ్లు కట్టువారి సమ్మె.

నెర్తూ జూన్ 3:—యూనియన్ నిబంధనలుకాని వారితో కలిసి పనిచేయుమని 3,300 మంది ఇండ్లుకట్టు పనివాండ్లు సమ్మెకట్టి పని మానివేసినారు.

పరాసురాజకీయములు.

పార్సిస్ జూన్ 4:—ప్రెసిడెంటు పాయిస్ కరీగారు వివియానీగాని మంత్రివర్గము నేర్పడుటకు గోరివారు. జేక్ డూషియన్ గారు అన్యదేశ వ్యవహారముల మంత్రిగనుండెదరు. నాలెన్సుగారు కోశాధి కారిగను, క్లిమెంటిన్ గారు వలస రాజ్యములకును మంత్రిగనుండరు.

నవ్వుమునకు దావా.

మాక్ ట్రెయిక్ జూన్ 4:—కెనడియన్ ఫసిఫిక్ స్త్రీమరు కంపెనీవారు తమకు గలిగిన నష్టమునకై 20 లక్షల డోలరుల నష్టమునకు దావాతెచ్చెదమని ప్లాట్ టాడ్ స్త్రీమరు కంపెనీవారికి నోటీసునిచ్చిరి. ఇప్పుడు ప్లాట్ టాడ్ స్త్రీమరునకు కలిగిన నష్టమునకై 50,000 డోలర్లు యిచ్చుకొన వలయునని దీని యధిపతులు ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి.

సర్ విలియమ్ హెల్లాల్ నమ్మ.

లండను జూన్ 4:—ఈయన యుద్ధోగ నిష్క్రయకాలము 11 వ తేదీతో ముగియుచున్నది. ఆప్పుడు పని చాలించు కొనవలసి యుండును. అయినను ప్రాప్తపుగారు తమ సభ్యులతో యోచించి వీరి యుద్ధోగకాలమును చెండు సంవత్సరములు వృద్ధిచేసిరి.

మరణము.

లండను జూన్ 4:—సర్ డెగ్లాసు ఫ్రెయిలుగారు మృతిచెందిరి.

దేశీయ తంత్రీవార్తలు

ఇండియా కిన్నెలుమార్పు.

లాహోరు, జూన్ 3:—ఇండియాకాన్నిలు మార్పు విషయమై సానిక దేశీయ పత్రి లలో విశేషముగ చర్చింపబడుచున్నది. దీనిని పూర్ణముగ చర్చించుటకై యింకను వివరములు తెలియవలయును. హిందూదేశపు ప్రతినిధులను నియమించు విషయమున చాల అసంతృప్తికలను. ప్రాతినిధ్యాధికార సిద్ధాంతమున గగముమాత్రమే హిందూదేశమున కివ్వయింపజేయుట హిందూదేశీయులకు సమ్మతము కాజాలదని బ్రయిబ్యూను పత్రిక వ్రాయుచున్నది. ఎలెక్షనుకును నామినేషనుకును మధ్య పదితి నలంబించుట సరిగాలేదని పంజాబీకుడ వాకొనుచున్నది.

ప్రతికాభి ప్రాయములు.

బొంబాయి జూన్ 3:—టయిమ్స్ ఆఫ్ ఇండియా పత్రిక ఇట్లు వ్రాయుచున్నది:—మే మెరిగినంత వఱకు దీనిని దేశములో నెవరు నామోదించి యుండలేదు. లాహ్లాగారు దీని నమలులోనికి దెచ్చినచో ప్రజలచే నెప్పుకొనబడిన సభ్యులను, దొరతనము వారితో నియమింపబడిన సభ్యులను, భేదము చూపబడదు.

జిన్నాగారి ఆశాభంగమును హిందూ దేశీయులందఱు పొందుచున్నారని బొంబాయి క్రానికల్ వ్రాయుచున్నది.

లాహోరు ఆరోగ్యము.

లాహోరు జూన్ 3:—లాహోరు ఆరోగ్యాధి కారి యగు డాక్టరు నీనెల్ గారు వ్రాసిన నాల్గవ సాంవత్సరిక వ్యవస్థాంతరము ప్రకటించ బడినది. దీని నుండి యీసంవత్సరము తెలియకచ్చు చున్నవి:—లాహోరు నగరమున చనిపోవుచున్న వారిలో సగము కంటెనెక్టువ మంది 15 సంవత్సరములలోపు చిన్నవాండ్లు. దీని కులవార తీయవ్యాధితో గడిచినసంవత్సరము కిరికి మంది చనిపోయిరి. ఈవ్యాధిమహమ్మదీయులలో విశేషముగా నున్నది. నూటికి 46-47 వంతుల చనిపోవుచున్నారు. క్రీ.దటి సంవత్సరము జూన్ నెలలో తీయనివారణకాల గట్టబడినది. స్త్రీలలోపని చేయకొనవై వ్యవసాయనియమించుటకై డాక్టరు మ్యావెల్లగారు వ్రాయుచున్నారు. క్రొత్తగా దెచ్చినకాలుకల వలన నామలు విశేషముగా వెరిగినవి.

పట్టరెక్కల వ్యాపారము.

కలకత్తా జూను 3:— మారుపేరుతో పట్టరెక్కలు పంపబడుచున్నవి. ఇట్టి పేజీలకు కట్టము ఉద్యోగములు కనుగొనబడినవి. ఇట్లుండగా నిన్నటిసోజున ఖంతయైన సంగతి బయలుపడినది. ఒక స్త్రీయనుండి 44 సెయిలి పట్టల యాకలు పెట్టెలు తీసికొని గాలిడినది. మొట్టమొదట వీనిని కట్టము దిపార్టుమెంటు ఉద్యోగములు చూచి యుండలేదు. కాని, స్త్రీయలు వేసినతరువాత నీసంగతి తెలిసినది. అంతట పెట్టెల నిమిత్తమై వెంటనే మనుష్యులు పోయి వానినిదెచ్చి తెలుచి చూడగా సెయిలి యాకలు కనుపడినవి. ఇవి హాంకాంగునకు పోవలసి యుండెను. ప్రస్తుతము విరాపాలా యీసెయిలి యాకలు చాల ఉపయోగింప బడుచున్నవి. ఇట్లు యెగురుతి యగుచున్న పెట్టెలకు ప్రతిదినము కట్టమువారు పట్టుకొను చున్నారు. రెండు సంవత్సరములలో నీరెక్కల సెగురుతి చేయు నిత్యవృత్తుడు రెండులక్షల రూప్యముల లాభము సంపాదించినాడట. ఈరెక్కలు సేపాళము నుండియు, హిమా లయమునుండియు, విశేషముగా వచ్చుచున్నవి. అవి యెక్కుట మిగుల శత్రుకగా దొఱకును. కలకత్తాలో అర్థశా విలువ గల వస్తువు హాంబర్గులో రెండు అశాలకు విక్రయింప బడుచున్నది.

కెడ్డరుపూరు డాక్టరులు.

కలకత్తా జూను 3:—కెడ్డరుపూరు డాక్టరుల తగుల పెట్టుటకై చేయబడినప్రయత్నము గూర్చి అధికారులు విచారణ వ్రాసినారు. దీనినిబట్టి యాశాకతుసంబంధించిన యుక్యోగి మూడు గోధుమరంగు కాకితములగొట్టములను జూచినాడు. వీనిలో రెంటియందు దూదియు, నిప్పుపుల్లలు మున్నగునవి కను పడినవి. నిప్పుపెట్టి వెలిగించినాకగా ఆరిపోయినవి. ఇటువంటి గొట్టములు మతీమాడు పాకలోకనుపడినవి.

రాజాబజారు బాంబుకేసు తీర్పు.

కలకత్తా జూను 4:—అల్లిపూరము శ్రేణువు జడ్జియగు పాకటనుగారు రాజాబజారు బాంబుకేసులో నేడు తీర్పు జెప్పినారు. ఖండనాథచౌదరి వినుదల జేయబడినాడు. అప్పటిలాలు పాజాగాకు 15 సంవత్సరముల ద్వీపాంతరవాస మును, దినేశ చంద్రసేను, చంద్రశేఖరదే, శారదాచరణగుహ, కాశీపాదగోష్ఠ లకు పదిసంవత్సరముల ద్వీపాంతర వాసమును నిధింపబడినది. తీర్పు అంతయు 200 అరటాపులున్నది.

ఘూర్గాసిపాయిల అల్లరి.

ఘర్గా జూను 3:—ఇటీవల మహమ్మదీయులకును, ఘూర్గాసిపాయిలకును జరిగిన పోరాటము సందర్భమున 15 మంది ఘూర్గాసిపాయిలు పట్టుకొనబడి కోర్టుకు తేబడిరి. ఈకల హాములో ఘూర్గాసిపాయిల చాలమందికి దెబ్బలుతగిలినవి.

పూనాహత్య విచారణ.

పూనా జూను 3:—రెలిగాన్ గాజు షెక్టరీలో చని చేయు కావాబాతాయను జహాను దేశ్మకు ఇసుమరాయను మతీయొకనిని హత్యగావించిన దోషము మోపబడి విచారణ నిమిత్తమై పూనా మేజిస్ట్రేటుగారియొద్దకు పంప బడినాడు. నేడు నల్లరుసాక్షులు విచారింపబడిరి. ముద్దాయి యను, చనిపోయినవాడును, తమలో ఎవరు మంచిపనివాడని వివాదపడుచు రెండుపర్యాయములు గ్రద్దలాటవరకు వచ్చిరి. ఇట్లుండగా మే 20 వ తేదిని ముద్దాయివాగుగా త్రాగి షేక్టరీకిపోయెను. చనిపోయినవాడును, నింకొకడును వీనితోవాటు తాగిరి. తరువాతముద్దాయి ఇసుమరా నిద్రించుచుండగా దేని తోనే చాడినాడట. అంతటమెల్లగా ఇసుమరా లేచినాడు గాని వెంటనే పడి ప్రాణము విడిచెను. ఈతనితో నుండిన రెండవవానికిని దెబ్బలుతగిలినవి. ప్రస్తుతము అప్పటిలో నున్నాడు.

బొంబాయిలో వాన

బొంబాయి జూను 4:—ఈ రోజు ప్రాద్దున 9 గంటలకు ఎదు నిమిషములు వానదరిసినది. ఇది బుధవార నారంభ మును నూచించుచున్నది. మబ్బులు అధికముగా కురుచున్నవి. వాయుమండలము నందలి తేమయు అధికముగా వున్నది.

ముత్తైపు వర్షకుని దివాలా.

బొంబాయి 3:—ఇక్సాల్ వెన్సి కంపెనీ నేడు జరిగిన ప్రత్యేక పక్షకు ౪౦ డిగ్రీ హెరావారుగా ౩౦ శాతము నిక్షేపించి. బొంబాయిలోని సుభాగ్ చంద్ర కంపెనీ చంద్ర

కంపెనీవారు ముత్తైపుల వ్యాపారముచేయుదు వెనుక దివాలా యెత్తిరి. అఫీషియల్ ఎస్టేయిన్ గారి యజ్ఞప్రకారము కిరు తమ ఆస్తిని అప్పలను తెలియజేయుపట్టిని దాఖలు జేయనందు నకై ఎందుకు కిక్షింపగూడదో తెలియజేయవలయునని నోటీసు ఇయ్యబడినది. దీనికిసమాధానము చెప్పటకై బారిష్టరు దావారు గారు హాజరైరి. స్పీసీబ్యాంకులిక్విడేటరు వలన నీయాలస్యము జరిగినదనియు, బ్యాంకు పుస్తకములనుచూచి రెక్కలు వేసి కొనుట కియన సరియైనవని జేసినాడు కాదనియు, చూచి నపుడు చూసీలాలు సరయ్యగారు వ్రాసినదే వీరికి తెలిసినది కాదనియు, నీ కంపెనీవారు లోకులకు ఒకకోటి ఇరుపది లక్షల పదనొకండువేలు ఇయ్యవలసి యున్నదనియు, దీనిలో 81 లక్షలవఱకు దాదాపుగా వసూలయినదనియు దావారు గారు చెప్పిరి. ఈ కంపెనీవారు ఇండియన్ స్పీసీబ్యాంకులో 59 లక్షలు పుచ్చుకొని ఇందునిమిత్తమై 5౦ లక్షల రూప్య ముల విలువగల ముత్తైపులను తాకట్టుపెట్టిరి.

పంజాబు వర్తకుల బ్యాంకు.

కరాచీ జూను 3:—సింధు కెజెట్టు యిట్లు వ్రాయుచున్నది:—పంజాబు వర్తకుల బ్యాంకుయొక్క కరాచీ ప్రాంత చిని తీసివేయు విషయమై మాప్రతినిధికి రూఢియైన వర్తకము తెలియలేదు. ఇందువలన లూడియానాలోని బ్యాంకుపా న్డు అఫీసునకు తెలిగ్రామునిచ్చి కనుగొంటిమి. దీని కీప్రత్యుత్త రము వచ్చినది:—ఖర్చుల దండుగవలన నీ ప్రాంతిత్వీవేయ బడినది. తగినంతపనికూడ లేదు. సామ్యియ్యవలసిన వారి యం దరి సామ్యు ఇయ్యబడినది.

శికిందరాబాదు శీతోష్ణము.

శికిందరాబాదు జూను 3:—మేసెల యంతయు నిప్పు లవలె ఎండకాచి కాచి, జూను నుండియు కొంచెము తగ్గినది. ఈ రోజున పెద్దవర్షము కురిసినది. ఉష్ణము 78 డిగ్రీలకు వచ్చినది. వెనుకటియంత వేడిమియుండ దనుకొనుచున్నారు.

కాకినాడ మునిసిపల్ చైరుమన్.

కాకినాడ జూను 4:—ఈరోజు ప్రాద్దున జరిగిన మునిసిపల్ సభలో రావు బహద్దరు కొమ్మిరెడ్డి సూర్యనారాయణమూర్తి నాయకుగారు ఏకగ్రీవముగా చైర్మనుక గానెన్ను కొనబడిరి. వీరి నిర్ణయము పురవాసుల కెల్లను సంతోషము కలుగజేసినది.

లక్నో వేడి.

లక్నో జూను 3:—ఇచ్చట నిపుడు అపరిమితమగు నెం డలు కాయుచున్నవి.

కనడా యందు జాతి ద్వేషము.

[మరాఠా ప్రతిక నుండి.]

క్రైస్తవమత స్థాపకుడగు క్రీస్తు, ఆసియాఖండ వాసిగా నుండెను. ఆతడిప్పుడు భూలోకమున జీవించియున్నచో క్రయ స్తవుల వలనదేశ మొక్కటైన శామునిత్యమును భజించు దైవ మగునాతని తమదేశమున నడుగు పెట్టినయక తక్షణ మాతని తమ తీరమును విడచిపొమ్మందురు. ఇంతకన్న మితృత్వముం డునా? అని ఆసియాలోని దొరసాని చెప్పియున్నది.

హైందవులకమానకరములును, ఆంగ్లేయులధర్మశాసన లోప నూచకములును, (వలసజనులు జాతిద్వేషమునును, పోటీ వలసను, చేయునవి) అగుచేప్వలనుగూర్చిపలుమారు ప్రశంసించుట విషాదకరము. కాలనీలలో నిప్పుడు జరుగుచున్న వృత్తాంత మువలన దీనినిగూర్చి వ్రాయకలెప్పుడు. కమాగటామరు సంగతి వంటి కేవలకన్నియో జరిగియున్నది. కనడా వారంతజనులను తమశాసనములయందు జాతిద్వేషమును గమనింపకపోయినను, మధ్యనోడ మార్పులేక రావలయునను నియమమువలన చాల కాలమునుండి మనవారిని రాసీయకుండ జేసిరి. కానిగడచిన యక్ష్లోబరులో కనడా ముఖ్యన్యాయాధిపతియగు హంటరుగారు యీ నియమము అన్యాయమనియు, నలసవట్టుము ఆంగ్లేయ సామ్రాజ్యమునందలి జనులనందఱకు సమానాధరమునిచ్చు నియమమును కల్గియున్నదనియు, రోగము, పిచ్చి, భిక్షుక త్వము మొదలగు దోషములున్న నే రాసీయకుండ వచ్చుననియు

తీర్పునిచ్చిరి. ప్రధాననియమమునకు వ్యతిరేకముగానుండు శాస నము లేవియు చెల్లగూడదని హంటరుగారు అభిప్రాయపడి ద్వీపాంతరవాస దంపడకుస్థిరముగానున్న 35 హైందవులను విడు దలచేయించెను. ఒకహిందూ పురోహితునిగూర్చి జస్టిసుమారిసను గారుకూడ నిట్లే యభిప్రాయపడిరి. కాని యీరెండు బలవంత ముగ ప్రవాసమున కంపబడెను. హైందవుల రాకుండజేయుట యను స్వార్థపరతతో కూడినకోరిక నెఱవేర్చుకొనుట కంతకన్న ననుకూలమగు మార్గమును కనడా వారాలోచింప సాగిరి. అందుకై, బ్రిటిషుకోలంబియాలో ఆరోగ్యమునకైన, వర్తక కర్మాదిలాభమునకైన, నకసరమైనచో ఏజాతివైన ప్రత్యేకముగాకొంతకాలముమఱకురాకుండజేయునియమముకటి పూర్వపు వలసశాసనమునందున్నది. దీనిప్రకారము కర్మకారుల నెవ్వరిని కట్టుకునితోచిన రాసీయవలదని ఉద్యోగియులకు డిసెం బరులో నాజ్ఞ యాయబడెను.

ఇండియా దొరతనమువారి కోరికప్రకారమును జాతి భేదనియమము చేయబడలేదు. మార్చి 31 వనకట్టుండెను. ఇప్పుడు, తమబంధువులను చూచుటకును వృత్తికొఱకును కనడాకు బయలు దేరిన 600 భారతీయులును తమ కనిష్టమగు నీ నియమమును పాటించవలసి వచ్చినది. ఈకాల నియమముగు వరకునుండి వారు ఏప్రిలు మధ్యను గురుదత్త సింగు నాయకత్వమున 'మాగటూనురూకొ' యనునోడపై చీనాలోని హాంగు కాంగు నుండి బ్రిటిషు కోలంబియాలోని విక్టోరియాకు బయలుదేరి పోయిరి. వేలకొలది రూపాయలను ఖర్చుపెట్టి క్షేత్రముతో నీ ప్రయాణమును సాగించుకొని వచ్చిన 600 మందియొక్క కార్య మును నిష్ఫలముగా జేయు సంతోషము ననుభవించి తమరాక్షస బలము కడబరచుటకై యీకాల నియమమును పెంచుట చేయుటవారిచేలిలోనున్నదే.

ఈయధికారమునకనడావారు మిక్కిలి కఠినముగ వినియో గించుట మిక్కిలి శోచనీయము. పరిహాసపాత్రమగు నీస్థితిని మార్చుట యెట్లు సామ్రాజ్యాధికారు లూరకుందురా? లేక ప్రవేశముకలుగజేసికొందురా? అనునది ప్రధానసమస్య. హైంద వుల యభిప్రాయమున వారి హక్కులను నింతగణన నేయకుండుట విరాయధులగు నోరులేని హైందవులకన్న వారి మర్యాదలను రక్షింప కంకణముకట్టుకొన్న యాంగ్లేయాధికారులకే యెక్కువ విచారకరము. కనుక, తమయ్యగహ మునకు పాత్రము కాకుండదలచిన నన్యాయమును, అపాయకర మును అగు నీపద్ధతిని కనడావారు తక్షణమే మానవలసినది: సామ్రాజ్యాధికారుల నడుగవలయును. ఆంగ్ల సామ్రాజ్యము నుండి హిందూదేశము పోయినను సరే మాపద్ధతులను మేము విడచుటకు వీలులేదని కొందఱు కనడా దేశీయ నాయకలనుటనిజమే. కనడా రాజకీయాధికారు లెంత వర కీయభిప్రాయము సంగీకరించు చున్నదియు మాకు తెలి యదు. కాని, యెట్లైనను నీ క్రిందిపలు చాల యవసరమై యున్నవి. (1) ఈ విషయమునుగూర్చి కనడావారి నిశ్చితా భిప్రాయమేమిది సామ్రాజ్య ప్రభుత్వము వారడుగవలయును. (2) కనడావారు హైందవుల హక్కుల గమనింపని యెడల సామ్రాజ్యాధికారు లీపద్ధతి సంగీకరింతురో లేదో నిశ్చయింప వలెను. (3) సామ్రాజ్య పద్ధతులు పూర్తిగా నిర్ణయింప బడవల యును. కనడావారు సంప్రజ్ఞముగా విరోధభావమును వహించి యాంగ్లేయాధికారులీ విషయమున తమ య సామర్థ్యమును నెల్లడించుచో నింగ్లీషుమను ప్రతికవ్రాసినటుల "హిందూదేశమున నొక్కమారు క్రోధా గ్నిహోత్రము ప్రజ్వలిల్లును. కాని, దొరతనమువారి రండుకుసిద్ధ ముగనే యుండురు. తరువాత నదియే తనంతట శాంతియను. దీనివలన సంగతి స్థిరపడి తెలిసియైన యుండును. హైందవుల యెడ కనడావారు సామ్రాజ్య విరోధముగు చర్యజరిపినను, తుదకు తమ పొరబాటును కనడావారు గమనింతురనియు ఆంగ్లేయులు చురుకదనము వహించి ఈయన్యాయమును సభ రింపజేయుదురనియు తలచుచున్నాము. ఇట్టిదోకవ్వ డసంభవ మగునేని, లేనిపోని పిచ్చియాశలను పెట్టుకొని యాంధోళ నము చేసికొనకుండ జనులకందఱకు స్పష్టముగ విషాదకరమగు నీవిషయము తెలియుటమేలు. కష్టములబడుచు వానిని తెప్పించుమార్గము కానకపోవుటయే గాక మీదుమిక్కిలి యీ యిరువురు లడుగంటునను ప్రమాదా టభిప్రాయములతో నుండుటకుంతల దుస్థితి మరియొకటి యుండదు. కాని యీ యాశావ్యర్థమేనా? ప్రభుత్వమువారు దీనికి ప్రత్యుత్తర మొసగి హైందవుల హృదయాంధోళనము నడపవలయును. రెండుసంవత్సరముల క్రింద రాజ ప్రకర్తిగా రీదేశమునకు వచ్చి కొంచెమాశ పెట్టిరి. ఈయాశను దొరతనమువారి చేమైన తృప్తి గల్గించెదరా?

TELEGRAMS.

REUTER'S TELEGRAMS.

'Empress of Ireland' Disaster.

Bodies Recovered and Identified.

LONDON, June 3.—QUEBEC.—A few more bodies have been recovered. Altogether 102 have been identified. Latest official figures show that 1,024 are dead while 36 first class passengers, 37 second, 136 steerage and 233 of crew were saved. Precaution has been taken of photographing the bodies with indication numbers enabling relatives in future to identify both bodies and graves.

Wrong Identifications.

The identification of Mr. Irving was incorrect. There have been many similar mistakes.

Mrs. Bay.

Papers state that Mrs. Bay, Captain Cheape's sister, perished in the "Empress of Ireland" disaster.

Funerals of the Victims.

LONDON, June 3.—QUEBEC.—The funeral will take place at ten o'clock tomorrow morning of the two hundred victims of the "Empress of Ireland" disaster. The Canadian Pacific Company has given ten thousand sterling to the "Empress" fund and Sir Thomas Shaughnessy one thousand.

Claim for Damages.

MONTREAL.—In answer to the claim of Canadian Pacific Company of two million dollars the owners of "Storstadt" have entered a claim against Canadian Pacific Company for fifty thousand dollars for damages to the "Storstadt" in the collision alleging negligence in navigation of "Empress of Ireland."

King-Emperor's Birth Day.

Celebration at the Buckingham Palace.

LONDON, May 3.—The King spent his birthday at the Buckingham Palace. His Majesty received world wide congratulations. Among the first were those of Queen Alexandra. The feature of the day was the arrival of 50,000 letters from children sending their best wishes. A family dinner party will be held at the Palace to-night. The official birth-day will be celebrated on 22nd Inst. Honours list will be issued on the 21st.

Suffragette Outrages.

Renewed Violence.

LONDON, June 3.—The Suffragettes are becoming increasingly violent. A young woman slashed two pictures with a hatchet at the Dore Galleries and severely wounded an attendant. Three women horsewhipped the Prison Doctor outside the Holloway Gaol and two other women violently assaulted the Editors of the "Belfast Telegraph" and the "Belfast Newsletter" throwing gumpots and etcetera at them. The Mansion in Belfast has been burned and three arrests have been made.

Mrs. Pankhurst.

LONDON, June 4.—It is stated that Mrs. Pankhurst has taken a house from which she is able to overlook the grounds of the Buckingham Palace. The Police are most anxious and are watching the house night and day. The force inside the grounds has been increased. The "Daily Mail" states that the King has discontinued his morning canter in the Rotten Row.

An India Office Under-Secretary.

Term Extended.

LONDON, June 4.—Sir William Holderness, Permanent Under Secretary, India Office, is due to retire on the 11th Inst., having reached the age limit but Lord Crewe with the cordial approval of the India Council has extended his term for two years.

London Builders

Difficulties in Their Way.

LONDON, June 4.—A hitch has occurred in beginning the work on the Trade Union Building. Contrast difficulty is experienced in finding Trade Union foremen. There is keen competition among workmen for superior posts but promotions arouse jealousies.

TELEGRAMS.

Builders at Perth

PERTH.—Three thousand and three hundred men of the building trade are idle, having gone on strike refusing to work with non-unionists.

French Politics.

PARIS.—President Poincare has requested M. Viviani to form the Cabinet. M. Jean Dupuis is mentioned as probable Minister for Foreign affairs, M. Noulens as Finance Minister and M. Clemental as Colonial Minister.

The Albanian Situation.

Rebels Besiege Kruja.

LONDON, June 3.—DURAZZO.—Rebels attacked the town of Kruja. The loyal officers with 55 Gendarmes belonging to the garrison after making short resistance retreated into the Fort where they were besieged. The Rebels cut off water supply and then permitted the officials and thirty Gendarmes to leave the Fort. They arrived at Durazzo without molestation.

The Austrian Loan.

LONDON, June 3.—VIENNA.—The Austrian estimates for 1914-15 provide for loan operations of nearly 223 million kronen of which 103 million will be devoted to meet the special credit voted by the Delegations for the army and navy.

The Russian Loan.

The issue of five million four and a half per cent. Russian Railway loan at 93 is being underwritten.

Panama Tolls Question.

LONDON, June 3.—WASHINGTON.—The Senate Committee on Foreign Relations has passed a resolution in favour of arbitration on the Panama Tolls question.

Indians in B. Columbia.

The "Komagata's" Passengers.

Court of Enquiry Proceedings.

LONDON, June 3.—VICTORIA.—The lawyer representing the passengers on board the "Komagata" says that the proceedings of the Court of Inquiry indicate that the Ottawa authorities have given orders that none of the passengers are to be admitted, no matter what evidence may be produced. He believes it possible that the Indians will return to Hongkong. There are, however, differences of opinion among them, some developing an ugly mood.

Guards on the Vessel Withdrawn.

Owing to threats the guards placed on board the vessel have been withdrawn and the armed patrol afloat has been strengthened.

Labour Strikes in Australia.

Colliers in Sydney.

LONDON, June 3.—SYDNEY.—Nine colliers employing 3,500 men are idle owing to the afternoon shift at Newcastle refusing to work.

Murder of a Missionary.

China Pays Compensation.

LONDON, June 3.—HANKOW.—China has paid 20,000 taels compensation for the murder of the Norwegian missionary Troyland. (See March 11.)

Moslem Persecution.

In Macedonia.

Enquiry by Turkish Minister.

LONDON, June 3.—ATHENS.—The Turkish Minister has left for Macedonia personally to enquire into the alleged persecution of Moslems.

TELEGRAMS.

Short Telegraphic News.

LONDON, June 3.—BERLIN.—The Bagdad Sumike section of the Bagdad railway which has been handed over to the Traffic section is 39 miles long.

LONDON, June 3.—BERLIN.—Admiral Capelle has been appointed to fill the newly created post of Under Secretary for Navy.

The British lines concerned in the New Zealand traffic are negotiating with the German Combine which is arranging direct service from Germany to New Zealand with a view to a conference in order to avert a rate war. Sir Owen Phillips, interviewed, said the British Public was hypnotized by the German navy. If the nation backed up its commercial shipping as it did, the navy, and the Germans did their merchant marine, our country would be more powerful to-day.

INDIAN TELEGRAMS.

(From Our Own Correspondents.)

India council Reform.

Comments in the Punjab Press.

LAHORE, June 3.—India Council reform is engaging a good deal of attention in the local Indian press. While greater details are wanted for the purpose of informed criticism, the general tendency is to express dissatisfaction at the method adopted for Indian representation in the Council. The "Tribune" says that a half hearted concession to the principle of election cannot be acceptable to India. The "Punjab" also takes exception to the sort of half-way house between election and nomination.

The "Times of India's" Comments.

BOMBAY, June 3.—Referring to the recent telegrams about the India Council Bill the "Times of India" says:—so far as we can see, the Bill has no friends in this country, but if Lord Crewe proceeds with it we trust he will make no distinction between nominated and elected non-official Legislative Councillors.

The "Bombay Chronicle"

The "Bombay Chronicle" fears Mr. Jinnah's disappointment must be shared by every member of the Indian Reform party.

The "Statesman's" Comments.

Commenting on the India Council Bill the "Statesman" declares that it is inspired by some anti-liberal temper which has Mogulised British rule in India. The Bill is almost wholly bad. The India Council should not be departmentalised. Even on the Viceroy's Council the departmental system has been largely responsible for blunders of the policy of recent years. The choosing of two Indians from a panel of forty is a concession so slight and illusory that it was not worth while violating a principle on which the Council had hitherto been formed, merely to give this sop. Public opinion in India must assert itself and the House of Lords should treat this superfluous and foolish measure as it deserves.

Raja Bazar Bomb Case.

Judgment Delivered.

CALCUTTA, June 4.—Mr. E. E. H. Panton, Additional Sessions Judge of Alipore, to-day passed sentences in the Rajabazar Bomb case. Khagendra Nath Chowdhury was acquitted. Amrita Lal Hazra was sentenced to 15 years' transportation under the Explosive Substances Act and the other accused Dinesh Chandra Sen, Chandra Sekhar De, Saroda Charan Guha and Kalipada Ghosh were sentenced to ten years' transportation. The judgment occupied nearly 200 foolscap pages.

The 23rd Guntur District Conference.

ONGOLE, June 4.—The Guntur District Conference was held this morning in the grand Jewet Memorial Hall. Excellent arrangements have been made. Delegates arrived from all parts of the District even last night. The president was formally elected this morning. Letters and telegrams of sympathy with the object of the gathering were read from Mr. N. Subba Rao Pantulu garu, Mr. M. Ramachandra Rao garu, the honorable Mr. Kesava Pillai and others. Mr. Bh. Narayana Rao Chairman of the Reception Committee, delivered an excellent address in the course of which he dwelt on the historical importance of Ongole special mention being made of the Mandapati Kings

TELEGRAMS.

These Kings were closely related to the valiant Princes of the Pooapaty Family of Vizianagaram who were among the earliest friends of the English. Later the speaker deplored the gradual disappearance of the characteristic breed of cattle which has always been held as an asset of inestimable value. He apprehended that the same fate would overtake the Ongole breed as that which overtook the Punganoor Breed. He said "The Ongole cattle show was started by the late lamented Mr. Ashe I. C. S. The Government have done their duty. We have ourselves to give greater attention to the subject and remedy the evil." The speaker then dealt with questions relating to Irrigation and Sanitation. He adverted to Local Administration and said that since the experiment of appointing non-official Presidents to Taluk boards had undoubtedly succeeded it was time that the system was extended in practice. He pointed out that there was a necessity of amending the Criminal Procedure code urging that the reading of depositions in open court was a real danger. He gave a whole-hearted support to the Andhra movement bringing into discussion the cost of the proposed province.

Mr. Venkatadri proposed and Mr. Srirama Sastri Seconded M. R. Ry. V. Bhavanacharyulu Garu to the President ship. In taking the chair he addressed the audience. He dealt with various subjects citing accurate facts and figures out of the fulness of his experience in public life.

He put the grievances of the ryots before the audience with a force and a point not ordinarily commanded. He referred in special to the A. B. Classification of the delta lands and challenged the expert opinion of the Engineer, advisers of the Government. He also deplored the introduction of regulating sluices and pipes and pointed out how they worked hardships. He supported the Andhra Province agitation vigorously condemning the ill-advised remarks of the Sasilekha. He also dealt with the question of education and Local Government as affecting the district and when talking of representation on the local boards he made some very excellent general observations.

Bombay Insolvents.

Sobhagchand Naginchand and Co.

At a special sitting of the Insolvency Court to-day, Sir Dinshaw Davar presiding, Mr. J. Davar, Barrister, appeared on behalf of Sobhagchand Naginchand and Co., insolvent pearl merchants, to answer a "rule nisi" obtained by the Official Assignee against the insolvent Company, to show cause why they should not be committed for contempt of Court for not filing a schedule. Counsel Davar submitted that the delay in preparing the schedule was due to the Official Liquidator of the Specie Bank not allowing facility in the inspection of the books of the Bank, and when they allowed inspection the cross-entries made in the Bank books by the late Manager, Chunilal Saraya, puzzled even an expert Accountant. The schedule showed the gross liabilities of the insolvents in this case as amounting to one crore, twenty lakhs and eleven thousand rupees, of which over eighty-two lakhs were fully secured and thirty-one lakhs partly secured. The deficiency of nearly two and half lakhs was attributed to losses on account of the Balkan War, which affected the price of pearls in the European market, and also a panic in the Bombay market. Loans obtained by the insolvents from the Indian Specie Bank amounted to Rs. 59 lakhs, of which Rs. 37 lakhs was guaranteed by the Arab pearl merchant Shaik Abdul Sulemanbin, while the value of securities deposited in the shape of pearls and other valuables amounted to 53 lakhs.

Mr. F. M. Gadney.

The case of insolvency of Mr. F. M. Gadney, late Deputy Commissioner of Police, Bombay, came up for final discharge. The schedule stated that the liabilities amounted to Rs. 48,476 and assets Rs. 4,055. Mr. Gadney explained that he started as Assistant Superintendent of Police on an initial salary of Rs. 250 per month, which was not sufficient to meet his expenses, and so he started life by borrowing. Later on he was invalided home and then got married. He had to send his wife twice home, and his little son had to undergo an operation. Gadney had also suffered loss in purchasing two motors for the discharge of official duties. In the first motor car transaction he lost Rs. 1,000, while in the second he lost Rs. 3,500. He had also lost Rs. 2,400 in La Cabrizza shares. Finally Mr. Gadney added that he had to incur heavy expenses in having had to maintain a double establishment, and that he had paid heavy brokerages for the moneys borrowed.

Counsel Kapadia explained to the Court that Mr. Gadney had paid his creditors already something like Rs. 20,000. He was now dismissed from service and had no resources.

His Lordship granted Gadney discharge in insolvency.

TELEGRAMS.

New Municipal Chairman.

Cocanada.

COCANADA, June 4.—The news, that Rao Bahadur Kominreddi Suryanarayana Murthy Naidu Garu has been unanimously elected Chairman of the Cocanada Municipality at the special meeting held this morning has, been received with universal satisfaction.

Poona Murder Case.

Enquiry.

POONA, June 3.—Kawa Batha, a Japanese, who is charged with murder of Ishimura, a fellow countryman at the glassworks at Talegaon, was to-day placed before the Sub-Divisional Magistrate, Western Division, Poona, when evidence of four witnesses was recorded. This went to show that the deceased and accused were continually arguing a point as to who was the better workman and on two occasions would have come to blows but for interference of others. On the night of the 20th May last the accused, who appears to have been addicted to drinking country liquor and to have taken more than usual on the day in question, entered the room at the Works which he, the deceased, and another Japanese named Masuda shared. The latter 'was present at' the time lying in bed awake and saw the accused go up to Ishimura who was lying asleep on his cot and strike him with something. The deceased got up and went round to the other side of his cot but fell down and died within a few minutes. Masuda is at present an inpatient of the Sassoon Hospital where his evidence was taken.

Feathers Traffic.

Detections by Calcutta Customs.

CALCUTTA, June 3.—The Calcutta Customs officials have recently detected numerous cases where birds' feathers were being exported under a false description. They made a sensational discovery yesterday, when no less than 44 huge cases containing peacock feathers were brought back from a steamer. These cases had escaped the attention of the Customs authorities at first, but when they had been delivered on board the steamer information reached the Customs office that they contained peacock feathers. Customs Officers were immediately despatched to bring the cases back, and when these were opened the information was found to be correct. They were destined for Hamburg. There is at the present moment a great demand for peacock feathers in Europe and the Customs Officers in Calcutta are almost daily seizing consignments of these at the sheds. Some idea of the profits made in the business may be gathered from the fact that a reputed smuggler of feathers in Calcutta is said to have made five lakhs of rupees in two years. The feathers are brought down to Calcutta from Nepal and the Himalayas, where they can be obtained in large quantities and at a very small outlay of capital. It is estimated that a feather which costs half an anna in Calcutta is sold in Hamburg for two annas.

Health in Lahore.

Dr. Newell's Report.

LAHORE, June 3.—The fourth annual report prepared by Dr. Newell, late Health Officer, Lahore, which has been just issued, says:—More than half the deaths that take place in Lahore are those of children under 15 years of age. After infant mortality the prevalence of phthisis caused 630 deaths last year in Lahore. The disease is much more prevalent among Mahomedans than among Hindus and no less than 47.46 per cent. of deaths were among Mussalman women. A Tuberculin Preventorium was opened in June last year, and Dr. Newell describes the preventive and educational work already being done, and urges the need of the appointment of a Lady Health Visitor to go among women. The new irrigation channels are probably most troublesome breeding grounds of mosquitos, and Dr. Newell makes some practical suggestions for diminishing malaria.

The Punjab Merchants' Bank.

Closure of Karachi Branch.

KARACHI, June 3.—The "Sind Gazette" writes:—Our correspondent, being unable to obtain reliable information locally with regard to the closing down of the Karachi Branch of the Punjab Merchants' Bank, telegraphed yesterday to the Head office of the Bank at Ludhiana, and the following reply was received this morning: "Karachi closed only to save expenses and for want of business. All deposits paid in full. Letter follows."

Gurkha-Mahomedan Fracas.

DACCA, June 3.—In connection with the recent Mahomedan Gurkha fracas 15 Gurkhas have been arrested and were produced in Court. Several Gurkhas were slightly wounded in the disturbance.

Calcutta Jute Fire.

The Official Report.

CALCUTTA, June 3.—The official report of the attempted incendiarism at Kidderpore Docks show that the shed officer who was retaliating cargo found three brown paper cylinders. Two contained wool and match ends and one cotton, the wool and metal tube containing petrol. Two had been set alight, but had gone out. Three more cylinders were found in the shed.

Insolvency of J. B. Dalal.

Share Broker.

BOMBAY, June 4th.—Among the heavy insolvency matters heard before the Insolvency Commissioner yesterday was a case of the share broker Jehangir Byramjee Dalal, who failed just after the failure of the Credit Bank. Dalal applied for discharge although six banks and several merchants were involved as creditors and opposition was offered. The banks were the Alliance Bank of Simla, the Bank of India, the Central Bank, the Mercantile Bank and the Specie Bank. Notable merchants included Shivalal Motilal and Sir Currimbhoy Ibrahim. The liabilities were Rs. 3,730,280 of which secured debts were Rs. 2,111,888. The assets were Rs. 238,255. The Official Assignee absolved the insolvent of any dishonesty but adjudged him guilty of carrying on reckless and hazardous speculation in shares.

The Commissioner coincided with that opinion. He suspended the insolvent's discharge for twelve months of which the first six months were to be without protection and the remaining, six months with protection.

The Insolvency Commissioner, Justice Sir Dinshaw Devar, in suspending the discharge of the insolvent Jehangir Dalal, observed that it must be noticed that the insolvent would not have carried on colossal speculations but for the easy facilities afforded to him by the various well-known institutions in this city and although one may sympathise with the private creditors who may be injured or totally ruined by this insolvency one cannot sympathise with the large financial institutions and houses which so freely afforded him facilities for carrying on huge speculation in joint stock companies' shares. It cannot be pretended that they did not know that he was speculating because all advances were made on shares with which the insolvent was dealing.

Short Telegraphic News.

BOMBAY, June 4.—There was a sharp shower of rain in Bombay at 9 o'clock this morning, lasting for about seven minutes. Indications seem to point to the definite approach of the monsoon as the volume of cloud and humidity is increasing.

SECUNDERABAD, June 3.—After abnormally oppressive heat during May there was distinct fall in the temperature on June 1st, and to-day heavy rain is falling, temperature being 78 degrees. It is generally acknowledged that the hot weather is over.

LUCKNOW, June 3.—Lucknow is experiencing cloudy and oppressive weather. The minimum yesterday reached is 72.

LATER

Plot against the King's Son.

The "Daily Mail" states that the police have been informed of the plot against the safety of King's son, Prince Henry, now at Eton, and that two detectives have been sent to Eton.

Empress of Ireland Disaster.

The Owners Abandon the Vessel.

The "Times" states that the owners have abandoned "Empress of Ireland" to Underwriters and that the vessel will probably not be salvaged.

Protection of Oil Claims.

LONDON, June 4.—WASHINGTON.—Great Britain, Holland and United States have concluded agreements to protect the owners of oil claims in Mexico. It is expected that similar agreement between Great Britain, France and United States will be reached relative to the owners of Mining claims.

Panama Tolls Arbitration.

Success Doubtful.

LONDON, June 4.—WASHINGTON.—It is doubted whether the Senate Committee's resolution favouring arbitration on Panama tolls question will obtain the necessary two-thirds majority in the Senate.

Obituary.

LONDON, June 4.—The death is announced of Sir Douglas Straight.

Short Telegraphic News.

LONDON, June 4.—PEKING.—White Wolf and his followers have broken cordon of the troops and looted and burned Minchou including the Mission there but the missionaries are safe. A large Mahomedan army is attempting to bar the march of Marauders northwards.

A new Blue Patrol Jacket is to be introduced in the army to increase the comfort of soldiers when walking out.

స్వామి వారులు.

ప్రాచీన హిందూ దేశము.

II

దీని పూర్వభాగము మే 20 వ తేదీ సంచికలో ప్రకటింపబడినది.

తన ప్రజలయందు కలుగు నన్ని విధముల వివాదములను (నేరములైనను రక్షణములైననునరే) పరిష్కరించుట (తనకు) విధియని, మనప్రాచీన స్మృతికల్పలు రాజునతి రూఢముగ శాసించి యున్నారు. రాజునకు గల యాకర్షణము, వ్యవహారమును పేరబరగుచుండెను. అనగా వివిధములగు వివాదాంశములను చక్కఁబెట్టుటకై జరుపబడు చర్యయని యర్థము. ఈ న్యాయనిర్ణయ కార్యమునందు, రాజు శాస్త్రపారంగతులగు బ్రాహ్మణులను సహకారులుగనుండు కొనవలసియుండెను. శుక్రసీతి సారమున గ్రంథమున వివరించిన ప్రకారము, రాజ సభయందు 'ప్రాజ్ఞివాకుడ' నగా, ప్రధానన్యాయాధిపతి యొక్కడుండవలయును. ఇతడు లోకశాస్త్ర నయజ్ఞుడుగ నుండవలెను. అనగా, నీతినికే బ్రపంచముయొక్క ధోరణియు, శాసనములును, ధర్మసూత్రము వాగుగ తెలిసియుండవలెను. రాజ సభకుందలి శాస్త్రవిషయక సభ్యుడగు నీతిజ్ఞు, స్వయముగ రాజేయుండటకు పిలువబడును. తానే యధ్యక్షత వహించుచుండెను. పరిష్కారమునకై రాజునొద్దకు వచ్చుట. వివాదములు, మనధర్మ శాస్త్రమునందు, ఋణాదానము (ఆప్తము రాబట్టుకొనుట) అస్సామ్య విక్రయము (స్వామ్యము మారము) లుగకుండ విక్రయించుట), సీమావివాదము (సరిహద్దులను గురించిన వివాదము), వాచికపారువ్యము (మాషణ, మాన సప్తము మొదలగునవి), భార్యాభర్తల పరస్పరవిభలు, మున్నగు పదునెనిమిది క్లికల క్రింద విభజింప బడియున్నవి. మనుష్య వ్యవహారము లసంఖ్యయములగుటను, వివాదములు పెక్కు రూపములు కలవగుటను, నై వివరమును కేవలము సూచన మాత్రముగ గ్రహించిరే కాని, దీని నెంతమాత్రమును సంపూర్ణముగ గ్రహించి యుండలేదు. ఎకవిదాదనైనను, ఒకరు తనయొద్దకువచ్చి ఫిర్యాదుచేయినచే, రాజు స్వయముగా నెట్టి చర్యల నుపపాదించుటకు పిలువెను. చర్యలన్నియు తాగిగురు వారిచేతనే యుపక్రమింప బడవలెను. అల్పవిషయములును అసంగతములు నగు వ్యాజ్యములు అసాధ్యములనగా నెరవేర్చుటకు పిలువెని కారణమున, వెంటనే నిరాకరింపవచ్చును ఇట్లనగా ప్రకృత వ్యావహారికభావాలతో-తోడ్పడారి వ్యవహారమును జూలు దుర్బినియోగము చేయనియ గూడదను పూర్వలంగీకరించి కనుట దావా అర్జీమేరు "భాష" "ప్రతిభా" లేక "పక్షము" వారి అర్జి, అనేదయిత లేక "అభిచాక్" యని పిలువబడు చుండెను. "ప్రతిభా" యనుపేరబరగు ప్రతివాది, దిగువ నాల్గవిధములగు ప్రతివాదములలో నేదానినైన ననలంబించుటకు పిలుండెను. అనగా, (1) సంప్రతిపత్తి, లేక వాదివాదమున కొప్పుకొనుట; (2) "ప్రత్యేకసందనము" అనగా ఒప్పుకొని తప్పించుకొనుట; వాది వ్యాజ్యము నందలి న్యాయము సంగీకరించినను, దాని తననై నేలయములు జరుపగూడదనుటకు శాస్త్రపుంజూప బ్రయత్నించుటచే నీప్రతివాదమునకు కారణోత్తరమనికూడ పేరుకలదు. (3) మిథోక్తి అనగా వాది వాదముకేవల మబద్ధముకల; (4) ప్రాక్షాన్యము; అనగా, నింతకుముందే విషయము తీర్చినింపబడి యుండుట; దీనినే మనమిప్పుడు "చెనజ్యాడికేటా" యనుచున్నాము. 'వాదసంక్రమణము' అనగా శాస్త్రవిరుద్ధముగ వ్యాజ్యకారణముల నొకటితో నొకటిచేర్చి దావా తెచ్చుటయు, పరస్పర విరుద్ధములగు ప్రతివాదముల జేయుటయును నిషేధించబడి యుండెను. కాలకోప మనువాదము సంగీకరించి యుండెడి; దీనినే 'భంక్తి' యనుచుండెడి న్యాయవిచారణలోని ప్రథమ ద్విత్వీయపథలగు వాదప్రతివాదములకు పిదగ, క్రియాసాఫల్యముపేరగు తృతీయ మారంభించెను; దీని సందర్భమున 'యజ్ఞపుభారము'ను గురించిన విభలులగు సూత్రములు చర్చింపబడి యున్నవి; నీనివిబట్టి నిర్వచించినవారి న్యాయబుద్ధియును శాస్త్రవిషయము లందలి సూక్ష్మదృష్టియు నెరుగనగును. 'పాట్రి'ల యిష్టప్రకారము, 'మూజువాణి' సాక్ష్యమునుగాని, దస్తావేజు సాక్ష్యమునుగాని, తీసికొని రావచ్చును. న్యాయాధిపతులు సాధ్యమయి సంతకరకు, మనుష్యుల సాక్ష్యమును బట్టియే తీర్చినింపునట్లుల శాసించ బడియుండెడి కాని, యప్పటి ధోరణి ననుసరించి, కొన్నియితర విధములగు సాక్ష్యముల యుపయోగమును కూడ సంగీకరించి; వీనిని మూత్ర మితర విధముల సాక్ష్యములచే వివాదమును బరి

ష్కరించుటకు సాధ్యము కానప్పుడంగీకరింప దగును. ఈ యితర విధములేవనగా, (1) 'శపథము', లేక, ప్రమాణము; (2) 'చిక్ర ప్రమాణము' లేక, నిప్పు మొదలగు వానిని చేతిబట్టి యసాయము కలుగుతుండ ప్రమాణముచేయుట. ప్రాచీన ధర్మ శాస్త్రజ్ఞు లిటువంటి సాక్ష్యములను గూడ ముపయోగకరములుగ సంగీకరించుటలన నాశ్చర్యమేమియు కలుగ నక్కరలేదు; ఏలనన, మనుష్య వ్యవహారములలో, ముఖ్యముగ నిర్దోషుల సాశ్వత్యమును ప్రకటించుటకై భగవంతుడు సహాయము వచ్చుననెడు విశ్వాస మిప్పుటికింపె నా దినములలో బలీయమును స్థితమునై యుండెను. సాక్ష్య శాస్త్ర మటువంటి చక్కని పద్ధతుల ప్రకారము వృద్ధినిందిన యూగపు ఖండమందు గూడ కొలది దినముల క్రిందటి వరకు నిట్టి పద్ధతులే మానవుల వివాదములందలి సత్య నిర్ణయమును చేయుటకు యుక్త సాధనములుగ సంగీకరింపబడి, అచులు జరుపబడుచుండెడివి. బ్రిటిషు గవర్నంటు వారి దేశములో ప్రమాణముల చట్టము, ను శాసించుట యనునది, పూర్వమందు వివాదముల బరిష్కరించు సందర్భములలో శపథదిక్ర ప్రమాణముల సంగీకరించు పద్ధతి యాకాలపు హిందువులందు గూడ నున్నట్లు దొరతనమువారి యంగీకారమును దెలుపుచున్నది. సాక్ష్యయంతయు ముగిసినపిదప, వాది పక్షమునకో ప్రతివాది పక్షమునకో తీర్పు చెప్పబడును న్యాయ విచారణ కార్యమందలి నాల్గవదగు 'నిష్ణయ' దశ ప్రారంభించును. జయముదిన కక్షిక ననుకూలముగ, 'జయప్రతమ'ను నొకలిఖిత మాపముగ తీర్మానము కోర్చు వారివలన నీయబడును. డిక్రీని ఆముజజపు విషయమున విభలుగు సూత్రము లేవియులేవు; కాని 'ఆశోకము' అనగా అరెస్టును గురించి జేర్పొని యున్నారు. సందర్భములనుబట్టి, వ్యాజ్యములోని ప్రతివాదిని గొంతకాలము వరకు నొకచోట బదిలీనాలో నుంచుటకుగాని, బామినలేక తననివాసస్థానమును విడిచిపోకుండ నిషేధించుటకుగాని, పిలుకలదు. బామినదారుని ప్రతిభూ అని వాడుచుండెడి; ఏదెననొకనిర్దిష్ట కార్యము చేయకుండ ప్రతివాదిని నిషేధింపవచ్చును. ఈదర్శ ప్రస్తుతము మనవాసుకలోనున్న 'ఇంజక్ మనే' చానికంటె పేరుకాదు.

ఫోర్మనెంటుజారి గెడెట్టు.

జూ 2, మంగళవారము.
కల్లికోట వక్ర వివాదాలయము.
కల్లికోట వక్ర వివాదాలయమునందు జూలై 6 వ తేదీ నుండి ప్రారంభింపబడబోవు వక్రకాభ్యాసపు తరగతికి నీక్రింది విద్యార్థులు తీసికొనబడిరి.
సయ్య అహమ్మదు అలి (మదరాసు)
కె. యస్. నారాయణశర్మ (గుంటూరు)
జి. వి. పున్నయ్యశాస్త్రి ( )
జి. సాంబశివరావు (కృష్ణా)
పోకీసు శాఖ.
కర్నూలులో ఆక్టింగుపోలీసు సూపరింటెండెంటుగా నున్న ఛాన్ బహదూరు మహమ్మదు అగినుడ్డిక్ సాహెబు గారు కృష్ణాజిల్లా పోలీసు సూపరింటెండెంటుగా నియమింపబొందిరి.
క్రీనివాసకేషాద్రి అయ్యంగారు తిరుచినాపల్లినుండి, గోదావరిజిల్లా పోలీసు సూపరింటెండెంటుకు వెళ్లనలు అసిస్టెంటుగా నియమింపబడిరి.
కృష్ణాజిల్లా పోలీసు సూపరింటెండెంటుగానున్న ఎడ్వర్డు ఆండర్సనుగారు మాడువారములు ప్రీవీలేజీ సెలవు యీబడిరి.
రిజిస్ట్రేషను శాఖ.
వాపట్ల తాలూకాలోని చేబ్రోలు, ప్రోతరెడ్డిసాలెం, వడ్లమూడి గ్రామములు సాన్నూరు రిజిస్ట్రేషను సబ్డివిజన్ నుండియు, గుంటూరు తాలూకాలోని కొన్నలగడ్డ, లామ, పొన్నెకల్లు, ఉప్పలసామ గ్రామములు మంగళగిరి సబ్డివిజన్ నుండియు, గుంటూరు రిజిస్ట్రేషను సబ్డివిజన్ కు మార్చబడినవి.
డివిన్యూ శాఖ.
డిప్యూటీ కలెక్టరు సి. ఎస్. ఎల్. నరసింహాచార్యులుగారు ఒకసెల ప్రీవీలేజీ సెలవొసంగ బడిరి.
మహమ్మదు ఘోసు సాహెబు బహదూరు గారు నరసిం

హాచార్యులుగారు వచ్చువరకు కృష్ణాజిల్లాలో జవరత్ మాన్యటికీ నియమింప బడిరి.
పబ్లిక్ మర్క్యూ శాఖ.
సబ్రిజిస్ట్రే డ్యూరాయ రామస్వామి అయ్యంగారి సెలవుకాలమున, ఓవి సబ్రిజిస్ట్రే నాగీసురు తొంబట్టు కేశవరావు గారు సబ్రిజిస్ట్రేగా నియమింప బడిరి.
హోమ్స్టేట్ సబ్డివిజన్ ఆఫీసు నంతాళం వెంకట సూర్యవారాయణ శర్మగారు ఆకగ్రేడు ఆక్టింగు సబ్రిజిస్ట్రేగా నియమింప బడిరి.
మునిసిపల్ అండు లోకల్ బోర్డులు.
అనంతపురం ఆసిస్టెంటు మ్యూన్సిపల్ ఇన్స్పెక్టరు గారు అనంతపురం జిల్లాబోర్డు మెంబరుగా నియమింప బడిరి.
లింగమల్లు వందరాజువయ్య కెల్లిగారు గుంటూరు జిల్లాబోర్డు మెంబరుగా నియమింప బడిరి.
ఎస్. వెంకటగూడుయ్యగారు అనంతపురం మునిసిపలు సభ్యులుగ నియమింపబడిరి.
వానవోలు నివాసులగు కె. వసంతరావు అనంతపురం జిల్లా సెనుకొండ తాలూకాబోర్డు మెంబరుగ నియమింపబడిరి.
కన్నం లక్ష్మీనాగాయణరావుగారు బళ్ళారి జిల్లా రాయదుర్గం తాలూకాబోర్డు మెంబరుగ నియమింపబడిరి.
బాగ్గిగూరు శ్రీనివాసరావుగారు కడప తాలూకాబోర్డు మెంబరుగ నియమింపబడిరి.
రాయబహదూరు గొంగ్గూరు లక్ష్మీనయ్య నాయుడు గారు గుంటూరుజిల్లా ఒంగోలు తాలూకాబోర్డుకు మరల మెంబరుగ నియమింపబడిరి.
కల్పిచిట్టి అప్పాయిగారు కృష్ణాజిల్లా ఏలూరు తాలూకా బోర్డు మెంబరుగ నెన్నుకొనబడిరి.
అంబటి వెంకటరమణప్పగారు అనంతపురంజిల్లా ధర్మ వరం తాలూకా బోర్డు మెంబరుగ నియమింప బడిరి.
మహమ్మదు హసీముగారు అనంతపురం తాలూకా బోర్డు మెంబరుగ నియమింప బడిరి.
తిరుమల కుమార్ దొరస్వామి అయ్యంగారు, చావాటి దొస్తీవారు, మురారి చెంగయ్యగారు, కుమారూరు రాఘవా చార్యులుగారు, పాలిగారు ఛాణిక్యనాయకుగారు, వేదాం తం డేవిడ్ సిక్స్ గారు చంద్రగిరి తాలూకా బోర్డుచే చిత్తూరు జిల్లాబోర్డు మెంబర్లు నియమింప బడిరి.
తిరుమల కుమార్ దొరస్వామి అయ్యంగారు చంద్రగిరి తాలూకాబోర్డు వైసువైసివేటుగా నియమింపబడిరి. కడప జిల్లా మెడికల్ ఆఫీసు యొక్క ఆసిస్టెంటు కడపతాలూకా బోర్డుమెంబరుగ నియమింపబడెను.
సిద్ధవట్లం తాలూకాబోర్డు మెంబరుగ సి. బహదూరునాయుడు గారుయచ్చిన గాజీనామా అంగీకరింపబడినది.
డిక్రీవోలు డిక్రీయట్ లెహోలు గారుగారు నెల్లా పురం తాలూకాబోర్డు మెంబరుగ నియమింప బడిరి.
నరసారావుపేట సుబ్సిసెంటు ఇన్స్పెక్టరు ఎమ్. డి. గోపాలాచార్యులు డి. ఎ. ఎల్. టి. గారు, గొట్టిపాటి చెందు సుబ్బారాయుడు పంతులుగారు, మున్న మహమ్మదు తయ్యూభాను సాహెబుగారు నరసారావుపేట తాలూకా బోర్డుమెంబరుగ నియమింప బడిరి.
వాపట్ల, ఒంగోలు లెహోలుగారు ఒంగోలు తాలూకా బోర్డు మెంబరుగ మరల నియమింపబడిరి.
కంచనపల్లి నాపిం రావు పంతులుగారు నరసారావు పేట తాలూకా బోర్డు మెంబరుగా నియమింపబడిరి.
ఆత్మికారు డిహోలుదారు అప్పాయి నాయుడుగారు నెల్లూరుజిల్లా ఆత్మికారు తాలూకాబోర్డు వైసువైసివేటుగ నియమింపబడిరి.
వి. నరసింహావు కుమారుగారు, ఇందులూరు వెంకు రెడ్డిగారు, పొన్నలూరు లక్ష్మీనరస రెడ్డిగారు, నెల్లూరు తాలూకా బోర్డు మెంబరుగ నియమింపబడిరి.
ఈ పర్యాయము ఇంటర్మీడియటు ఫోర్ములో తేరివారి యందలిరు తెలుగు శ్రీమన్నులు తెలియవచ్చుచున్నవి. మచిలీపట్టణము వాస్తవ్యులగు రచనకు దేవానందముగారి పుత్రిక శ్రీమతి స్థానికదేవానందము గారు నుండటి తరగతి లోను, డాక్టరు ఆచంటలక్ష్మీపతిగారిసతి, శ్రీమతి యక్యణమ్మ గారు రెండవతరగతిలో కృతార్థులయి యున్నారు.
విజయనగరం మహారాజాగారి కళాశాలలో పట్టపరీక్ష కుబోవు విద్యార్థులకు చరిత్రశాస్త్రము (రచన కాఫు) బోధింప వచ్చునని ప్రభుత్వమువారింగీకరించి యున్నారు.

కొందలు విలేఖరులు కాకితము కెండుప్రక్కలును జలుగుగా వ్రాసి పంపుచున్నారు. కెండు ప్రక్కలు వ్రాయుటలో ముద్రాకార్యము మిక్కిలి కష్టమగుచున్నది. కావున దయయుంచి విరళముగా కాగితమునకు ఒక్కనైపున వ్రాసి పంపుదురుగాకయని ప్రార్థన. మీ. గు. ఆంధ్రం. సం.

ఈసంగిలు కొనువారికి వీటితో పంచ 1-కి ఆత్మలాభము
టమున కోర్కెనికోడండ్ర ప్రలాపము అను నూతన గ్రంథ
మొకటి కూడా ఇవాముగ పంపబడును.

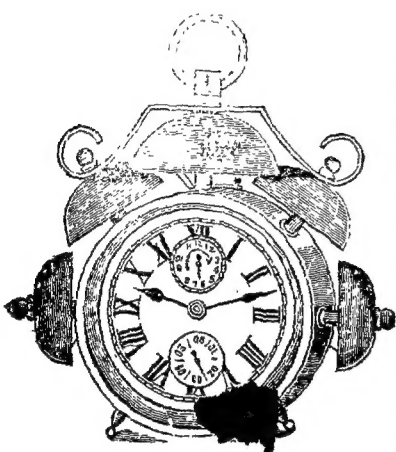
మంచిమాయలు! వేసేటలు కర్పపడినవి!! వెనుకదొరకవు!!
మేలైన బహుళ పట్టు పంచలు

అనేక పంచలు కర్పపడినందున
ప్రస్తుతం ధరలు తగ్గించియున్నాము.
వాచకలారా! శృంగారమున్న
నాగరికతయున్న గలమేలైనఅసల్
పట్టుపంచలు పండుగదినముల ఆనం
దముకొరకు తెచ్చించి విక్రయించినది
పోగ మిగత కొద్ది పంచలున్నామే
యున్నది. ఇందులో ఎరుపు, పచ్చ, ఆకుపచ్చ, రోజా, మేఘవర్షం
ఇత్యాదిరంగులు గలవు. క్లాసువీయమొకటివి. స్వీకృతము.
గిల్ల మూరవిడిచి 1/4 మూరవెట్టుగల పట్టుపంచ 1-కి 2-0-0
పంచ 1-కి తిహాలపుచ్చలు ... 0-4-0
డిటా రెండుపంచలు కొనువారికి పోలపుచ్చలు ఇనాం.

టి. సీతారామ మొదలియారా,
3, కందప్పమొదలి పిథి, తిరుచ్చి క్లె-సి, మదరాస్,

శ్రీ శిల్పాల అలారింగ్ మొదలు.

ఇది ఒక నూతన
ఆత్మీయము. ఎప్పుడు
గును జూచి ఎరుగ
రు. ఇది మానవత్వపు
యెరుల వర్ణకాంక్ష
గ. ఈ యొక ఎలా
రములు ఒక్క ధర్మని
తో మోగుచుండ
గా ప్రక్కనున్న
వారికి శ్రవణానంద
ము గల్గుటయే గాక
ఫర్లాంగు దూరమం
దున్న ఎట్టి మొద్దు

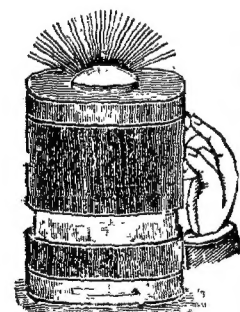
నిద్దురపోవు వానికైనను లేపగలదు. మిక్కిలి దృఢమైన సామా
నాలలో జేయబడినది. మిక్కిలి యుపయోగమైనది. మనము
ఏ గంటకు లేపమనిన ఆగంటకు సరిగా తగునమోగి లేపును.
దీనివెల 4-8-0 ఎంపరరు వాచికంపెని,

పోస్టుబాక్సు నెం. 170, మద్రాసు.

Emperor Watch Co,
Post Box No. 170, Madras.

నూతనముగ తయారుచేయబడిన మనోహరము గలిగియు
నిచిత్ర ఎలక్ట్రీక్ పాకెట్ దీపము.

యెత్తగానే ఆగిపోవు దీపముల డాంభికపు ప్రకటనలను చూచి
మోసపోవదు. దీని ధర దీపము 1-కి, 2-8-0

స్నేహితులారా! ఈయంత్రముచే
మనము వెలుతురు కావలసినపుడు
ఇందలి గుండి బటనును అదిమిన తటా
లనమిరుమిట్లు గొనునటుల ప్రకాశము
గలిగించును. రాత్రిశృలో అకస్తాత్తుగ
జరుగు అపాయములనున్న ప్రయాణీ
కులకున్న మిక్కిలి సహాయకారియగు
పున్నత దీపము వెలుతురుకలయునపు
డు లాందరు నిప్పుపల్ల చమురు ఈలా
టివి వెతుక నక్కరలేదు. వలయునపు

డదిమిన తనంతనే ప్రకాశముగలుగును. దీనిని వాడుకొను పద్ధతి
దీపముతో కూడా అచ్యుతప్రకృతమవును. ప్రతివారి శ్రేయమును
సదా నొకటి యున్నయెవల ఇతరుల సహాయము అక్కరలేదు.
దీపము 1-కి 2-8-0. (ఒకదీపముకొని మానిజము పరీక్షించుచు)

మా చిరునామా:—టి. సీతారామ మొదలియారు,
నెం 3, కందప్పమొదలి పిథి, తిరుచ్చి క్లె-సి, మదరాస్.

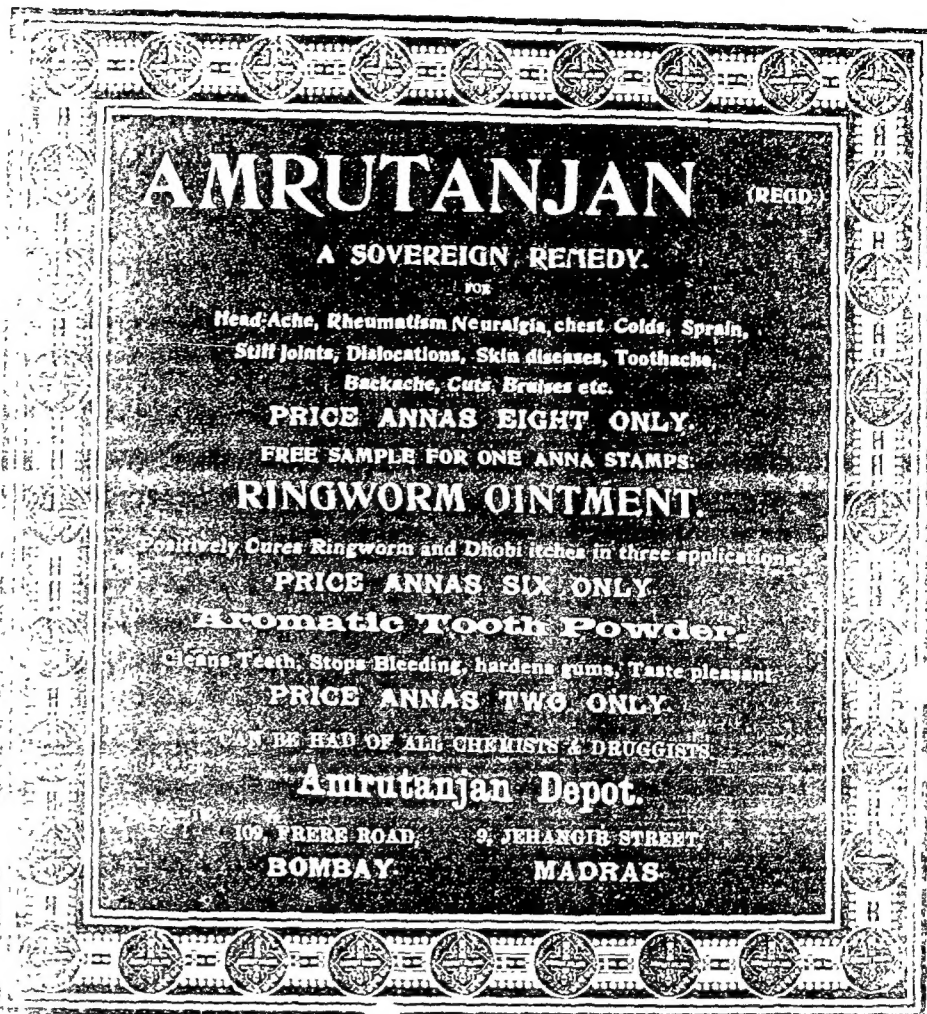
ఆంధ్రపత్రిక పక్షమున ప్రతినిధులు ప్రథమ
శీరామశాస్త్రిగారు మున్నగువారు సంచారము
చేయునారు గాన వారల నాదరించి పత్రికకు
సహాయమునుడిసి పత్రిక నాదరించుటకు
చిత్తమండలముగాని మహాజనులు పాక్షితులు.

ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము

పోస్టుబాక్సు నెం. 212, మద్రాసు.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు లోకవిఖ్యాతమైన పరమామృతము.

అమృతాంజనము డిపో, 109, ఫేరీరోడ్డు, పోస్టు, బొంబాయి. లేక నెం. 9, జహంగీరుపిథి, మద్రాసు.

వజ్రగుళికలు.

ధాతుపుష్టికి, బలమునకు, ప్రాణమునకు రక్త
పుష్టియు, నరపటుత్వమును కారణములు రక్తపు
ష్టికి మంచి ఆరోగ్యము మూలము ఆరోగ్యము
బహిరంగ శరీరవ్యాయామమువలనను, జీతేంద్రి
యత్వమువలనను గలుగును. వ్యభిచారము, సుఖ
రోగములు, దురభ్యాసములు, విశ్రాంతి లేకుండు
టయు, ఆరోగ్యమునకు హానినిజేయును దీనివలన
శుక్లవస్త్రము, ఫలనము, శక్తిలేకుండుట, అగ్ని
మాంద్యము, భయము, కంపము, చురుకుదనము
లేకుండుట మొదలగునవి గలుగును వైజ్యబులకు
వజ్రగుళికలు వజ్రాయుధమునంటివి

దీని వెల బుడ్డి 1-కి రు. 1-0-0

పండ్ల పొడి.

పంటిసెప్పలకు దివ్యౌషధము. సువాసనగలిగి
ఉండును. సర్వసామాన్యముగవాడుటకు దగిఉన్నది
డబ్బీ 1-కి వెల 0-2-0, 12-కి రు. 1-2-0.

సుఖభోగి తైలము.

అన్ని విధముల వ్రణములకును, కొగుకు
పుండ్లకును ఈ తైలము ఉపయోగించును. ఈ తైల
మును రాచిన పుండ్లు మానును. లోపలికి మాత్ర
లను తినవలయును. అన్ని గాయములను మాన్పును.
డబ్బీ 1-కి రు 1-0-0. వి. సి. సహజ 1-4-0

అమృతాంజనము డిపో,

నెం. 9, జహంగీరు పిథి,

బొంబాయి, మద్రాసు.

శ్రీకృష్ణకథాసూత్రము.

(తెనుగుప్రబంధము)

ఈ యద్యుత ప్రబంధము శ్రీ సురభాణి పరిణయము.
అమరుక కావ్యము మొదలగుననేక ప్రాచీనప్రబంధములనురచించి
ప్రసిద్ధి తెందిన వాచానాసి అచ్యుతరామకవి ప్రణీతము.
దీనిలో విశ్రాంత యశస్సాగ్రదులును, విద్యాభోజులును కీర్తి
మలగును. రా. గా. శ్రీ శ్రీమజ్జయంతి కామేశము పంతులు
మోక్షానుకూలముగానికి కృతి యొనర్చబడినది. ఇది అనేక
విచిత్ర కష్టకలతోను చమత్కార రత్నకలతోను నిండి భక్తి
శృంగార రస సమన్వితంబై చమకరులకు మిగుల యాహ్లాద
కరముగా నుండును. ఇందలి కైలి మృదుమధురము.
దీనివెల రు 1-0-0 కాల్కికోటెందు రు 1-4-0 పోస్టేజి వేరు.

శ్రీమదధ్యాత్మరామాయణము

వాలకాండము శ్రీలశాట జోలవరుగ.

పుల్లెల సుబ్రహ్మణ్యకవి కృతము సులభ తెలిస్తే సవంత
ముగా వ్రాయబడినది. వెల పోస్టేజిగాక 0-8-0.

కలయువాసు యాక్రిందివిలాసముకను వ్రాయవలెను.

యేదీవి సుబ్బారావుగారు, రామారావుపేట,

లేక, కాకానాడ.

పుల్లెల చిన్న వేంకటరమణయ్య పంతులుగారు. వి. ఏ
ఇచ్చాపురము, గంపాముజిల్లా.

కుచ్చెలు, మంచములు, బీరువలు.

మానవ జీవితంలో నలంకించు సామానులన్నియు
గులకెక్రియమగునకు నొకరును. చెప్పే పట్టణములో మొకంటె
నపుకగా నమ్మువాను లేదు.

మంచ కుచ్చె	1-కి	1-2-0
కాకానాడ కుచ్చె సావా	,,	2-2-0
డిటా ఛెరులులది	,,	8-12-0
ఇరువురు మంచము కాకానాడ లది	డిటా	10-0-0
డిటా స్పింగింగు		18-8-0
స్పింగింగు స్పింగింగు		12-0-0
స్పింగింగు టాపు గురుముల ఇరువురు		16-8-0

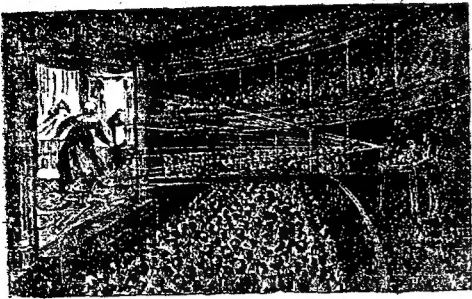
(సింగిలు)

డిటాలు 3x4 అడుగులు	18-0-0
డిటా 2x3 2x4-0-0 డిటా మేలుకం	10-0-0
చమత్కృత అనే సాఫా కుచ్చె వేయిది	8-8-0
కాకానాడ కుచ్చె అనే సామానులు గలవి. వ్రాసిన వాకి 20 నెడము.	

టి. ఎస్. వాన్సుస్వామి పిల్లే అండుగల్

రామకృష్ణ మేకప్పు 11/42 రాంకట్ బజారుపిథి, ఎ. వి. రాసు.

ద్రవ్యవత్తుడగుటకు మార్గము.

సుమారు రు 600 లు ఖరీదు వెట్టికొనుటకు ఒక కాక్ బయస్కోపు మెషీను ఒక ప్రదర్శనమునకు సరిపడే కీలుములు కొనగలరు. వాటితో వేలవేలముల ఆస్తులు సంపాదించుట అన్ని మాదర్ల మెషీను కొనుగోతులకు ఒక పూటలో ఉచితముగా వేరొదము. త్వరగా భాగ్యంతులగుటకు యంతరముచేసిన సుఖపుష్కరము మరిలేదు. పూర్వ సంవత్సరముల కంటెటలగును చూచిన తరువాత మీకే తెలియగలదు. ఆలోచించకండి. త్వరపడండి. కారనేషన్ బయస్కోప్ కంపెనీ, హైదరాబాద్ :- 121, వెడ్లగోడ తిరువల్లి క్లబ్బి, (మదరాసు) బ్రాంచి :- ఉర్దూ, గంజాం జిల్లా.

నర్వజీవన్.

ధాతుపుష్టిమందు అన్నిటికీ తల్లి. ఇది సంజీవనంతో ఒక వనమాలిక. ఇదియే మన పూర్వ కల అతిహాస్యపు ఔషధము. దీనిప్రభావము కనగన వలయునన్న రాత్రి పరుండబోవు సమయమున పుచ్చుకొనిన కొన్ని నిమిషములలో దానిప్రభావము కనపర్చును. నల్లంప కల్పమును పోగొట్టుటకు యంతరముచేసినది. జగ్గేంద్రియ దుర్బలయోగముచేతనన్న పూర్వద్వారంబులకు సంధించెడి అనేక వ్యాధులను పోగొట్టుటలో రాజవంటిది. రక్తమును శుభ్రపరచి నరములకు పటుత్వమున్న దేహమునకు బలము కాలియను నిచ్చును. 20 విధములగు మేహములను మొదలంట నాశనము చేయుటలో సంజీవి వంటిది. (సర్వజీవన్) ఇది స్త్రీలు, పురుషులు, బాలురు, వృద్ధులు అందరను సుఖయోగించవచ్చును. ఇది పుచ్చుకొనినయెడల వృద్ధాప్యము నశించి మిగుల బలమును ఆయుర్వృద్ధియొకలుగును. ఔషధము 11 దినములకు. 1-0-0. ఔషధము 21 దిన 2-0-0 వెల టిన్న 1-కి 2-0-0 పోస్తేజి ప్రత్యేకము. ప్రొఫెసర్ బి. యన్. నాయుడు, కలియుగభిమ. 16 కృష్ణపుమొదలిపేట తిరువల్లి క్లబ్బి మదరాసు

క ఫ హ రి.

సీసా 1-కి రూ. 1-0-0. వి. పి. సహా రూ. 1-4-0. దగ్గు శ్వాసకోశములందు బలహీనతవలన ఏర్పడును. ఇది అనేక విధములు. శైత్యమువలన ఏర్పడిన దగ్గు. శీతకాలమున ప్రబలించు దగ్గు. శ్వాస కోశముల నూత్న నాళములందు ఏర్పడుదగ్గు. ఉబ్బ సము, తుయదగ్గు. దగ్గుకు సేవించవలసినమందు దగ్గువిధమును బట్టియుండును.

క ఫ హ రి చూ ర్ణ ము.

చిన్న డబ్బీ 1-కి 0-8-0. (6 డబ్బీల మందు గలది). 1-కి వెల రూ 2-0-0. ఈ చూర్ణము వనమూలికలచే చేయబడినది. దగ్గు, ఉబ్బసము, కాసవీస, శైత్యజ్వరము మొదలగువానికి మిగుల ఉపయోగించును. దీని వెంట నుంచుకొనుట మంచిది.

క ల రా మా త్ర లు.

డబ్బీ 1-కి 12 మాత్రలు వెల రూ. 0-6-0. కలరా స్ట్రెగువలనే ఒక విధమైన అంటుజాడ్యము. ఇది గాలియందు నీటియందుపరమాణువులైన విష పురుగులు చేరుటవలన గలుగును. తగిలిన వెంటనే మందును తినుట అవశ్యకము. కలరా యున్నచోట నీటిని కాచిత్రాగుట యుక్తము.

గ్రహజీవాత్రలు

20 మాత్రల డబ్బీ 1-కి రూ 0-8-0 వి. పి. 0-12-0. రక్తవిరేచనములు, బంక విరేచనములు, జిగురు విరేచనములు, అజీర్ణ విరేచనములు మొదలగువి. ఈ మాత్రలను నూడుపూటలు సేవించినతోడనే నిలిచిపోవును. వీనిని పిల్లలకుకూడా వాడవచ్చును. గుణము వెంటనే కనుపడును.

మూ ల శం క కు త్రై ల ము.

డబ్బీ 1-కి వెల రూ. 0-12-0. మూలశంకవలన అసనముదగ్గర చర్మము లావుబారి క్రమముగ చిన్నచిన్న మొలలు ఏర్పడును. ఇదిపైత్యకోశపు మందతవలన (Torpid liver) గలుగును అతికాక, బడలిక, విశేష కాలము ఒక చోట కూర్చుండుట, మలాశరోధమువలన బహిష్కేళమునకు పోయినపుడును షితర సమయములందు రక్తముపడును. విషవక కొంతకాలమువాడిన మూలశంకరోగము తగ్గగలదు.

గ జ్జి కి త్రై ల ము.

వెల డబ్బీ 1-కి రూ. 0-3-0 వి. పి. సహా 0-7-0. గజ్జి, చీడ శరీరమంతట వ్యాపించి యుభయముగ చిన్నపిల్లలకు విశేష బాధను గలిగించుచున్నవి. ఈత్రైలమును నాలుగుపూటలురాచిన తప్పక పనిజేయును.

కుష్టుకుత్రైలము.

డబ్బీ 1-కి వెల రూ. 0-8-0 వి. పి. సహా 0-12-0. ఈత్రైలము పొడలు, బొట్టి, తెలుపు, నలుపు, కుష్టులకు రాయుటకు ఉపయోగించును.

చుండుకు నూనె.

వెల సీసా 1-కి రూ 0-6-0 వి. పి. సహా 0-10-0. ఈ నూనెనురాచిన చుండు, పొట్టురాలుట, జిల, గోకురు వుండ్లు మొదలగునవి మానును. దీనివలన వెండ్రుకలకు హానిగలుగక చక్కగ బెరుగ గలవు.

అమృతాంజనము డిపో, 109, క్షేరిరోడ్డు, బొంబయి.

అమృతాంజనము డిపో, నెం. 9, జహంగీరువీధి, చెన్నపట్టణము

ఆనంద సంవత్సర సిద్ధాంతపంచాంగమ్

మంచికాగితము ! శుద్ధపత్రి !! చక్కని అచ్చు !!!

అమృతాంజనం డిపోవారి మందులను గొనువారలకు ఉచితము.

వలయువారు అరణా చీటిని పంపుకొనవలయును.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు లోక విఖ్యాతమైన పరమామృతము.

చక్కని డబ్బీతో సహా సీసా 1-కి 0-8-0 డజను 1-కి రూ. 5-4-0.

తామరత్రైలం. పండ్లపాడి. మోహినీత్రైలం.

వెల డబ్బీ 1-కి 0-6-0 వెల డబ్బీ 1-కి 0-2-0 5. తులముల నూనెగల డజను 1-కి 3-8-0 డజను 1-కి 1-2-0 సీసా 1-కి 0-12-0

పి. పి. ఖర్చులు ప్రత్యేకము. మందుల కేటాగు ఉచితముగ పంపిండును. అమృతాంజనం డిపో, అమృతాంజనం డిపో, 109, క్షేరిరోడ్డు, బొంబయి.

ఆనంద సంవత్సరాది సంచిక.

చిత్రపటములతో చక్కగా ముద్రింపబడినది.

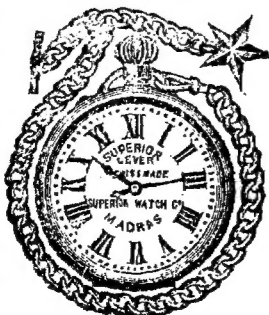
కోరువారు వెంటనే వాగు కొనవలయును.

9, జహంగీరువీధి, బాద్మిటపుర, మద్రాసు.

సు పి రి యర్ లీ వర్ జ్యూయెల్ల వాచ్.

సుందరమైన వాచి గొలుసుతో వెల రూ. 3-0-0. పోస్టేజి 0-4-0 దీనికి 5-సం॥ గ్యారెంటీగలదు.

వాచకులారా! మాచే తయారు చేయబడిన సుపీరియర్ లీవర్ గడియారమును ఒకపర్యాయము పరీక్షించండి, మాకంపెనీలో అనేకదినములుగా యెడతెగక వ్యాపారము చేయుచుండు కొందరు మాస్నేహితులు మా కంపెనీ పేరుతోను లీవర్ గడియారముగాను తక్కువ ధరలో నాక గడియారము తయారుచేయమని వ్రాయుటచే వ్యాపారసోభిష్టము నొనర్పడలంచి మేము (స్విజర్ లాండు) సీమకు ఆగరిచ్చి అత్యుత్తమ గడియారములు ప్రతిగడియారము డయలలో సుపీరియర్ లీవర్ గడియార మనియు, మాకంపెనీ ప్రఖ్యాతికొరకు సుపీరియర్ వాచ్ కంపెనీ మదగాను, అనియును, ఎర్రసిగాతో ముద్రించి, చక్రముల ద్వారములకు మండు బెజ్జములకు కెంపులు చెక్కించి అందగి సామానులు యానత్తున్న దృశ్యముగా చేయించి రప్పించి యున్నాము. ఇంగ్లీషులో (సుపీరియర్) అనగా సుపీరియర్ వాచ్ కంపెనీ, పోస్టుబాక్సు నెం 167, మదరాస్, ఇ. అని వ్రాయును.

అన్నిటికిని మేలైనవి గదా కినికై పేట గా వ్రాయవచ్చు లేదు గాన మాకంపెనీ పేరువీడ రప్పించిన యాగడియారమున కెంతటిలాభముండనో వాంతు లూహించగలరు. వ్రావడదేశమం దంతలయును చక్కగ వ్యాపించి వేసేటటుగడియారములు కరువుపడి అనేక యోగ్యతాపత్రములు (సర్టిఫికేట్లు) వచ్చుచున్నది. ఈ గడియారముచక్కగ నడుచును. గ్రాసుదూముగలది మొరటుపనులకు తరహాగలిగినది. కేటాగు ఉచితముగ పంపబడును.